Türklerin ve Büyük Bozkırın Kadim Tarihi

Murad Adji, Moskova, 1999

Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Ankara, 2002

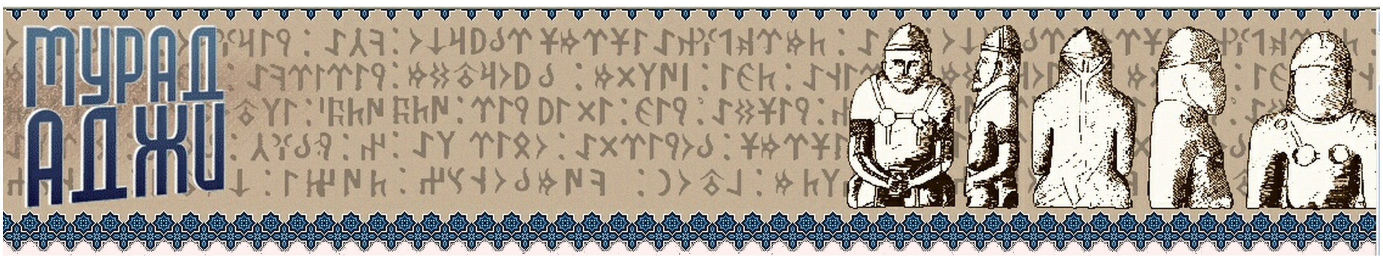
Çeviren : Dr. Zeynep Bağlan ÖZER

Özetleyen : Güven Beker Resimler : K. Kurtdereli

Bilim Adamı Murat Adji, Moskova'da yaşayan, Türk soylu bir halk olan Kumuklara mensup bir Türk yazarıdır. Bu kitap, Türkler' in ve Büyük Bozkırın, bir başka deyişle Deşt-i Kıpçak'ın tarihini anlatmaktadır. "Vatanımız Bozkır, beşiğimiz ise, Altay" diyor Murat Adji. Bu kitap Türk halkını, Türk halkının Altay'daki hayatını ve sonra da Avrasya kıtasının nasıl iskân edildiğini, yani az bilinen dünya tarihî hadiselerini, kadim Türklerin hayatını ve geleneklerini, başarılarını, zaferlerini ve mağlubiyetlerini anlatmaktadır. Bilindiği üzere, Sovyetler Birliği döneminde, Türk Dünyası ile ilgili ilmî araştırmalar yapmak asla mümkün değildi. Buna karşılık İskitler konusu, onların yerleşim bölgeleri ve mezarlıkları araştırmalara açıktı; ancak İskitlerin hangi dilde konuştukları ve nereden geldikleri konusu gene de araştırmalara kapalı idi. Bu kitapta İskitlerin Altay'dan göç eden Türkler olduğu tartışılmaz bir gerçek olarak gösterilmektedir.

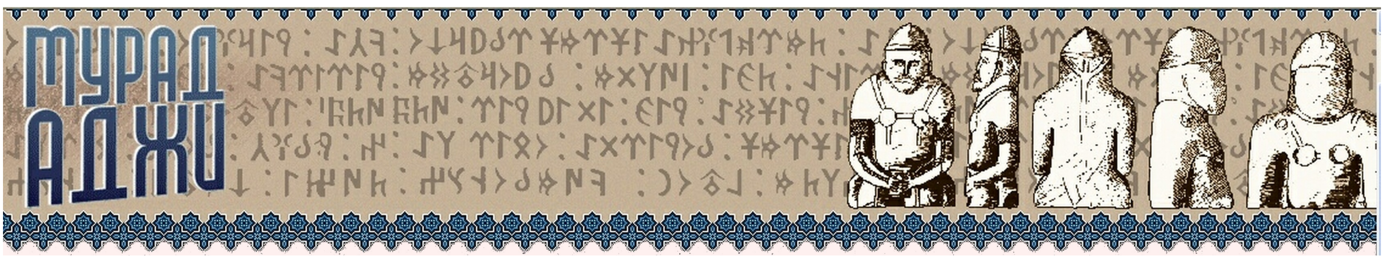
Murat Adji, "Kıpçaklar" adlı bu kitabı çocuklara; onların anne ve babalarına ithaf etmektedir. Bu çok önemli bir unsurdur; çünkü eğitim ve öğretim aileden başlamaktadır. Aile, bir toplumun temelini oluşturmaktadır.

İçindekiler

M. Adji diğer yayınları (şimdilik İngilizce/Almanca olarak vardır)

Asia's Europe (Europe, Turkic, the Great Steppe) vol.1 http://adji.ru/book10.html
Asia's Europe (The Turki and the World: The Secret Story) vol.2 http://adji.ru/book20.html
The Kıptchaks and The Oguz http://adji.ru/book12.html

Giriş

Türk dillerinde konuşmuş ve konuşan insanların sayısı milyarlarla ifade edilir. Bu insanlar, Karlı Saha' dan (Yakutistan) Orta Avrupa' ya, Sibirya'dan sıcak Hindistan'a kadar büyük bir coğrafyaya yayılmıştır. Afrika' da bile Türkçe konuşan yerleşim bölgeleri bulunmaktadır.

Gerçekten, Türk Dünyası çok büyüktür. Bu büyük dünya bilmecelerle doludur… Azeriler, Altaylılar, Balkarlar, Başkurtlar, Gagavuzlar, Kazaklar, Karaimler, Karaçaylar, Kırgızlar, Kırım Tatarları, Kumuklar, Tofalar, Tuvinler, Uygurlar, Özbekler, Hakaslar, Çuvaşlar, Şorlar, Sahalılar… Hemen hepsini bir çırpıda hatırlayamazsınız da.

Tofalar, ıssız Sibirya'nın bir kuytu yerinde bulunan sadece iki-üç köyde yaşamaktadır. Ama en eski ve en saf Türk dilini, belki de Tofalar muhafaza etmişlerdir. Asırlar boyu başka halklarla çok fazla bir münasebete girmeden sürdürülen bir hayat; dolayısıyla dillerinin bozulmasına ve başka dillerden kelimelerin karışmasına hiçbir sebep oluşmamıştı.

Akraba olmakla beraber, gene de özel ve nevi şahsına mahsus pek çok özelliğe sahip olan onlarca halk Türk Dünyası içinde bir araya geliyor. Bazı zamanlar aynı kelimenin farklı halklarda tamamıyla farklı anlamlar içerdiğine şahit olursunuz. Bu gayet tabiidir. Ayrıca bu durum, Türk dillerinin sınırsızlığını, hayret ettiren sadeliğini ve kadimliğini de göstermektedir.

Bir zamanlar bütün Türkler, herkesin anladığı aynı dili konuşuyordu. Bu dilin lehçelere ayrılma süreci günümüzden yaklaşık iki bin yıl önce başlamıştır. Edebî dilin başlangıcını bu ortak dil oluşturmuştur. Çoğu devletler de o çağlarda bu ortak Türk dilinde yazıyor ve konuşuyorlardı.

Dünyada kendilerinin Türk soyundan geldiğini bilmeyen bazı halklar bile mevcuttur. Bu insanların yüzleri, elbette eskiden olduğu gibi, atalarına benziyor; tersi de olamazdı. Meselâ, Avusturyalılar ve Bavyeralılar, Bulgarlar ve Boşnaklar, Macarlar ve Litvanyalılar, Polonyalılar ve Saksonlar, Sırplar ve Ukraynalılar, Çekler ve Hırvatlar, Burgunlar ve Katalonlar… Nerede ise hepsi de – kadim Türkler gibi ! – mavi gözlü, kumral… ve geçmişten kalma hiçbir şeyi hatırlamayanlar. Acayip !

Buruk bir hikâye. Maalesef, buruk ve hüzünlü bir hikâye haline getirilmiş bir tarih, daha doğrusu sonu getirilememiş bir tarihî hikâye. Bu hikâyede Kozakların yeri ise çok özeldir. Millet mi, kabile mi, belli değil. Onlardan gerçek tarihleri gizleniyor. Bu sebeple, Kozaklar tarihin bir köşesinde kaybolanlardandır.

Kendilerini Slav olarak bilen, fakat anadili olan Türkçe'yi unutmayanlardandır. Bazı Kozak bölgelerinde onlar bugün bile eskiden olduğu gibi ana dillerinde konuşuyor. Gerçi buna ana dilimiz demiyorlar veya diyemiyorlar; ama bu bizim ev dilimiz diyorlar !

Millet Nedir?

Bu dünyada çok farklı milletler yaşamakta. Sayısı tam olarak ne kadar belli değildir. Kime "millet" diyebiliriz? Millet denilen sosyal kavram sadece bir ülkede yaşayan insanlar topluluğu değildir. Bir insan topluluğu sadece bir araya gelip, fakat ortak bir tarihi olmadan, başka bir deyişle ortak bir geçmişi olmadan ve ortak bir atadan gelmemişlerse kendilerini bir millet olarak adlandıramazlar.

Bir milletin oluşması asırlar boyu süren bir vetiredir. Bu, pek çok sebebe ve bazen beklenmedik durumlara bağlı olan tarihî bir süreçtir.

Kadim zamanlarda insanlar birbirine dikkat etmeyi, birbirini gözetlemeyi öğrenmişlerdi. Yavaş yavaş insanlık tarihinde, milletlerin medeniyet ve hayat tarzlarının münasebetlerini ve farklılıklarını içeren bilgiler birikmeye başlamıştır. Bu bilgiler daha sonra ayrı bir bilim dalını oluşturdu. Bu bilim dalının adı Etnografya. "Etnos" kelimesi "millet" ve "kabile" anlamına gelmektedir ki, etnografya da dünya milletlerini araştıran bilim dalıdır.

Etnografyanın oluşması bir tesadüf değildir. Bir devlet içindeki veya komşu devletler arasındaki kavgaların ve savaşların, bir anlaşmazlık üzerine başladığı çoktan dikkat çekmekteydi. Bundan

dolayı etnografya bilgileri çok önemlidir. Bu bilgiler, dünyada barışı sağlamak açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bu, barışın ve dostluğun temelidir! İnsanlara, diğer insanlar arasında doğru ve huzurlu yaşamayı öğretir.

Neden Farklı Konuşuyoruz?

Dünya milletlerini, öncelikle dilleri farklı kılmaktadır. Dil ve yazı, insan hayatında en önemli unsurlardır. Her milletin kendi dili, kendilerine has konuşma ve düşünce tarzı mevcuttur. Etnografya bilimi bunu vurgulamaktadır. Bilimin olmadığı eski zamanlarda dillerin nasıl oluştuğunu efsaneler anlatır.

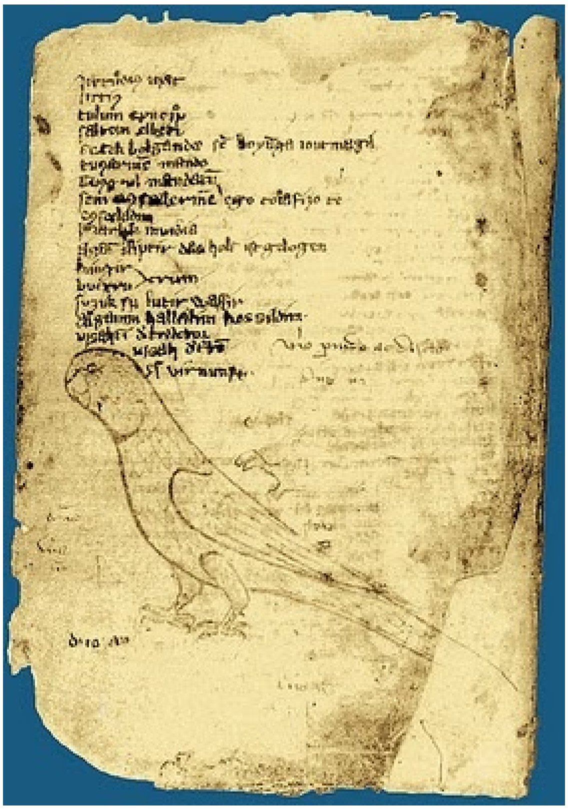
Efsaneye göre, eski zamanlarda insanlar aynı dilde konuşuyorlardı. Ama bir gün büyük bir tufana maruz kaldılar. Çok az kişi kendini kurtarabildi. Bu afetin yıkıcı ve yok edici tesirlerine karşı, insanlar Babil'de gökyüzüne uzanan bir kale inşa etmeye başladılar. Bu hareket tanrıların kızmasına sebep oldu. Tanrılar kaleyi yıkarak imha ettiler. İnsanların tekrar bir araya gelip anlaşmalarına mani olmak için Tanrı, dilleri karıştırıp insanları yeryüzüne dağıttı. O günden başlayarak her millet ancak kendi öz dilini anlayabiliyordu. Efsaneye göre, güya milletler bu şekilde oluşmuştu.

Eğer bu efsaneyi kabul edersek, yetişmiş ormanların bulunduğu yüksek dağlık bölgede, dünyanın gökyüzüne en yakın bu yüksek ve temiz yerinde, bir milletin ortaya çıkmış olmasına ilgimizi teksif etmeliyiz. Bu güzel ve efsanevî yerin, bu ebedî yurdun adı Altay. Dünyanın en güzel yeri. Canlara can katan bir yer.

"Altay" kelimesinin anlamı nedir? Bazıları şimdi bu adı "altın dağlar" olarak tercüme ediyor. Bu yanlıştır. Kadim Türkler bu söze farklı anlam veriyorlardı. Onlar Altay' ı, daha doğrusu vatanlarını atayurt ve kutsal bir yer olarak adlandırıyorlardı.

Eski zamanlardan beri buralarda konuşulan dil Türkçe'dir. Bu dili önce Çinliler duymuştu. Çinliler ilk defa bu kavmi "Türk" veya "Tükü" olarak kaydetmişlerdir. Bu kelime Çince "sert", "güçlü" anlamına gelmektedir. Çinlilerin kuzey komşusu olan, sarışın ve mavi gözlü Altaylılar, askerî bilgileri ve güçleriyle temayüz etmişlerdi.

Asırların Karanlığından Görünenler

Elbette etnograflar için Çin vak'anüvislerinin bilgileri çok önemlidir. Ama sadece onların verdiği bilgileri esas almak doğru değildir. Vakayinameler de tıpkı insanlar gibi bazı şeyleri abartabilirler. En dürüst insan bile bazı olayların akışını tam bilmediğinden, istemeden de olsa abartarak hata yapabiliyor.

Eski Çinliler, uydurma hikâyeleri kullanarak, sadece duyduklarına dayanan ve temeli olmayan şeyleri yazıyorlardı. Bilindiği gibi, Türkler, o dönemlerde Çin yurdunu tamamen istilâ etmişti. İn ve Çjou İmparatorluğu hanedanının gurur kaynağı olan büyük Çin ordusu, Türkler tarafından mağlup edilmişti. Çin İmparatorluğu, Türklere baş eğmek ve haraç ödemek zorunda kalmıştı. Belki de bundan sonra, Çin' in komşusu olan bu millet için, "sert" ve "çok güçlü" anlamına gelen kelime, yani "Türk" sözü ortaya çıkmaya başlamıştır. Başka bir deyişle "yenilmez"… Acaba Çinliler böylece kendi "yenilgilerinin" mazeretini mi arıyorlardı ?!

Çin vakayinamelerinde Türklerin dış görünüşündeki farklılıklar da ifade edilmektedir. Bu bilgiler ne kadar güvenilir? Kadim Altay sakinlerinin saçlarını sarı ve gözlerini mavi olarak ifade

ediyorlardı. Çince "Tükü" veya "Dinlini" demekteydiler. Bilindiği gibi Çin'de Türklerin bu dış görünüşüne sahip başka insanlar mevcut değildi.

Vak'anüvislerden biri Türklerin maymunlara benzediğini yazıyor. Başka bir karşılaştırma unsuru bulamadığından yazmış olabilir. Kendince güney Çin' de yaşayan mavi maymunlarla gök mavisi gözlere sahip Türkler arasında bir çağrışım unsuru bulmaktadır. Türk milletinin diğer bir kısmı, yani Altay'ın doğusunda yaşayanlar hakkında ise, Çinliler farklı şeyler yazıyorlardı. Çinliler, onların dış görünüşlerine fazla dikkat etmiyorlardı. Çünkü görünüşleri kendilerine tanıdık geliyordu.

Bir millet, fakat iki yüz mü? Evet, tek kelimeyle böyle. Çağdaş bilim adamları, Çin vak'anüvislerinin bu bilgilerinin doğru olduğunu mükemmel bir şekilde ispatlamıştır. Ünlü Akademik[1] Mihail Mihailoviç Gerasimov' un bu süreçte özel bir yeri vardır. Gerasimov, kadim mezar kazılarında bulunan kafatasının ve kemiklerin incelenmesi neticesinde, ölmüş bir insanın yüzünü ve figürlerini yeniden şekillendirmeyi öğrenmiştir. Gerasimov, en küçük ayrıntılarına kadar insan yüzünü yeniden inşa etmeyi başarmıştır.

Nasıl? Bu da bir bilim mi? Elbette ! Bu bilimin adı Antropolojidir. Gerçekten antropoloji mucizeler yaratan bir bilim dalıdır. İnsan portrelerinin tam ve doğru oluşu, çalışmanın mükemmelliğini gözler önüne sermektedir. Meselâ bilgin, mazideki ünlü kişilerin bazı tasvirlerini yeniden canlandırdı. Meselâ, Rus çarı İvan Groznıy, amiral Uşakov, büyük Türk hakanı ve astronomi bilgini Uluğbek' in portrelerini yeniden yaptı.

Mihail Mihailoviç Gerasimov, bazı meşhur kişilere ait heykelleri eski Türklerin mezarlığındaki kurganlarda bulunan kafataslarını esas alarak yapmıştır. O pek çok Türk tipini yeniden canlandırdı… Bu yüzlere bugün de bazı şehir ve köy sokaklarında rastlayabilirsiniz. Şimdi biz Türklerin Altay' a nasıl yerleştiğini öğrenmeye çalışacağız.

Çalışma Odasının Sessizliğinde Yapılan Keşif

Arkeoloji, mazideki insan topluluklarını binlerce yıl önce bıraktığı maddî izlere dayanarak tarihi araştıran ilimdir. Kadim Altay çoktan beri âlimlerin dikkatlerini üzerine çekmiştir. XVIII. Yüzyılda buralarda, meskûn olmayan yerlerde tesadüfen, eski yerleşim bölgeleri, dünyada benzeri olmayan büyük kurganlar, abideler, saray yıkıntıları, heykeller, mezarlıklar ve mezar taşları bulunmuştur.

Eski ressamlar tarafından kaya üzerine yapılan resimler ve esrarengiz yazıtlar âlimleri hayrete düşürüyordu. Her şey çok mükemmel bir şekilde muhafaza edilmiştir! Fakat o güne kadar araştırılmamıştır.

Bu, paha biçilmez hazine hangi millete aittir? Bu bölgede kim yaşamıştır? Bu sorular uzun zamandır cevapsız kalıyordu. Sır dolu bir duman, Kadim Altay' ı kaplamaya devam ediyordu.

Danimarkalı Prof. Vilhelm Thomsen arkeologların yapamadığını yaptı. Her şey, Altaylardan uzaklarda sessiz sedasız bir çalışma odasında gerçekleşti. Danimarka' da yapılan bu keşif 15 Aralık 1893 tarihinde, resmî olarak dünyaya ilân edildi. Prof. Thomsen, tartışılmaz bilgileri içeren beyannamesini Danimarka Kraliyet Bilim Vakfına sundu.

Bütün dünya Kadim Altay' da yaşayan ve güya "kaybolan milletin" sırrını öğrenmiş oldu. Profesör, Kadim Altay'da kayalar üzerindeki esrarengiz yazıları mükemmel bir şekilde deşifre etmişti. Thomsen, bu yazıların Türk dilinde yazılmış olduğunu ispatladı. Türklerin vatanı ve Türk milletinin beşiği Kadim Altay'dır.

Daha sonra Çin vakayinameleri de bulundu. Bunlarda da Altay' da yaşayan Türkler hakkında bilgiler vardı… Türk tarihi üzerindeki sis perdesi sanki XIX. Yüzyılda açılmış gibi gözüküyordu. Ama hayır. Gene olmadı. Çünkü âlimlerin çalışmalarının arasına siyaset girdi; araya gerçeği gizlemek isteyenler girdi.

siyasetçiler için tarihi tahrif etmek çok kolay ve aynı zamanda önemli bir iş haline gelmiştir. Profesör Thomsen'in doğruluğu tartışılamaz beyannamesini bile dikkate almadan sanki hiç olmamış gibi davrandılar.

Arkeolojik bulgulara göre, Altay'da ilk kabileler bundan iki yüz bin yıl önce ortaya çıkmıştı. Bu kabileler güneyden, Hindiçin tarafından gelmişti. Asya'nın en eski yerleşim bölgeleri de orada bulunmuştur. Bu yerleşkelerin tarihi yaklaşık olarak bir milyon yıla dayanmaktadır.

Altay dağları kadim insanlar tarafından neden bu kadar seviliyordu? Sebep, tabiatın güzellikleri mi? Çok küçük ihtimal… Emniyetli oluşunu ve beslenme şartları açısından uygunluğunu ileri sürsek belki de daha doğru olur.

Her şey, son derece basit bir olayla başlamıştı. Çok sık görmeye alışık olmadığımız âlimlerden biri olan, arkeolog Aleksey Pavloviç Okladnikov, bir gün Gorno-Altaysk ilinde bir parkta dolaşıyordu. Küçük Ulalinka Nehri boyunca, patikada düşünceler içinde gezerken, nehir boyunca sağda solda dağılmış taşlardan biri gözüne çarptı. Taşı kaldırdı. İşte bu bir keşif idi. Bu an… Bu andan sonra her şey değişti. Okladnikov, bütün dünya tarafından tanınan bir âlim oldu.

Bu taş, ilkel insanların kullandığı taştan bir alet idi! Bu keşif tesadüf değildi. Okladnikov, bütün hayatı ile bu keşfe kendisini hazırlamıştı.
İlk çağ insanı, taştan kesici alet yapmak için, çakılın bir tarafını sivriltmişti. Nehir suları bir taşı bu şekilde sivriltemezdi. Bunu ancak insan yapabilirdi. Gerçek arkeolog binlerce taşın arasında tek olan o taşı mutlaka görür.

Okladnikov, Ulalinka Nehrinin yanındaki tepeye bir araştırma grubuyla geldi ve kazı işlerini başlattı. Her akşam bando çalınan şehirdeki bu bahçede, ilk insanların yaşadığı en eski yerleşim yerlerinden biri bulunmaktaydı. Hayretler içinde kalan insanların gözü önünde mağarayı açtılar. Böylece Altay'daki ilk çağ insanının en eski yerleşim bölgesi bulunmuştu. Bu yere, yakınında akan Ulalinka Nehrinin adından dolayı, Ulalinka adı verildi.

Daha sonra ilk çağ insanının Altay' da yaşadığı diğer yerleşim bölgeleri de bulundu. Taştan yapılmış baltalar, bıçaklar, ok uçları, başka eşyalar ve eserler… Altay artık meşhur olmuştu. Bütün dünya Altay'ın sesini duydu. Bazı arkeolojik buluntular o kadar nadir rastlanan cinstendi ki, gören pek çok âlimi bile şaşırtıyordu. Diğer yerleşim bölgelerinde rastlanan buluntulardan çok farklı idi. Meselâ, taştan yapılmış bıçaklar ve hançerler bir tıraş bıçağı kadar keskindi. Onlarla rahatlıkla tıraş olunabilirdi. Çağdaş insan bile bu kalitede taştan aletler yapamazdı. Çünkü bunların yapılması için de aletler ve tezgâhlar lâzımdı.

Altaylılar ise, hiçbir alet ve tezgâh kullanmadan yapabilmişlerdi. Nasıl yapıyorlardı? Bunun

açıklaması çok basittir. Gerçi, bu basit dehayı anlamak için arkeologlar fizikçilerden yardım istemiş ve birlikte deneme yapmışlardı. Bu sorunun cevabına birlikte ulaşmayı başardılar.

Meğer Altaylı ustalar, ilk çağ insanlarının yaptığı gibi taşı diğer bir taşla işlemiyorlarmış. Altaylılar taşı ateş ve suyla işliyorlardı. Dolayısıyla onların yaptıkları aletler dünyada tek örnektir.

Elbette, böyle ciddî bir işleme her taş dayanmazdı. Ancak bu işlem için çok nadir bulunabilen nefrit taşı (yeşim) kullanılabilirdi. Siyah damarlarıyla bu yeşilimsi mineral, yüksek dayanım özelliğine sahiptir. Altay' da nefrit kaynakları mevcuttu. Altay sakinleri de bunu keşfetmiş ve kullanmıştı.

Altaydan İlk Göç

kadim altay'daki mağara hayatı binlerce yıldır devam ediyordu. İnsanlar geçimini eskiden olduğu gibi avcılık ve balıkçılıkla sağlıyordu. Ama gene de sakin görünen bu hayatta bazı değişiklikler oluyordu: Meselâ arkeologlar metalden yapılmış eşyalara rastlamaya başladılar. Bu eşyalar bronzdandır, yani bakır ve kalayın karışımından. Demek ki, Kadim Altay' da taş devri yerini bronz devrine bırakmıştır. Artık bronzdan yaptıkları baltalarla ağaç kesebiliyorlardı!

Ağaç kesmek, sanki büyük bir iş mi diyebilirsiniz! Öncelikle tabiatın gücüne bağlılık sonsa ermiştir. İnsan mağaradan çıkmıştı! Artık kendisine ev yapabilirdi. Demek ki artık ağaçtan sıcak evler inşa etmeyi öğrenmişti. Bu ahşap evlere kuren adı veriliyordu.

Kuren özel bir ev tipidir. Bu evlerin penceresi, kapısı ve tahta kaplı zemini yoktu. Sadece duvarları ve çatısı vardı. Duvarlar dıştan toprak dolgu içine alınıyor veya yerin altına gömülüyordu. Kurenler yukarıdan sekizgen olarak görünüyordu. Kurenlerin girişi doğu yönünde idi. Bu asırlar boyunca sürecek bir Türk geleneğidir. Bildiğimiz kapı yerine deriden yapılmış bir perde asıyorlar, zemini de kuru ot veya samanla kaplıyorlardı. Kurenlerin ortasında bir ocak bulunurdu. Dumanın çıkması ve ışığın girmesi için çatıda bir baca deliği açılıyordu. En soğuk havalarda, ayazlarda bile bu kurenler sıcaktı.

Eski insanlar, kurenler inşa ederek, daha doğrusu yeni köyler inşa ederek, yavaş yavaş Altay vadilerine doğru açılıyorlardı. Tomruktan yaşılmış evler şüphesiz Altaylıların ürünüdür. Bu keşif, ilk çağ insanlarını mağaralardan geniş dünyaya çıkartan büyük bir keşiftir.

O çağlarda bazı kabileler Altay'dan kuzeye doğru, Ural' a gitmişlerdi. Buraya geldiklerinde bilgilerini de getirmişlerdi. Ural' da da aynı tarz kurenler inşa ediyorlardı. Ormanlarda ve nehir kıyılarında yeni köyler kurulmaya başlanmıştır. Bu izler bugüne kadar muhafaza edilmiştir. Altay evleriyle hemen hemen aynıdırlar. Ev eşyaları, çalışma aletleri ve diğer pek çok eşyalar da aynıdır.

Arkeologlar, Ural' da o çağlardan kalan şehir izlerine de rastlamışlardır. Demek ki, Altay'da da buna benzer şehirler olmuştur. Kadim Altay şehirleri biliniyor. Ama bu şehirlerin hiç araştırılmadığını da büyük bir esefle belirtmek istiyoruz.

Ama her şeye rağmen bu şehirler vardı! Bugüne kadar Ural' da en iyi araştırılmış Arkaim şehrinin tarihi beş bin yıla uzanmaktadır. Arkaim şehrinde metal işleme ustaları yaşıyordu. Arkaim şehrinin hemen hemen her avlusunda bir metal işleme ocağı vardı. Bu ocaklar gece gündüz sönmeden çalışıyordu. Ural sakinleri yaptıkları bu ürünleri Altay' a götürüyorlardı.

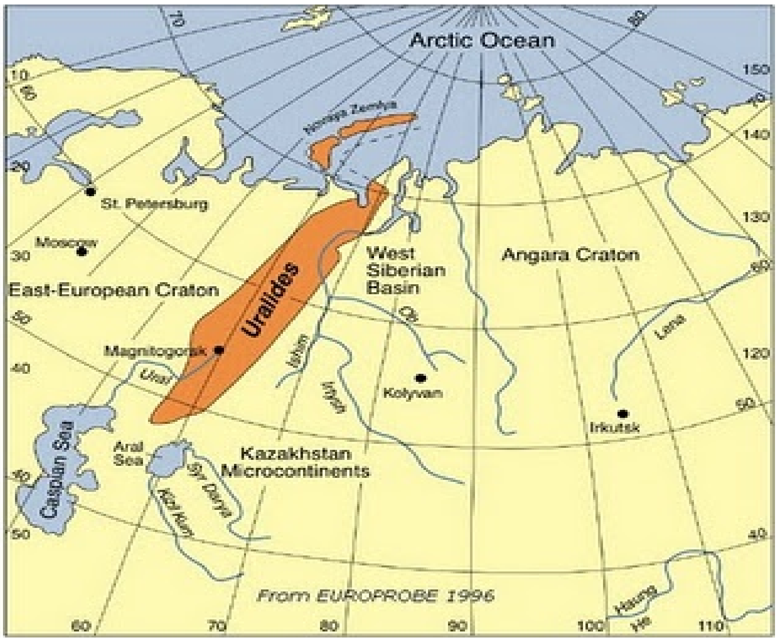

Altay'dan gelen kabileler Ural'da koloniler halinde yaşıyorlardı. Zamanla bir kısmı daha ileriye, iklimi yumuşak ve tabiatı zengin olan batıya gittiler. Hâlâ bir devlet olmayan, ama gelecekte kurulabilecek bir devletin halkını oluşturacak her koloni veya kabile, asırlar boyu kalacakları, yerleşime uygun yerler arıyordu.

İnsanların hayat tarzları gibi, dilleri de asırlar boyunca değişikliklere uğruyordu. Çoğu jest ve mimikten oluşan basit konuşma tarzı ile anlaşmak çok zor oluyordu. Sesler dili zenginleştiriyordu, fakat bu dil, ancak aynı kabilede yaşayanlar tarafından anlaşılabiliyordu. Önceleri basit de olsa sadece aynı dili bilen insanlar, zamanla birbirlerini anlamaya başlamışlardır.
Bir milletin oluşumu tahmin edilemeyecek kadar uzun bir süreçtir. Şüphesiz, her kabile bir millet oluşturamaz.

Kadim Altay' ın Keşfi

Altay ile ilişkisini kesmeyerek, ara sıra oraya, öz vatanına uğramayı ihmal etmeyen o Ural muhacirleri de belki Türk olarak adlandırılmışlardır. Zaten Altaylılar da öyle adlandırılmakta idi. Gene de bu fikir tartışılabilir.

Arkaim, Sintaşt ve diğer Ural şehirleri şöhretin zirvesinde iken, Altay gölgede kalmıştı. İlk kahramanlar, sarp dağlardan ve yol vermez ormanlardan geçerek yollar açıyorlardı. Zapt olunamaz, ormanlarla kaplı dağlara **tayga** demişlerdi. Tanıdık bir kelime değil mi? Bugünlerde bu kelime hemen her yerde biliniyor. Ama bu kelimenin nereden geldiğini, nasıl ortaya çıktığını düşünenler çok az.

İlk göçmenler nasıl seyahat ederdi? Rastgele mi yol alınırdı? Kesinlikle hayır. Onlar, yolunu güneşe göre tespit ederlerdi. Gökyüzündeki yıldız haritasını okumayı öğrenmişlerdi. Çok iyi bildikleri nehirleri pusula gibi kullanarak, yollarını tespit ediyorlardı. Çünkü onlar, nehirlerin nerede doğduğunu ve nereye aktığını çok iyi biliyorlardı. Kadim dönemlerde Altaylar'daki nehirlerin özel adlarının olmadığı ortadadır. Bilim adamlarının tahminlerine göre, önceleri bütün

nehirler sadece **“Katun”** diye bir kelime ile adlandırılmıştır.

Sonra bu eski ad, Katun adı muhafaza edilerek, Altay’daki büyük ve önemli nehire, Katun Nehri’ne özel ad olarak verilmiştir. Beyaz karlı tepelerden başlayan diğer bir nehir ise, **Biya** diye adlandırılmıştır. Asırlara dayanan bu eski adlar coğrafî haritalarda ebedî izler bırakmıştır.

Biya ve Katun nehirleri coşku ile dağlardan, vadilerden geçerek, Kuzey Buz Denizi’ ne kadar akan, başka bir büyük ve geniş nehirle, Ob Nehri’yle birleşmektedir. Dikkat edilirse, bu adların hepsi,Türk kökenlidir! **Biya** ve **Katun** kelimelerinin Türk dilinde karşılığı **“bey”** ve **“hatun”** ; **Ob** kelimesi ise **“nine”** anlamına gelmektedir.

Demek ki, dağların, nehirlerin ve göllerin adlarını, yani coğrafî adları inceleyerek, bir millet hakkında çok şey öğrenebiliriz. Bu da bir ilimdir. Bu bilim dalına Toponimi denilmektedir. Bu alandaki uzmanların sayısı bir elin parmaklarından biraz fazladır. Çünkü, bu alanda çalışan bir bilim adamının tarih, coğrafya, dil ve etnografya gibi ilimlerde derin bilgilere sahip olması gerekir. Hemen hemen her şeyi bilmek zorundadır.

Eduard Makaroviç Murzayev bir toponimi uzmanıdır. Murzayev’ in **“Türk Coğrafya Adları”** isimli kitabı, Altay’ın ve Avrasya’nın pek çok sırrını açıklamıştır. Bu kitabı okuduktan sonra, coğrafya atlasına başka bir gözle bakmaya başlıyorsunuz. Meselâ, herkes tarafından bilinen Yenisey Nehri’nin adı çok şey ifade etmektedir. Bu nehrin kıyılarında Altaylılara ait çok eski, pek çok yerleşim bölgesi bulunmuştur. İlk Türklerin millet olarak tam buralarda göründüğüne dair rivayetler muhafaza edilmiştir. Türkler bu nehri, **“Anasu”** diye adlandırmışlardı. Bu da **“Ana Su”** demektir.

Eski Türklerde nehir ile, başka bir deyişle, su kavramı ile çok şey ifade edilmektedir. Meselâ, yeni doğmuş bir bebeği nehrin buz gibi soğuk suyuna daldırıp çıkartıyorlardı. Bebek hâlâ yaşıyorsa sağlıklı demekti; değilse kimse fazla üzülmüyordu. Millet sağlığını buna borçluydu! Güçlü anlamına gelen **“Türk”** kelimesi buradan gelmiş olamaz mı?

Dünyanın en derin ve en temiz gölü Baykal’ın adı ile bu adın eski dildeki anlamı çoktan unutulmuştur. Kadim Türklerin dilinde bu gölün adının anlamı, **“kutsal göl”** idi ve insanlar ona gururla **“Bay Göl”** diyordu. Baykal dağlarından doğan nehir ise, her şeyini, eski adını da tarihini de kaybetmiştir. Bugün, bu nehrin adı Lena. Halbuki, bu nehrin eski adı **İli** idi, yani **“doğulu”.** İli Nehri kadim Altay’ın en doğusundaki nehir idi. Altay soyundan gelen bazı insanlar, zor günlerde evlerini bu nehrin kıyılarında yapmışlardı. Eski zamanlardan beri bu havzada Türk dilinde konuşmalar duyulmaktadır.

Saha-Yakutistan’ın geniş toprakları bugün bilinen kadim Türk Dünyasının en gerçek ve nadir hazinelerinden biridir. Kadim Altay, tam olarak Bay Göl’ den ve Saha-Yakutistan’ dan başlıyor ve uzaklara, yani batıya, Avrasya bozkırlarına kadar uzanıyordu.

Toponimi, net ve doğru bir bilim dalıdır. Her milletin kendine has bir adlandırma üslubunun var olduğu anlaşılmaktadır. Meselâ, Türkler dağlara bir ad veriyordu, ama bu ad kötülüklere ve felâketlere yol açabilir diye telâffuz edilemiyordu. Dolayısıyla aynı dağın bazen iki, hatta üç adı olabilirdi... Dağların koruyucularına şirin gözükmek ve onların gözüne girmek için insanlar kurbanlar kesiyordu.

Kadim Türkler, bazı dağların tepesinde obo mabetleri kuruyorlardı. Günahlarından arınmak için buraya kurbanlar getiriliyordu. Bazı Kadim Altay dağlarının adlarında “Obo” kelimesi de bulunuyor. Meselâ Obo-Ozı, Obo-Tu. Günahkâr kişi zirveye, günahının büyüklüğüne uygun ölçüde bir taş getirmek zorundaydı. Obo işte bu “af taşlarından” kuruluyordu.

Kadim Türkler, dağları kutsallaştırıyor ve affı da buralardan umuyordu. Altaylılar her dağı değil, sadece kutsal dağları ziyaret ediyorlardı. Bir dağ nasıl kutsal sayılıyordu? Neden? Elbette, bugün bunu kimse hatırlamıyor.

Üç tepeli Sümer Dağı her zaman için çok önemli olmuştu. Bu dağ, dünyanın, yani Meru'nun merkezidir. Burası Kadim Altay'ın en kutsal yeri idi. Kimse burada yüksek sesle konuşmazdı. Hiç kimse bu dağın etrafında ava çıkamazdı. Otlarını koparamazdı. Aksi günah sayılıyordu. Sonra daha başka kutsal zirveler olduğu da öğrenildi: Borus, Tanrı Han, Kaylas… Bayramlarda bu kutsal dağların eteklerinde binlerce insan bir araya geliyordu.

Kadim Türkler senede bir defa Çam Bayramı yapıyorlardı. Çam Bayramı büyükler ve çocuklar için çok beklenen bir bayramdı. Bu gelenek de unutulmadı.

Çam Bayramı

altay' da çam ağacının her zaman esrar dolu bir güzelliğe sahip olduğu kabul edilmiştir. Çam ağacı eski zamanlardan beri Türklerde kutsal sayılıyordu. Bu ağacın eve girmesine izin veriyorlardı. Üç-dört bin yıl önceleri, yani insanların çok tanrılı dinlerin tanrılarına inandıkları çağlarda, Çam ağacını ululamak için bayramlar yapıyorlardı. Törenler tanrıların ve ruhların dinlenme mekânında yaşayan, **Yersu**' ya ithaf ediliyordu. Yersu'nun yanında **aksakallı Ülgen** vardı. Ülgen, yeraltındaki altın çitli altın sarayında, altın bir tahtta oturuyor, gösterişli kırmızı bir kaftan giyiyordu. Güneş ve ay onun emri altındaydı.

Çam bayramı kışın tam ortasında, 25 Aralıkta başlıyordu. Bu tarihte gün geceyi yeniyordu. İnsanlar Ülgen'e dua ediyor ve iade edilen güneş için teşekkür ediyorlardı. Dualarının kabul edilmesi için de, Ülgen'in çok sevdiği bir çam ağacını süslüyorlardı. Eve getirdikleri çam ağacının dallarına parlak renkli, kurdele benzeri bezler bağlıyorlar ve yanına da hediyeler yerleştiriyorlardı.

İnsanlar güneşin karanlığı yenmesini kutluyor, bunun için bütün gece eğleniyorlar, "Koraçun, koraçun" diye naralar atıyorlardı. Bu bayramın adı Koraçun idi. Bu kelime, eski Türk dilinde "azalsın" anlamına gelmektedir. Gece azalsın, gün uzasın diye bağırıyorlardı.

Çam ağacı "Ülgen'in ağacı" olarak adlandırılıyordu. Çam ağacı bir mızrak gibi Ülgen'e yukarıyı, yani doğru yolu gösteriyordu.

Rusça'daki "yölka" kelimesi "yol" yani Türkçe' deki "yol" kelimesinden doğmuştur; Yölka Rusça' da çam ağacı demektir.

Aradan asırlar geçmesine rağmen bu eski bayram unutulmadı. Gerçi Ülgen'in adı değişti; Ded

Moroz, Santa Klaus veya Noel Baba oldu. Ama onun bayramdaki rolü ve kıyafeti hiç değişmemiştir. Kaftan, şapka, kuşak ve keçeden yapılmış çizmeler, yani Ded Moroz' un bütün kıyafeti Kadim Türklere ait.

Ülgen : İlk bakışta "ölen, ölgen" kelimelerini anımsatabilir. Ülgen' in Yer altı Tanrısı olması da "ölüm" kelimesini çağrıştırır. Ama "Ülgen" kelimesi "ülken, ülgen" yani "büyük" anlamına gelmektedir. Bazı çağdaş Türk lehçelerinde bu kelime hâlâ "büyük" anlamında kullanılmaktadır.
Ded Moroz : Rusça "Ayaz Ata" anlamına gelmektedir.
mutluluğun simgeleridir. Kadim ressamlar eserlerinde insanların nasıl yaşadıklarını, neyi konuştuklarını ve neye ibadet ettiklerini, başka deyişle, hayatı yansıtmışlardır. Kaya üzerindeki resimlerin asıl sanat değeri budur. Çünkü sanat bir dildir. Bir milleti millet yapan da dildir.

Kadim Altay Resimleri

kadim türkler yaşadıkları çevreyi incelemekte ve tanımakta çok dikkatliydiler. Kadim Türkler tabiatı anlamaya çalışıyorlardı.

Arkeologların Türk tarihine ilgi göstermesinde, kadim ustaların resimlerinin büyük yardımı olmuştur. Bugün elde binlerce resim mevcuttur. Altay dağlarındaki bu kaya resimleri çok eski çağlardan kalmıştır. Bunlardaki her çizgi ve her işaret çok geniş ve derin anlamlarla doludur. Meselâ, kadim Türk kültüründe koyun, zenginliğin ve bolluğun simgesidir. Aslan, hâkimiyetin; kaplumbağa, ebedî huzurun; at, savaşın; fare, tahıl ürünlerinin; ejderha da güneşin ve

Ressamlar çalışmalarında genelde sarı ve kahve renkleri seçmişlerdir. Bu renkleri neden tercih etmişlerdir? Belli değildir! Fakat bilim adamları en eski resimleri işte bu renkli kayalarda bulmuştur. Bu resimler bir dizi halinde idi: büyük bir kayanın farklı bölgelerinde ve diğer kayalarda bir sıra halinde görülmektedir. Bunda da belli bir anlam ve bir sır saklanıyor olabilir.

Eski ressam bu resimler üzerinde elbette fırçasız ve boyasız çalışmıştı. Ressam taş üzerinde oyma kalemiyle bir noktadan başlayarak işlemeye çalışıyor ve arkasından da diğer kısımlarda devam ediyordu.

Arkeologlar, büyük bir hayret içinde bir şey fark etmişlerdir: taş üzerinde yapılmış resimlerdeki hayvan figürleri sık, karışık bir şekilde, fakat beş veya on taneden oluşmaktadır. Arkeologlar, bu "bir elin parmak sayısıdır!" diye şaşırmakta. Kadim çağlarda Türkler saymayı da biliyorlarmış demek ?! Herhalde saymayı mükemmel bir şekilde biliyorlardı.

Kadim Altay'da "hayvan dizisinden" oluşan bir takvim de mevcutmuş. Bu takvimler her 12 yılda bir yeniden başlıyordu. Efsane bunu şöyle anlatmaktadır: Bir zamanlar bir han, geçmişteki bir savaş hakkında bilgi almak ister; fakat kimse bu savaşın tarihini hatırlayamaz. Çünkü o dönemde insanlar henüz saymayı bilmiyordu. Han, bildikleri bütün hayvanları nehir kıyısına getirmelerini ve onları suya itmelerini emreder. Nehri sadece 12 hayvan geçebilir. Nehri geçebilen hayvanların adları takvimde yıllara ad olarak konulmuştur. İnek yılı, Tavşan yılı, Porsuk yılı ve diğerleri. Han ayrıca Türk halkı için bir yılda 12 ay tespit etmiş ve hayvan adlarıyla astrolojinin esası olan 12 burcu da isimlendirmiştir.

Çok ilginçtir, bu 12 yıllık takvim Ayın ve Güneşin hareketlerine bağlı idi. Bilim adamlarının tespitine göre, bu takvimin oluşması bir tesadüf değildi, aksine teferruatlı bir matematik ve astronomi hesabı neticesinde tespit ve tertip edilmişti. Bir yılda 12 ayın bulunması ve günün biri gündüz, diğeri gece olmak üzere iki defa 12 saatten meydana gelmiş olması acaba ilk defa Altaylılar tarafından keşfedilmiş olamaz mı ?

Herhalde öyledir. Bilim adamlarını kadim Türk yazıtlarında "Pars yılının beşinci ayının inek gününün at saatinde" gibi tarihlere rastlamalarını başka nasıl açıklayabiliriz ?

Her yılın kendisine has özellikleri vardı. Bu da hemen herkes tarafından biliniyordu. Meselâ insanlar, Tavşan ve Koç yıllarında felâket ve kıtlık bekliyorlardı. Aslan, Köpek ve İnek yıllarında ise, bol ürün ve hayır bekliyorlardı.

Meraklı bir araştırmacı, Kadim Altay resimlerine bakarak çok şey öğrenebilir. Meselâ, Altaylıların

ava nasıl çıktıklarını bu resimler sayesinde öğrendik. Altaylılar ava köpekle çıkıyorlardı. Bu önemli ayrıntı ressamın gözünden kaçmamıştır. Resimlerin birinde, arkasında yayı ve bir tarafında asılı duran deriden yapılmış sadakta bulunan oklarıyla ava gitmek üzere yola çıkan bir adam ve peşinde koşan bir köpek tasvir edilmektedir. Resimler hayatı olduğu ve göründüğü gibi aktarmaktadır.

Ressamların gönlünde, sonradan bazı değişiklikler olmaya başlamıştır. Bu değişim yaklaşık en az üç bin yıl evveline aittir.
Hayvanlar sanki ikinci plana itilmiş gibidir. Artık ön planda insanlar görülmektedir. Bunlar bizim atalarımızın portreleridir. Bizi atalarımızdan yüz, belki de iki yüz kuşak ayırıyor. İşte bu yıllarda Altay'da ilk insan heykelleri ortaya çıkmaya başlamıştı. Kadim ustalar sanatlarını genelde kadınlara ithaf etmişti. Kadim heykeltıraşlar belli ki, çok tecrübeli değillerdi. Çünkü heykelleri kısa boylu ve kaba yontulmuştu. Ama yüzler… Ne kadar da etkileyici yüzler. Ustalar bu yüzleri çok başarılı bir şekilde resmediyorlardı. Elmacık kemikleri ve gözlerin eşsiz şekli… Gözler yeni ve parlak bir aya benziyordu. Türkler işte bu gözlerle bugün de farklı görünmektedir. Resimleri incelerken, kadim Altaylıların şarkı söylemeyi ve koro yapmayı sevdiklerini görmekteyiz. Onlar balolar düzenler, el ele tutuşarak ateşli danslar ederlerdi. Kayalar bu ayrıntıları asırlar boyunca muhafaza etmiştir.

Halkın sanatı onun ruhudur! Millet kaybolsa bile, bu ruh yaşamaya devam eder.

Büyük Keşif

Türkleri diğer uluslardan farklı kılan şey belki de sadece sanat değil, onların dünyayı görme ve tanıma arzusuydu. Onlar seyahati severdi, tabiatı tanımayı ve kavramayı severdi ve onun gizemli taraflarını aralardı. Bu özellikleri onların dağlarda yaşamasını kolaylaştırmıştı. Kışın sert ayazı ve yazın sıcak havası zayıflar için uygun değildi.

Sadece akıllı ve bilgili insanlar için sert iklimli Altay vatan olabilirdi. İşte, iki bin beş yüz yıl önce burada, Altay' da bir mucize gerçekleşmişti. Fakat doğrusu, bu bir mucize değildi. Sadece er veya geç, kabiliyetli bir halkın ulaşması gereken bir değişim olmuştu. Bir kişi, gökyüzünü aydınlatan parlak bir çizgi ve gökten düşen bir yıldız görmüştü.

Bu bir meteorit idi; büyük siyah bir taştı, Gök'ten gelen misafir hemen fark edildi. Kadim Türkler böylece veya belki de başka bir şekilde, ilk kez "gök demirini" tanımış oldular. Çünkü yere düşen "gök metal", yani meteorit tamamen demir ihtiva ediyordu.

Dünyada hiç kimsenin yapamadığı ve kimsenin de aklına gelmeyen bir şeyi Altay' da Timur adlı bir Türk gerçekleştirmiştir. Timur, metalden yapılmış bir soba düşünmüştü. Timur, bu soba üzerinde demiri eritmek istiyordu.

Bu insanlığın en büyük keşfi olmuştur. Bu keşif, ancak araba tekerleğinin keşfi ile kıyaslanabilir. Türkler o zamandan itibaren, yani bu keşiften sonra "sopalarla silâhlanmış düşmana karşı demirden kılıçlar" kullanıyorlardı. Demir ocakları, Türk halkının en önemli icadı, sırrı ve kalkanı olmuştur.

Türkler, demir ocaklarının sırlarını ağızdan ağıza, babadan oğula aktarıyorlardı. Bu sırdan ancak en güvenilir aileler haberdardı. Demirciler ve metal işleri ile uğraşan bu ustalar Türk halkının her zaman en değerli varlığı ve hazinesi olmuştur!

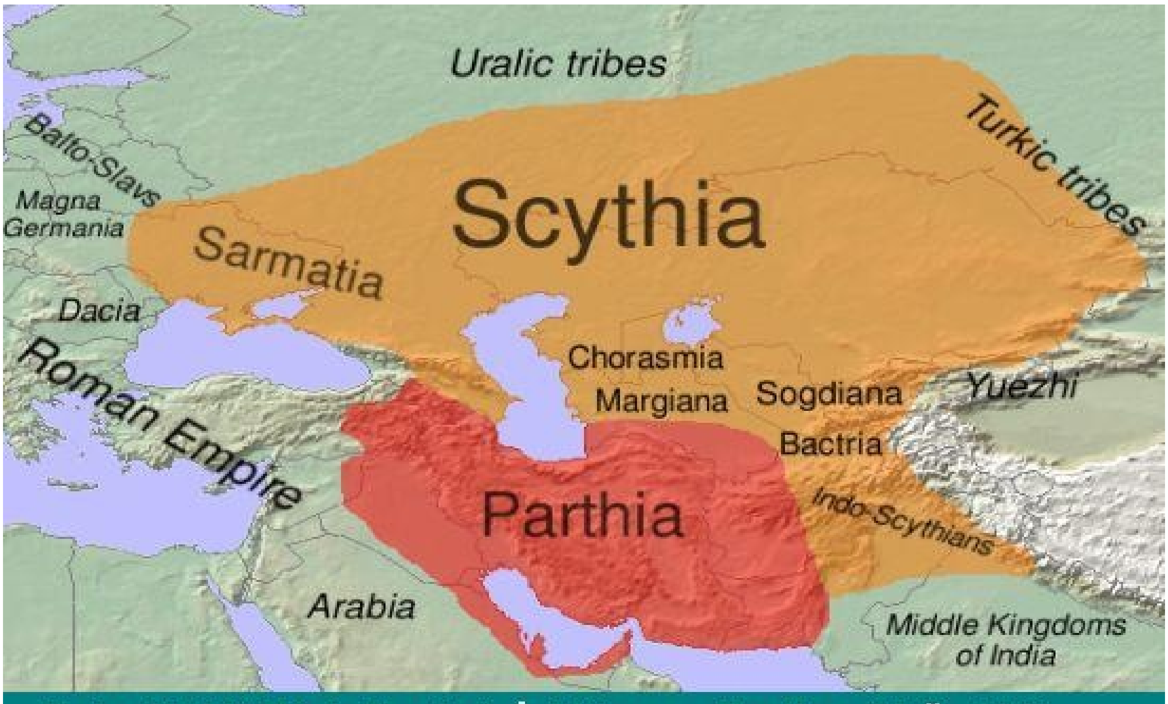
Demircilikle birlikte Türklere inanılmaz bir bolluk ve zenginlik gelmişti. Türkler, bu sayede dünyanın en zengin ve en güçlü milleti olmuşlardır. Dünyanın bazı bölgelerinde tunç dönemi sürüyorken, Türklerde demir günlük hayatta kullanılmaya başlamıştır.

İnsanlar, "Timur' a bu parlak fikri kim verdi ?" diye merak ediyordu. Herkes, "onu iyilik sever Göklerin Tanrısı verdi" diye düşünüyordu. Bu hayırsever Tanrı, Altaylıların hamisi olmuştur. O'nu "Tanrı" diye adlandırdılar. Bu kutsal kelime, Türkçe **"Gök Tanrı"** veya **"Ebedî Mavi Gök"** anlamına geliyordu. Tanrı, o zamandan itibaren Türkleri korumuştu ve onların bir millet olmalarına yardım etmişti.

Yüce Tanrı, kadim Altay' a, sevdiği oğlu Geser' i göndermişti. Geser, yeryüzünde ilk Peygamber sayılmaktadır. Gök Tanrı'nın elçisi olan **Geser**, insanlara doğru yolu, doğru yaşamayı öğretmişti ve onlara Tanrı'yı anlatmıştı. Geser ve onun şerefli faaliyetleri hakkında, Orta Asya halkları arasında sayısız rivayetler muhafaza edilmiştir. Türkler, bu ismi bugünlerde daha sık fakat **Keder** ve hatta **Hızır** olarak telâffuz etmektedirler. Halkın hafızasında Hızır, Keder veya Kevser… ismi Gök Tanrı tasviriyle birlikte muhafaza edilmişti. O, ölümsüz bir kahramandır; O, aklı selim sahibi bir insandır. Bazı insanlar O'nu Sakallı bir ihtiyar, diğerleri ise, genç ve güçlü olarak görüyordu. Çok ilginçtir ki, Hızır (Keder veya Kederles) tasavvuru bugün de dünyada pek çok halkın kültüründe muhafaza edilmiştir. Ama her halkta değil, sadece kadim Türk kültürü ve Tanrısı ile derin bağları olan halklarda görünmektedir.

Geser hakkındaki rivayetlerde aydınlık dönem, yani Altay dağlarına mutluluğun geldiği ve yerin ilk çağ ifritlerinden temizlendiği zaman dile getirilmektedir. Altaylılar, o dönemde demir ocaklarını keşfetmişlerdi, şehirler ve kasabalar kurmaya başlamışlardı. Gök Tanrı'yı biliyorlardı ve inanıyorlardı. Onların hayatları tanınmayacak kadar değişmeye devam ediyordu.

Meşhur arkeolog Prof. Sergey İvanoviç Rudenko, Kadim Altay tarihindeki bu dönemi ciddî olarak araştırmıştı. Gerçi profesör kendi kitaplarında hiçbir zaman doğrudan Türklerden bahsetmemiştir. Çünkü profesör, Altaylıları Skif (İskit) olarak adlandırıyordu. Bu bir rastlantı değildi. Bunu bilinçli olarak yapıyordu.

Saka Yskit Türk Devleti, İskitler ve Partlar (M.Ö. 100)

Prof. Rudenko'nun kazı çalışmalarını sürdürdüğü sıralarda Türk kültürü hakkında konuşmak ve yazmak kesin olarak yasaktı. Çarlık Rusya'sında ve daha sonra Sovyetler Birliği döneminde bu konuyu gündeme getirdikleri için, bilim adamları hapse atılıyor, sürgün ediliyor ve hatta öldürülüyordu.

Ancak İskitler ile ilgili konularda konuşmaya ve yazmaya izin veriliyordu. İskitlerin yerleşim bölgelerindeki mezarlıklarının araştırılmasına müsaade ediliyordu. İskitlerin kendi aralarında hangi dilde konuştukları, hangi soydan geldikleri ve en önemlisi de İskitlerin kim oldukları gibi konularda araştırma yapmak ve bunları açıklamak yine de yasaktı. Bu mevzu, mühürlü yedi kapı arkasında gizlenmiş esrarengiz bir sır gibi idi. Bunun tabii sonucu olarak da, İskitler gökten “inmiş” ve “uzay” dilinde konuşan esrarengiz bir millet sınıfına girmiş oluyordu.

İskitler, bugünkü Kazakistan, Özbekistan, Rusya, Ukrayna, Bulgaristan ve Macaristan bozkırlarında esrarengiz bir şekilde ortaya çıkmış ve sonra da esrarengiz bir şekilde, hiçbir iz bırakmadan kaybolmuşlardı. Böyle bir şey nasıl olabilir ?!

İskitler hakkında bilgi veren ilk Avrupalı bilgin, eski Yunan tarihçi Herodotos idi. Herodotos, “Tarih” adlı kitabında bozkır halkının hayatını, bayramlarını, inançlarını, geleneklerini ve savaştaki ustalıklarını anlatmaktadır; onların dış görünüşleri ve elbiseleri hakkında da ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.

Herodotos' un belirttiğine göre, İskitler, Avrupa bozkırlarına doğudan gelmişti; çok uzaklardan gelmişti… Ama tam olarak hangi yerden gelmişlerdi? Bu sorunun cevabını Herodotos da vermiyor. Çünkü Herodotos'un bu soruya cevap vermek için coğrafya bilgisi yeterli değildir. İskitler, Yunanların duymadıkları ve bilmedikleri Altaylardan değilse, başka nereden gelmiş olabilir?

Tarihçi akademisyenler, Altay'ı ve Türkler'i tanıdıktan ve haklarında etraflı bilgi sahibi olduktan sonra, İskitlerin Altay' dan göç eden Türkler olduğuna dair düşünceler ortaya koymuşlardır. Buna göre, belli sebeplerden dolayı vatanını terk eden bir kısım halk söz konusudur. Bu tahminlerin esaslı ve güçlü bir sebebi vardır: İskitler ve Türklere ait medeniyet motifleri ve değerler manzumesi birbirine tamamen benzemektedir.

İskitler ile Türklerin aynı millet olduğu düşüncesini, üç yüz yıl evvel Rusya'da ilk defa, tarihçi Andrey Lizlov ifade etmiştir. Ama bu düşünce reddedilmiş; A. Lizlov da bu fikirlerinden dolayı cezalandırılmıştı. Azak Savaşı'ndan sonra Büyük Bozkırı istilâ eden, özgür Türk halkını Rusya'nın bir sömürge halkı haline getiren ve tarihte Türk halkına karşı düşmanlığı ile tanınan I.Petro, Lizlov'un ifade ettiği bu düşünceyi hiç beğenmedi.

I. Petro, Rusya' da çok uzun zamanlardan beri var olan Rusya ve Ukrayna halkının, Türk soylu halklardan olduğunu daima gizlemeye çalıştı. Türk milletine ait bir vatanın ve bir kültür dokusunun mevcut olmadığını iddia ediyordu. Rusya tarihinde Türk yerine “yabanî göçmen” ve “çirkin Tatar” ifadeleri yer alıyordu.

Çok geçmeden yurt dışından Rusya'ya akademisyenler getirildi. Davet edilen bu alimlere(!) İskitlerin “Slav”, Türklerin “yabani göçmenler” olduğunu sözle ve yazılı ifade etmeleri için hükümet tarafından büyük miktarda paralar ödenmişti.

Akıl almaz yasaklar ve cezalandırmalarla Türk milleti ve İskitler hakkında hakikatlerin

söylenmesinin önüne geçilmiştir. Devamla bütün güçleriyle ve büyük bir gayretle gerçekleri çarpıtıyor ve yalanları resmileştiriyorlardı. Bu son derece inanılmaz ve mantıksız yalanlar manzumesine kimse inanmıyordu. Slavların Türklerle ne alâkası olabilirdi? Slavlar hiçbir zaman bozkırda yaşamamıştı; onlar genelde ormanlıklarda yaşayan bir halktı.

Rusya yeni yalanlar uydurma konusunda daha da ileri gitmişti. Güya İskitler İran' dan gelmiş ve Farsça konuşuyorlarmış… İskit kurganlarında elde edilen bulgular ve keşfedilen abidelerdeki metinlerin Türkçe yazılmış olması bile cahil insanları ikna etmeye maalesef yetmemektedir. Delillerin mevcudiyeti onlar için manasızdır. Sözün özü : "Herkes istediğini görür" atasözü demek ki doğrudur.

İskit hakikati, dürüst bilim adamlarını cezbediyordu. Şükürler olsun, Prof.Sergey İvanoviç Rudenko böyle alimlerden biri idi. Rudenko hiçbir zaman yasağa karşı gelmedi. Çünkü bu büyük felâketlere yol açabilirdi. Ama dürüst alim, kitaplarında Türkler ve onların medeniyeti hakkında geniş bilgiler veriyordu. Gerçeğin ancak satır aralarında okunabileceği eserin hakikî değeri de bu idi.

Rudenko İskitlerin Altay' da yaşadıklarını ve Avrupa'ya da Altay'dan göç ettiklerini ispatlamıştır. Onlar Türk idi. Türk dilinde yazıyor ve konuşuyorlardı. Gerçi Herodotos' a göre onlar kendilerini **Skolt** olarak adlandırmışlardır. İranlılar ve Hintliler onları **"Sak"** olarak biliyorlardı. İskitlerin bu değişik adları eski Türkçedeki **"sakla"** kelimesinden türemişti. "Sakla" kelimesi, "muhafaza etmek, saklamak" anlamına gelmektedir. Evet, İskitler Altay'dan göç ekmişti; ama atalarının inançlarını özlerinde muhafaza ederek, anavatanlarından şerefleriyle ayrılmışlardır.

Belki o zamanlar, yani iki bin beş yüz yıl önceleri Altay'da çok kan akmıştı. Bazı kabileler Yer-su, Ülgen, Erlik gibi eski Tanrılarının üstünlüğünü silâhla korumaya kalkmıştı. Diğerleri ise, daha güçlü olan yeni Gök Tanrı'yı savunmuştu. Bu savaş, bir inançlar savaşı idi.

"Eski İnancın" taraftarları geri adım atmak zorunda kaldılar. Onlara İskit, İskolt veya Sak denmektedir. Onlar yeni bir millet değildi ve zaten olamazdı.

Tanrı' nın Hediyesi
altay'da bu manevi tartışmalar neden ortaya çıkmıştı? Kadim Türkler halkın her zaman koruyucu ruhların himayesinde olduğuna inanıyorlardı. Birileri kuğu ruhunun himayesine inanıyor, kimileri de kurt, ayı, balık ve geyik ruhlarından medet umuyordu.

Yılan veya Ejderha'ya bütün Türkler hürmet ediyorlardı. Eski Türk dilinde "maga" : yılan, "lu" : ejderha, dragon, "got" : kertenkele anlamlarına gelmekteydi. Avrupa'da "Türk" anlamında kullanılan **"Got"** kelimesi belki de buradan kaynaklanmaktadır.

Türkler, kabile hamisinin resmini bayraklarına işlemişlerdi. Koruyucu ruhun bayraklarda yaşadığına inandıkları için de bayraklara özel bir ilgi ve itina gösteriyorlardı. Nitekim kadim Altaylılarda **"bayrak"** ve **"ruh"** kelimeleri tamamen aynı şekilde telâffuz ediliyordu ve aynı anlama geliyordu. Kadim Türkler, bayraklarını önceleri hayvan derilerinden yapıyorlardı. Daha sonra, kumaştan veya ipekten yapmaya başladılar. Bayrağı indirmek büyük bir belânın habercisi sayılıyordu. Bayrağı düşürmek ise, büyük bir utanç sebebi idi.

Yılanın herkesten hürmet görmesi de bir tesadüf değildi. Yılan insanların atası sayılıyordu. Türklerin, başka halklara ait efsanelerde sık sık **"Nagalar"** veya **"Yılan insanlar"** olarak adlandırılmaları da çok ilginçtir. Yılan yer altı dünyasının sahibidir. Onun buyruğundaki Yersu, Erlik ve diğer tanrılar da, dolayısıyla yer altında yaşıyorlardı.
Yeni Tanrı ise, Gökyüzü'ndendi. "Dünyanın sahibi olan Gök Tanrı" dedi Türkler. Tabii herkes değil. Durumu beğenmeyenler geri durdular ve yer altı dünyasının sahiplerine olan eski inançlarını muhafaza ettikleri için Altay' dan göç ettiler…

İskitlerin, yani Sakların veya Skoltların tarihi M.Ö. V. Yüzyılda böyle başlamıştır. Onlar Altay'dan uzaklara gitmişlerdi. Altay'da ise, demirden yapılan çeşitli aletlerin ortaya çıkmasıyla büyük değişimler başlamıştır.

Prof. Rudenko bu değişimleri araştırmıştı. Pazırık kurganlarında yapılan kazılar neticesinde,

demiri işleme gücüne sahip Türklerin hayatı hakkında pek çok yeni şeyler öğrenildi. Rudenko, bilim dünyasına Çar'ın talimatıyla kiralanmış âlimlerin (!) yaptıkları gibi boş sözleri değil, arkeolojik kazıların neticesinde bulunan delilleri sundu !

Bu deliller eşi emsali bulunmayan bir hazinedir. Bu keşifle birlikte, Türk kültürü olarak adlandırılan yeni bir kültür gündeme gelmişti... İlk bakışta **"dizgin"** çok basit gibi görünmekle beraber, Türk' ün yenilmez binici olmasını sağlamıştır ! Dünyada Türk' ten başka hiç kimse, atı o kadar güzel ve zarif bir şekilde eyerleyemezdi ve atıyla bütün bir dünyayı fethedemezdi.

At, kadim Altay'ın hudutlarını açmış ve genişletmişti. Arkeologlar, Altay kurganlarında pek çok meç, kılıç, hançer, üzengi, yelme, miğfer ve zırh bulmuşlardı. Bu ikna edici olabilmeli mi? Elbette.

Dünyanın hiçbir halkı o dönemde bu kadar mükemmel silâhlara sahip olmamıştı. Ama Türkler sahipti. Böylece o zamanlarda Çin İmparatorunun büyük ve güçlü ordusunu kolayca yenmişti... Türk kelimesi o zamanlardan beri Çin vakayinamelerinde yer almıştır. Dahası da var : M.Ö. IV. yüzyılda Çinliler, Türk giyim tarzlarını benimseyerek, şalvar kullanmaya başlamışlardır. Sonradan Çinliler biniciliği de öğrenmeye başlamışlardır.

Altaylılar, Tanrının kendilerine olağanüstü güç ve kabiliyet verdiğine inanıyorlardı. Tanrı onlara, o dönemde kimsenin yapamadığı, toprağı sürmeyi öğretmişti... Arkeologlar, kadim Altay'da demirden döküm sabanlar da bulmuşlardır! Altaylılar, mahsullerini demir oraklarla biçiyor, buğdayı demir değirmenlerde işliyorlardı. Çavdar ve darı da yetiştiriyorlardı.

Buğdayı pişmiş kilden yapılmış küplerde saklıyorlardı. Mahsuller için ambarlar inşa ediyorlardı. Ekmeği özel fırınlarda fırıncılar pişiriyordu; güneşe benzesin diye ekmeğe yuvarlak şekil veriyorlardı.

Kadim Türklerin konutları da değişmeye başladı. Kurenlerin yerini ağaçtan yapılan izbeler almıştı. **"İzbe"** kelimesi, Türk dilinde **"ıssı bina"**, yani sıcak yer anlamına gelmektedir. Bugün, bu izbelere nedense "Rus izbesi" diyorlar... İzbenin içinde tuğladan, yani pişmiş kerpiçten **"peç"** yapıyorlardı. Kerpiç kelimesinin de Türk kökenli olduğu bugünlerde unutulmuştur; kerpiç Türk dilinde **"peçte, yani fırında pişmiş toprak"** anlamına gelmektedir. O dönemde dünyanın başka hiçbir yerinde inşaat işlerinde kerpiç, yani tuğla ve tomruk kullanılmıyordu; çünkü bilmiyorlardı.

Kadim Türkler yaptıkları her şeyde kendilerine has yüzlerini koruyorlardı; asırlar geçmesine rağmen karıştıramazsınız. Meselâ kadim Türkler, millî elbiseleri sayesinde diğer halklardan farklı bir dış görünüşe sahipti. Türklerin mutfağı da farklı idi: Et ve süt ürünlerinden yapılmış gıdalar, çok iyi kabarmış siyah somun ekmekleri ile, yemeğe tekrarlanmaz bir haz veriyordu. Diğer halklar ekmeği farklı şekillerde yapıyorlardı.

Türklerin elbiseleri ve millî mutfakları etnografya biliminde çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu gayet tabiidir. Süvari bir milletin kıyafeti, yemeği ve hemen hemen her şeyi, meselâ balıkçı bir milletten elbette çok farklı olacaktır.

Altay' da ise küçüğünden büyüğüne kadar herkes binicidir. Yaya yürümek utanç sebebi sayılıyordu. Çocuğa önce at binmeyi, sonra yürümeyi öğretiyorlardı. Türk, atının yanında gelişiyordu. At, bütün hayatı boyunca onun yanında idi. Mezara bile beraber giriyorlardı.

Dolayısıyla dünyadaki ilk şalvar ve yüksek topuklu çizmeler Türklerde, süvari milletle beraber ortaya çıkmıştır. Üzengiyle eyer, demir kılıç, hançer, mızrak ve çok güçlü yaylar da süvari millette, yani Türklerde ortaya çıkmıştır... Diğer halkların ise bu eşyalara ihtiyacı yoktu. Onlar zaten bu eşyaları kullanamazdı.

Gök Tanrı

Türk kültürünün kalbi olan, ulu tanrı kimdir? Tanrı, Gökte yaşayan ve görünmeyen bir ruh. Gök Tanrı yücedir. Eski Türkler Tanrı'yı "Sonsuz Gökyüzü" veya "Tanrı Han" diye hürmetle zikrediyorlardı. "Han" ünvanı O'nun dünyadaki hakimiyetini göstermektedir.

Türk milleti için manevî kültürün, yani maneviyatın zirve noktası dindi. İnsanlar putperestlikten uzaklaşmıştı. Tanrı'ya farklı adlarla hitap ediyorlardı: Bog,Bogdo veya Boje; Huda, Kuda veya Kuday; Alla, Allah veya Ollo, Gospodi. Altay dağları, bu kelimeleri 2500 yıl evvel duymuşlardı! Elbette Tanrı'nın başka adları da vardı. Bog kelimesi daha sık söyleniyordu. Çünkü bu kelime aynı zamanda "huzur ve kemal bulmak" anlamına geliyordu.

"Mutlu ol" anlamına gelen "Huday" hitabı tamamen farklı idi. Tanrı'nın bu dünyadaki en güçlü varlık olduğunu vurgulamaktaydı; bu kelime "al" yani "el" denilen Türk kelimesinden oluşmuştu. Başka bir deyişle "veren ve alan". "Alla" kelimesinin anlamı bu idi. Bu kelime söylenirken, ellerin sonsuz olan Gökyüzü' ne açılarak, dua edilmesi gerekiyordu.

"Gospodi" kelimesi ise, seyrek kullanılıyordu. Ancak din adamları bu kelimeyi telâffuz edebiliyorlardı. "Gospodi" kelimesi tam anlamıyla, **"gözlerin açılması"** veya **"gözleri açan"** anlamlarına gelmektedir. Bu, Tanrı' ya yönelik en aziz ve en ulu hitaptır.

Dua etme, bayramlaşma gelenekleri ve oruç tutma kaideleri yıllar içerisinde tashih ediliyordu. Bu kaidelerin tamamına ayin denilmektedir. Din adamları, kaftan diye adlandırılmış uzun bir elbise ve ucu sivri bir şapka giyiyorlardı. En yüksek makamda bulunan din adamları beyaz renkli bir elbise, diğerleri ise, siyah elbise kullanıyorlardı. Eski ressamlar tabii olarak Altay'daki kayalar üzerinde din adamlarını da tasvir ediyorlardı.

Türkler, Tanrı Han'ın işareti olarak eşit kenarlı haçı seçmişler ve bu haçı **"adji"** diye adlandırmışlardır. Haç işaretinin daha evvel de Türk kültürünün bir unsuru olduğuna dikkat edelim. Bunun dışında, bir de "eğri haç" vardı. **"Eğri Haç"** yaşlı yer altı tanrılarının ve cehennemin simgesi sayılmıştır.

Önceleri adji işlemeleri çok basitti. Sonradan bu işlemeler gerçek birer sanat eseri olmuştur. Bu işlemeleri kuyumcular yapıyordu: haçı altınla kaplıyorlardı, parlaması ve insanları sevindirmesi için değerli taşlarla işliyorlardı. "Eğri haçlar" Altay'da yaklaşık 3-4 bin yıl evvel ortaya çıkmıştı.

Haç, iki çizginin kesişmesidir. Tanrı işaretinde ise kesişme yoktu. Haç ile ortada yuvarlak güneş ve ışınları tasvir edilmiştir. Tanrı inancının işareti işte budur: Güneşin ışınları… Daha doğrusu, bir bütünlük merkezinden doğan, Tanrı'nın iyilik ışınlarıdır.

Bazen Tanrı işareti kabul edilen haça, hilâl de eklenmekteydi. Ama bu işaret farklı bir anlam kazanıyordu: zaman ve ebediyetin hatırlanması. Bu düşüncenin devamında on iki yıllık takvim sistemi akla gelmektedir.

Tanrı'nın işareti savaş bayraklarına da işleniyordu. Bu kutsal işareti ayrıca zincirlerle boyunlarına da asıyorlardı. Dövme olarak alınlarına da yaptırıyorlardı.

Türkler Hindistan'da

yüce gök tanrı ve onun zengin ülkesi hakkındaki haberler kuş misali altaylardan havalanarak her tarafa yayılıyordu. **"Beyaz Seyyahlar"** farklı ülkelere gidiyor ve Gök Tanrı dininin yeryüzüne yayılmasını sağlıyorlardı.

Türk seyyahları Çin tarafından kabul edilmedi. Bunun bedelini de ağır bir şekilde ödediler.

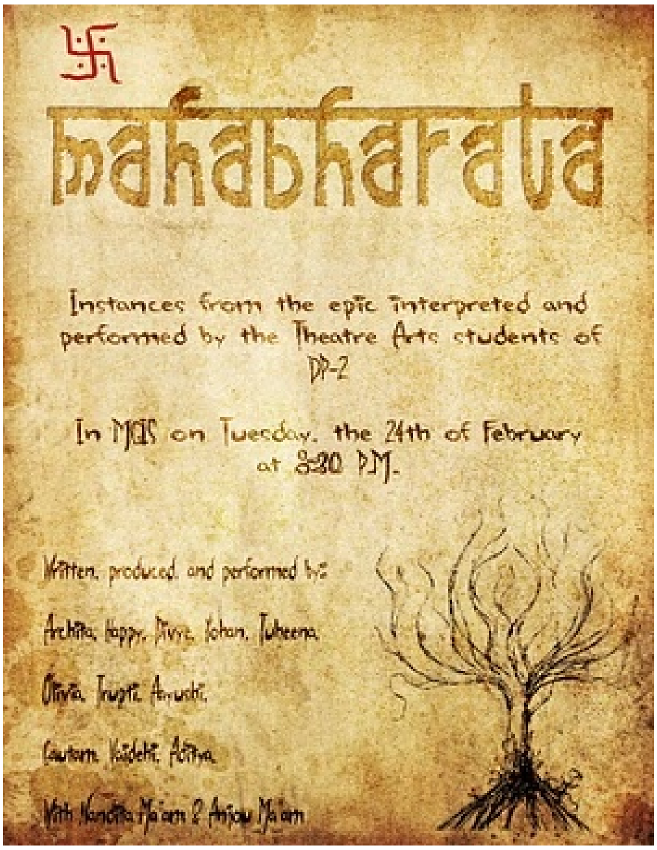
Türkler Çini istilâ etti. Çinlilerin meşhur Çin Seddi bile koruyamadı. Ama her şeye rağmen Tanrı hakkındaki haberler ve bilgiler bu ülkeye de ulaştı.

Ama Hindistan’da her şey çok farklı bir şekilde gelişmiştir. Hintliler bu Tanrı inancına hemen ilgi göstermeye başlamışlardır. Böylece 2500 yıl evvel veya biraz daha önceleri Türk tarihinde bir Hint sayfası açılmıştır. Altay ile Hindistan, artık manevî ortak değerleri paylaşıyordu. Hintliler, yılan soyundan gelen beyaz tenli yarı insan Tanrı’ya **“Naga”** derlerdi.

Onların ülkelerini meydana getiren, demirden yapılmış haçların ve sayısız hazinelerin gömülü olduğu topraklar, çok uzaklarda, Hindistan’ın kuzeyinde bulunmaktaydı. Hintliler, bu uzak ülkeyi “himaye edilen” anlamında “Şambhu” adı ile tanıyorlardı. Bazen Şambhka da diyorlardı ki, bu kelime Türk dilinde “parlayan kale” anlamına gelmektedir.

Hindistan’da eski **“Mahabharata”** kitabı bugüne kadar muhafaza edilmiştir. Bu kitapta dinin Hindistan’ a nasıl geldiği ve manevî kültürün nasıl oluştuğu anlatılmaktadır. Bu kitap, kadim Hindistan’ın bir vakayinamesidir. Bu kitapta Nagalar hakkında ve onların kuzeydeki esrarengiz vatanları hakkında bazı bilgiler mevcuttur.

Hindistan’da Tanrı adı, elbette unutulmadı. Buda’yı mavi **“Türk”** gözleri ile tasvir etmeleri bir tesadüf olabilir mi? Bu unutulmuş bir tarihin günümüze yansıması olamaz mı?

Meselâ, 2500 yıl önce Hindistan’a kuzeyden gelen ve unutulan bir **“süvariler hadisesi”** olamaz mı? Hindistan’ a yerleşen bu halk: Şak, yani Hindistan’ın yeni halkı diye adlandırılmıştır.

Böylece Türk Sakalar tarih sahnesine çıkmış bulunuyordu. Dahası da var: Buda biliminin tam ortaya çıktığı o yıllarda, Hintliler Buda’yı **“Şakyamuni”** veya **“Türk Tanrısı”** olarak adlandırıyorlardı. Demek ki, Buda biliminin Türkler tarafından yayılmış olması da ihtimal dahilindedir. Hatta Buda, Hint efsanelerinde ifade edildiği gibi, Naga’ya dönüşebiliyordu.

Hindistan’da bugün de Gök Tanrı inancını paylaşan en az 50 milyon insan yaşamaktadır. Onlar ne Budist ne de müslümandır. Bu insanlara genellikle Hıristiyan denilmekte.

Onlar dinî ayinleri ve simgeleriyle diğer bütün Hıristiyanlardan farklıdır. Onlar Tanrı inancının haç işaretini kabul ediyor ve göğüslerinde taşıyorlar; dualar ediyorlar… Kim bilir, belki de Türk inanç düzeninin ilk şekliyle muhafaza edildiği, dünyadaki tek yer burasıdır. Bilindiği gibi, hiç bir şey iz bırakmadan yok olmaz.

Sözün sırası gelmişken, meşhur Hint Süvarisi de Altaylıların gelişi ile ortaya çıkmıştır. Arkeologların bu konudaki bulguları ikna edici ve geçerli deliller içermektedir. Şüphesiz sadece bu değil. Çünkü Altay'dan gelenler Hindistan' da sadece bir misafir değillerdi; onlar bu ülkenin vatandaşları olmuştu. Bugün her on Hintlinin veya Pakistanlının birisinin şeceresi Türk soyuna uzanmaktadır. Bu nüfusun önemli bir kısmıdır.

Hindistan' da hakimiyet, uzun müddet meşhur Güneş Hanedanlığı'nın elindeydi. Bu hanedanlığı, Güneş'in torunu İkvaşku kurmuştur. İkvaşku, M.Ö. V.yüzyılda, Altay'daki Aksu Nehri vadisinden Hindistan' a göç etmişti. İkvaşku, han tahtına oturduktan sonra, Koşala veya Koşkala devletinin başkenti Aydohya şehrinin temelini atmıştı. Bu şehir bugüne kadar muhafaza edilmiştir. Bu şehirde, Güneş Hanedanlığı ve Altay'dan gelen Türkler hakkında yazılı belgeler bulunan bir müze mevcuttur. Aydohya şehrinin yanında akan nehrin adı Saraya. Bu gene Türkçe bir coğrafî ad olsa gerek. Saraylarıyla, tapınaklarıyla ve güzel evleriyle bu şehir tam bir başkent idi. İşte Han'ın bu Sarayı da, nehire adını vermiştir.

Güneş Hanedanlığı'nın hakimiyeti sırasında Altay' dan Hindistan' a insan göçü asırlar boyunca devam etmiştir. Türkler, yüksek sınıf içinde idareci, şair, âlim ve din adamı olarak önemli yer almaktadırlar. Onlar Türkçe konuşuyorlardı... Udaypur, Djodhpur Djaypur adlı ünlü maharadja hanedanlıkları Kadim Altay Türklerinden neşet etmiştir. Burada şaşılacak bir şey yoktur.

Hindistan ve Altay bir bütün gibiydi. Bugüne ulaşan Biy ve Nerçin yolları geçmişte bu iki ülkeyi birbirine bağlamaktaydı. Hindistan'daki ilk yol, Türklerin kurduğu efsanevî Asma Geçit idi. Sadece efsanelerde rastladığımız asma köprüler, günümüzde Tibet ve Pamir'de mevcut. Akıncı süvariler, asma köprüler vasıtasıyla dağlardan, nehirlerden ve dipsiz uçurumların üzerinden geçerlerdi. Uzun zamanlar boyunca mukaddes yerleri ziyarete gidenler bu yolların üzerinden geçiyordu. Onlar bu yolla Hindistan'daki akrabalarını, kutsal sayılan Kaşlas Dağı'nı ve Keşmir şehrini ziyarete gidiyorlardı. Bir Türk için Kaylas Dağı'nı görmek aynı Hindistan'ı görmek gibi büyük kıvanç kaynağı idi. Rivayete göre, Kaylas Dağı Tanrı Han'ın dinlenme mekânıydı. Bunun için kutsal bir yer olarak kabul ediliyordu.

Tibet'te bulunan Kaylas dağının kuzey kısmında yer alan "Ölüm Vadisi"nin bulunduğu 5680 rakımlı tepe

Türkler İran’ da

Gök Tanrı inancıyla tanışan sadece Hindistan değildi. “Beyaz Seyyahlar” İran’ı da ziyaret etmiştir. İran tarihinin o uzun ve karanlık dehlizlerinde kalmış hadiselere ışık tutan, Aji-Dahak rivayetleri iyi muhafaza edilmiştir.

Aji-Dahak, İran’ ı hakimiyeti altına alan yabancı bir Han idi. Aji-Dahak, yılan suretinde yaşıyor ve Gök Tanrısı inancı için mücadele ediyordu. Fakat sıradan İranlılar onunla aynı inancı paylaşmadılar. Her millet bunu anlayamazdı. İranlılar uzun süreden beri ateşe tapıyordu. O dönemde sadece asilzadeler Gök Tanrısı inancını benimsemeye başladılar. Onlar atalarının Türk olduklarını da ifade ediyorlardı. Burada söz konusu edilen meşhur Arşakid Hanedanlığı idi. Altay’dan gelen sarışın Arsak Han (veya Arşak) M.Ö. III. Yüzyılda bu hanedanlığın temelini atmıştı. İran tarihinde böyle yazılmaktadır.

Şaşırtıcı bir gerçek: İran’da bugüne kadar Türk dili unutulmadı. İran’ da Türk dilinde konuşan şehirler, köyler ve büyük bölgeler hâlâ mevcuttur. Hindistan’ a doğru yola çıkan Sakların (Şakların) gelişi ile Türk tarihinde İran sayfaları açılmış olmaktadır.

Türkler daha sonra Taşkent’e ulaşmışlardı. Taşkent kuruluşunun iki bininci yılını kutlayan çok eski bir şehirdir. “Taşkent” kelimesi “taş şehri” olarak tercüme edilmektedir. Bu tam doğru değildir; çünkü “kent” kelimesi zaten “taş şehri” anlamına gelmektedir. Sonradan “taştı” veya “daştı” kelimesinin Türklerde “gurbette” anlamına geldiği ve bu kelimenin Hindistan’dan din adamlarının kullandığı dilden, yani Sanskritçe’ den geldiği öğrenildi. Eğer bu kelimenin anlamı “gurbet” ise, Taşkent kelimesi, Rus varyantındaki gibi “gurbetteki taş şehir” anlamına gelebilir. Bu ad, şehirdeki yapıların ahşaptan olmadığını, aksine Altay’daki şehirlere benzer yapılarla dolu olduğunu vurgulamaktadır.

Ama neden **“gurbette” ?** Bunun da kendine has bir cevabı ve açıklaması mevcuttur. Bir zamanlar Asya’nın merkezinde, İran Hanedanlığı dahilinde büyük ve gelişmiş Baktriya (Baktıra) devleti kurulmuştur. Bu devletin şöhreti, Makedonyalı İskender’ in de ilgisini bu bölgeye çekiyordu.

Baktriya'nın şöhreti aniden sönmüştü. Uzun savaşlar sonunda da tamamen yıkılmıştı. Bu savaşları, kuzeyden gelen ve tarihçilerin bugün kullanmayı moda haline getirdikleri bir ifadeyle "yabanî kabileler" , yani Türkler çıkarmıştır. Yani "Sak" adıyla tanınan o Türkler. Onlar Baktriya'yı işgal etmişler ve daha sonra da bir kısmı, asma köprü geçitlerini kullanarak aşılmaz ve geçit vermez Pamir dağlarını aşarak Hindistan' a ulaşmıştır.

Bu tahrip edici savaşlardan üç yüzyıl sonra, I. Asırda Altaylardan gelen yeni insanlar tarih sahnesine çıkmaya başladı. Onların bayraklarında haç işareti bulunuyordu ve onlar yeni bir inanç düzeni getiriyordu. İşte onların bu gelişi, Türk tarihindeki yeni bir İran sayfasını teşkil etmektedir.

Çünkü Aji-Dahak'ın, daha doğrusu ona inananların başarısızlığı Türkleri yıldırmadı : Altay bu defa İran'a kendi atlı askerlerini gönderdi ve bu savaş Türklerin zaferiyle bitti. Bunun sonucunda bu topraklarda **"Kuşan Hanlığı"** kuruldu. Belirsizliğin kesif sisleri arasında kaybolmuş bir devlet. Taşkent ise Kuşan Hanlığı içerisindeki ilk Türk şehri idi. Taşkent şehri, Marakand ve diğer kadim Baktriya şehirlerinin yanında gelişiyordu. Marakand'ın yakınlarında demir ocakları vardı. Altaylıların dikkatini öncelikle bu ocaklar çekmişti. Baktriya'nın bu şehrine Türkler yeni bir ad vermişti : Semarkand. Bu ad Sümerkand kelimesinden mi gelmektedir ? Belki… Etrafındaki bölgeyi de Demir Kapı olarak adlandırmışlardır.

Kuşan Hanlığı, şimdiki Orta Asya, Afganistan, Pakistan, Hindistan'ın bir kısmı ve Çin topraklarını bile hakimiyeti altına almıştı. Hanlarının isimleri bilinmiyor. İlk kurucusu Guvişka adı ile bilinmekteydi. Demir sikkelerinin üzerinde bu isim "Goverka" diye işlenmiştir. Bu adın Türkçe'de gerçek telâffuzu nasıldı ? Belli değil…

Arkeologlar, o devrin çok sayıda abidelerini bulmuştu. Bazı abidelerin üzerinde yazılar vardı. Net Türk yazıları. Demek ki, gerçekte Türkler, Milâttan Önce gurbette yerleşmeye başlamıştır. Böylece, Taşkent'in, yani gurbetteki taş şehrin ve o bölgede bulunan abidelerin sırrı açıklığa kavuşmaktadır…

Fransız arkeologlar, Daşt-Navur (gene Daşt) bölgesinde, yani bugünkü Afganistan topraklarında, o dönemin diğer bir Türk şehrinin izlerini ve hemen yanı başında da aynı yazıtları ihtiva eden kayayı bulmuştur.

Taşkent' in yakınlarında bulunan Kara-Tepe'de de bir Türk şehri vardı. Burada bulunan kadim tapınağın yıkıntıları arasında bir küp bulunmuştu. Bu küp üzerinde yine aynı yazılar mevcuttu… İşte bu atalarımızın bugüne mektubudur. Fakat âlimler siyasetçilerin talimatlarına uyarak, bunları **"görmemeye"** gayret ediyorlar.

Buralarda yaşayan Türkler, şimdiki Özbekler, Altay'dan göç edenlerin soyundandır.

Başkenti Taşkent olan Özbekistan devleti Türk Dünyası'nın gururudur. Özbeklerin kardeşleri, "Kuşan dönemlerinden" beri eskiden olduğu gibi Afganistan'da ve Pakistan'da yaşamaktalar. Onlar Peştun olarak biliniyorlar. Dilleri diğer lehçelerin etkisi altında kalarak, karışıp gitmiştir; ama Peştunlar atalarının dış görünüşlerini ve geleneklerini muhafaza etmişlerdir…

Türkmenler'de her şey daha farklı olmuştu. Duruma bakılırsa onlar gerçek Turanlılar. Ama kendilerini Türk olarak adlandırıyorlar.

Onlar için İran kültürünün biçimleri daha yakındır. Belki de, onlar Türk Dünyasında kendileri için yabancı olan dili benimseyen misafirlerdir. Türklerin davranış biçimleri açıkça onlara yabancıdır.

Şüphesiz Türk olan ve Pamir dağlarında yaşayan Kırgızlar, pek çok şeyi Çin kültüründen almışlar. Ama buna rağmen Türk davranış biçimlerini tamamen muhafaza etmişlerdir.

Altay kültürü, Kuşan Hanlığı döneminde yerli ve Turanlı halklarda mevcut olan en iyi şeyleri aldı ve en iyi şeyleri onlara verdi. Bilim adamları, han topraklarına **"kazan"** diyorlardı. Bu "kazanda" doğu halklarının kültürleri kaynaşıyordu. Türkler, İranlılar ve Hintliler asırlarca yan yana yaşamış ve hayatlarında pek çok şey birbirine karışmıştı.

Elbette burada, yani Orta Asya'da Türk milletinin yüzünün kendine has bir şekil almaması mümkün değildi. Buradaki Türkler, çoktan Altaylardaki akrabalarından farklı bir yapıya sahip olmuştur. Bu, aslında yeni bir Türk kültürüdür ! Onun için onları Oğuz Türkleri olarak adlandırmışlardır. (Oğuz : "aklı selim sahibi" , "çok tecrübeli" demektir.)

Şanlı Erke Han

Bütün dünya, Kuşan Hanlığı'nın azametini I. Yüzyılda öğrenmişti.

Türklerin adını bütün dünyaya ünlü Kanişha Han duyurdu. Çok şükür, onun gerçek adı Erke olarak muhafaza edilmiştir. İsmi paralarda Kanerka olarak basılıyordu.

Erke Han 78 yılında, Kuşan Hanlığı'nın tahtına oturdu. Hanlığı 23 yıl idare etti.

Aklı selim sahibi Han'ın esas silâhı kılıç, zırh veya mızrak değil söz idi. Erke Han dünyadaki en güçlü sözün "Tanrı" olduğuna inanıyordu. Han'ın konuşmaları ve akıllıca yaptığı siyaset sayesinde doğulu insanlar, Türklerin güzel işlere, doğru davranışlara ve asalete büyük değer verdiklerini gördüler. Hükümdar milletin yüzü idi.

Erke Han, her insanın kendi davranışlarıyla, daha dünyada iken kendisi ve yakınları için cennet ve cehennem kurduğunu aklı selimle belirtiyordu. Kendi felâketlerinde ve yanlışlıklarında kimseyi kınamamak gerektiğini öğretti. Sadece kendini suçlayabilirsin diyordu Erke Han; çünkü Tanrı sana ancak hak ettiğini veriyor. Yeni dinin iddiaları çok basitti: iyilik yaparsan, dünya da sana daha hayırlı olur.

Türkler ruhun ebedî oluşuna ve ölümden sonra tekrar şekil değiştirerek, hayata dönebileceğine inanıyorlardı. Erke Han "kurtuluş davranışlarda" diyor ve yorulmadan, usanmadan bunu anlatıyordu. Türklerin Tanrı için yaptıkları ayinler de yabancıları şaşırtıyordu. O güne kadar, böyle muntazam ve mükemmel bir töreni putperest dünyası görmemişti, tanımamıştı.

Putperestler için, Türkler sanki başka gezegenden gelmiş gibi görünüyorlardı. Türklerin her şeyi daha güzel ve daha iyi idi. Dolayısıyla Doğu' da Altay "Aden", yani "dünya cenneti"; millet ise "Ari" olarak adlandırılmıştır. Hindistan'da Şambhkala adı gibi bu ad da Türklerin vatanları için en az bin yıl ifade ve telâffuz edilmiştir; süvariler için yeni efsaneler yazılıyordu.

Erke Han hakimiyeti zamanında, Kuşan şehirleri çanların güzel sesleriyle uyanıyordu: din adamları milleti sabah duasına çağırıyordu. Çanlar nasıldı? Şimdi kimse bunlara cevap veremiyor. Ama çan vardı. Arkeolojik kazıların neticesinde bu ispatlanmıştır. "Kolokol" kelimesi de o eski devirlerde ortaya çıkmış olabilir. Bu kelime, kadim Türk dilinde "Gökyüzüne hitap" anlamına gelmektedir. Tam anlamıyla "gökyüzüne yalvar" demektir. Ve insanlar dua ediyorlardı.

İnsanlar, Altay'ın kutsal dağlarında geçmişte dua ettikleri gibi, bu defa ayin törenlerini tapınaklarda ve Tanrı'nın Sonsuz Gökyüzü altında yapıyorlardı. Kalıntıların incelenmesinden tapınakların büyük inşa edilmedikleri anlaşılmaktadır. Sıradan müminlerin tapınağın içine girmeleri yasaktı. Sadece din adamları bir iki dakika için içeriye girebilirdi. Ama onların da tapınak içinde nefes almaya bile hakları yoktu. Çünkü tapınak çok kutsal bir yerdi!
Duadan önce gökyüzü için buhur yakıyorlardı. Kadim Altay inancına göre kötü ruhlar bu kokuyu

kaldıramıyorlardı. Bu törene "kadıt" adı veriliyordu. Kadim Türk dilinde bu kelime "uzaklaştırmak", "kovmak" anlamına gelmektedir. İnsanlar, koronun söylediği ilâhiler eşliğinde Tanrı' ya dua ediyorlardı. İlâhi şeklinde okunan bu duaların adı "Yırmaz" idi. Tam tercümesi "bizim şarkılar" anlamına gelir.

Türklerin manevî kültürünün her yerinde Tanrı inancına özgü eşit kenarlı haç mevcuttur. Doğuda bu haça **"vadjra"** denilmektedir. Türk şehirleri ve tapınaklarının kalıntıları arasında bulunan "Kuşan" dönemindeki Tanrı haçları, arkeologların dikkatini çekti.

Kuşan Hanlığı Doğu'nun manevî merkezi olmuştur. Kuşan Hanlığında yabancılar için Gandhar'da sanat okulu ve dinî eğitim merkezleri açılmıştır. Belki benzer merkezler Altay'da da vardı. Hz. Musa'nın peşinden buralara gelen Yahudi Yeşua bir zamanlar Altay' da okumuştu. Bu hadise Kuran'da da dolaylı olarak anlatılmıştır. …Hindistan ve Tibet'li din adamları her zaman Kuşan Hanlığında beklenilen ve istenilen misafirlerdi. Erke Han Keşmir'i kutsal bir şehre dönüştürmüştü. Altay'dan gelen ziyaretçilerin Keşmir'de de kendi tapınakları vardı. Galiba bu, bugünkü meşhur Altın Tapınak'ın yeridir.

Buda dini taraftarları 4. Konsili Keşmir'de toplamışlardır. Yeni dine ait düsturları bir bakır levha üzerine orada işlediler. Bu levha içeriği Çin' de, Tibet'te ve Moğolistan'da hemen Budizm'in kutsal amentüsü haline gelmiştir. 4.Konsilden sonra, Budizmde yeni bir akım meydana çıkmıştı. Bu dinî akım daha sonra Lamaizm diye adlandırılacaktır. Erke Han, bundan sonra Budistler tarafından azizler sınıfına dahil edilmiştir.

Budistler artık dualarında Erke Han'ın adını da zikrediyorlar. Sadece Türkler, kendi şanlı hanları Erke Han'ı hatırlamıyorlar. Allah'tan, bu ulu insanı diğer halklar tanıyorlar ve hatırlıyorlar.

Bozkıra Giden Yol

II.yüzyılda Kuşan Hanlığının yükselişi galiba Altay' ı uyandırdı. Altay'ın iklimi Orta Asya'ya göre daha sertti. Dolayısıyla ürün çeşidi bakımından oldukça fakirdi. Altay Hanları bu yüzden bozkırlara göz dikmeye başlamışlardır. Bozkır vasıtasıyla halkı geleceğe götürecek sadece tek bir hayat yolu vardı. Zengin otlaklara, cömert verimli yerlere… Ve nihayet enginliklere…

İlk aileler yeni yerlere önceleri tereddüt içerisinde göç ediyorlardı… Altay'da ise yeni bir kelime ortaya çıkmıştı : "Kıpçak". Bozkıra göç edenlere Kıpçak deniliyordu. Bu Hindistan'dan beri kalıplaşmış ve ilk Türklerden beri gelenek haline gelmişti. Bu adlandırma ne anlam taşıyordu? Bunu farklı şekillerde açıklıyorlar. Meselâ, **"Yeri dar gelen"** anlamına geliyor. Başka bir açıklama da olabilir. "Kıpçak", kadim Türk boylarından birinin de adıdır. Belki de, Altay'dan ilk onlar göç etmişti ve diğer göçmenler de kendilerini onların adı ile adlandırmaya devam etmişti.

Ancak çok güçlü bir soy sert bozkırla teke tek başa çıkabilirdi. Türkler kararlarını kendileri vermişlerdir. Hiç kimse onları Altay'dan kovmadı; kendileri gittiler.

Ama bozkıra elleri boş gitmediler. Çünkü onlarda, o dönemin en iyi alet ve edevatı mevcuttu.

Demirden yapılmış aletler! Hindistan'da, Orta Asya'da elbette Ural'da ve Kadim Altay'da edindikleri bilgiler ve büyük tecrübeleri vardı…

Bozkırlarda şehirlerin ve kasabaların kurulmuş olmasına şaşırmamız gerekmiyor mu?… Yollar yapılmış, nehirleri geçmek için köprüler yapılmıştı ve kanallar kazılmıştı. Yıllar geçtikçe Semireçye yeni bir Türk Hanlığı ve güzelleşmiş bir yer olmuştu. Bu hanedanlığın şehirleri, bozkır semalarındaki yıldızlar gibi parlıyordu…

Bu şehirleri bugün meşhur Kazak arkeolog Alkey Hakanoğlu Margulan araştırmıştır. Margulan, ilk defa bu yıkıntıları tesadüfen uçağın penceresinden görmüştü. Tecrübeli bilim adamı uçsuz bucaksız bozkırlarda otların örttüğü ve kumla kaplanan binaların yıkıntılarını görebilmişti… Alkey Margulan sonra bu bina yıkıntılarının bulunduğu bozkırları araştırmaya başladı ve bu konu hakkında bir kitap yazdı. Bugüne kadar her şey gene de tam araştırılmamış ve kavranmamıştır. Çünkü araştırma alanı çok büyüktü !

O dönem araştırmaları bilim dünyasına pek çok soru bırakmıştır; meselâ, insanlar nasıl hareket ediyorlardı? Bozkırda yaya olarak gidemezsiniz, çok şey taşıyamazsınız. Demek ki, başka bir şey keşfetmeleri lâzımdı. Ama bu ne olabilir?

Evet Türkler doğuştan binici sayılıyordu, atı ilk defa onlar eyerlemişti; fakat binici ancak kendisini taşıtabiliyordu. Yükü nasıl taşıması gerekirdi? O dönemde Araplar yüklerini deveyle, Hintliler fille taşıyorlardı. İranlılar ise eşekleri kullanıyorlardı. Türk halkını at kurtarıyordu. Şimdi biz arabaları, briçkaları biliyoruz; ama kadim Altaylılar bunu bilmiyorlardı. Tekerlekleri onlar keşfetmedi. Çünkü dağ hayatı için bu uygun bir taşıma vasıtası değildi; henüz ihtiyaçları da yoktu. Altaylılar, tekerlekleri özellikle bozkır için hazırlamak zorundaydılar. İşte bu keşiften sonra bozkırın iskân edilmesi başlamıştır.

Old traditional ukrainian telega

Arabayı, yani briçkayı kim keşfetti? Elbette Türkler; çünkü, bu araçlar onlara lâzım olmaya başlamıştı. Kerpiç gibi, izbe gibi, tiftiğin keşfi gibi bir yeniliktir. Keşfedenlerin adları unutulmuştur; ama telega (at arabası) bugüne kadar insanlara hizmet vermektedir. "Telegan" kelimesi kadim Türk dilinde "tekerlek" anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle "tekerlekli taşıt".

Briçka daha sonra ortaya çıkmıştı. Briçka arabaya benziyor, ama daha gelişmiş idi. Bozkırlarda onun benzeri yoktu. İki veya üç at koşulmuş briçka hızlı bir taşıma aracıydı. Ayrıca kadarka ve tarantas da vardı.

Tarantas Pyatoyorka - 5 Horses

Tekerlekli taşıtlar için yollar yapılıyordu. Şehirlerin arasında “yama” vardı Türkler postayı “yama” olarak adlandırıyorlardı. Postacılar günde iki yüz, hatta üç yüz kilometre yol katederek emaneti hemen yerine ulaştırıyorlardı.

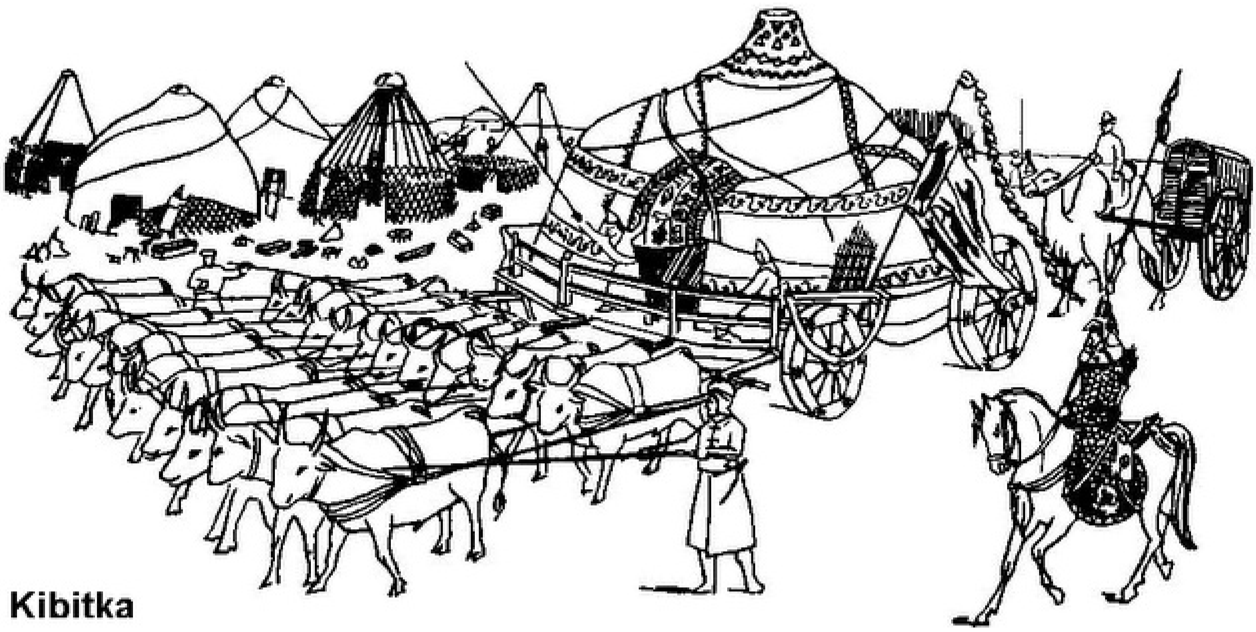
Semireçye – Yedi Su. Türk lehçelerinde bu ad hâlâ Yedisu olarak bilinmektedir. SSCB döneminde çoğu coğrafî adlar değiştirilmiştir. Devamlı yapılan bu değiştirmeler de tarih zincirinin kopmasına ve karışmasına sebep olmaktadır. (Çeviren)

Yama – “Posta hizmetleri için kullanılan atlar ve onların bakıldığı yer” anlamında kullanılmıştır. Bu, eski bir Türk kelimesidir. (çeviren)

Kavimler Göçü

türk kavimlerinin bozkırlara doğru harekete geçmeleri insanlık tarihinde çok muhteşem ve olağanüstü bir olaydır. Bu “Göç” büyük olarak adlandırılmıştır. Çünkü, bu göç II. asırda Altay’dan Avrupa yönüne doğru yol almaya başlamış ve üç yüz yıldan fazla sürmüştür. Türk aileleri önceden de kitle halinde Hindistan’a, İran’a ve Orta Asya’ya göç etmişlerdi; ama bu hareketler kısmî bir olaydı. İskitlerin Bozkıra açılmasına da Büyük Göç denmiyordu. Çünkü Türklerin nüfusu o zaman hem çok azdı ve hem de o kadar güçlü değillerdi.

Üç yüz yıl… Çok uzun bir süre. Ancak, yeni yerlere yerleşmek daha hızlı da olamazdı. Kıpçaklar o dönemde muhteşem buluşlar ve keşifler yapmışlardır. Bu icatlar Türk halkının zor bozkır şartlarında yaşamasına büyük ölçüde yardımcı olmuştu.

Kibitka

Meselâ, briçka üzerine çadır kurmayı icat etmişlerdi. Böylece tekerlekler üzerindeki ev tipi doğmuştu. Bu tekerlekli evlere kibitka deniliyordu. Kibitka keçe ile kaplanınca bu defa buna “izbe” deniliyordu. İzbenin içi kışın sıcak, yazın da serin olurdu.

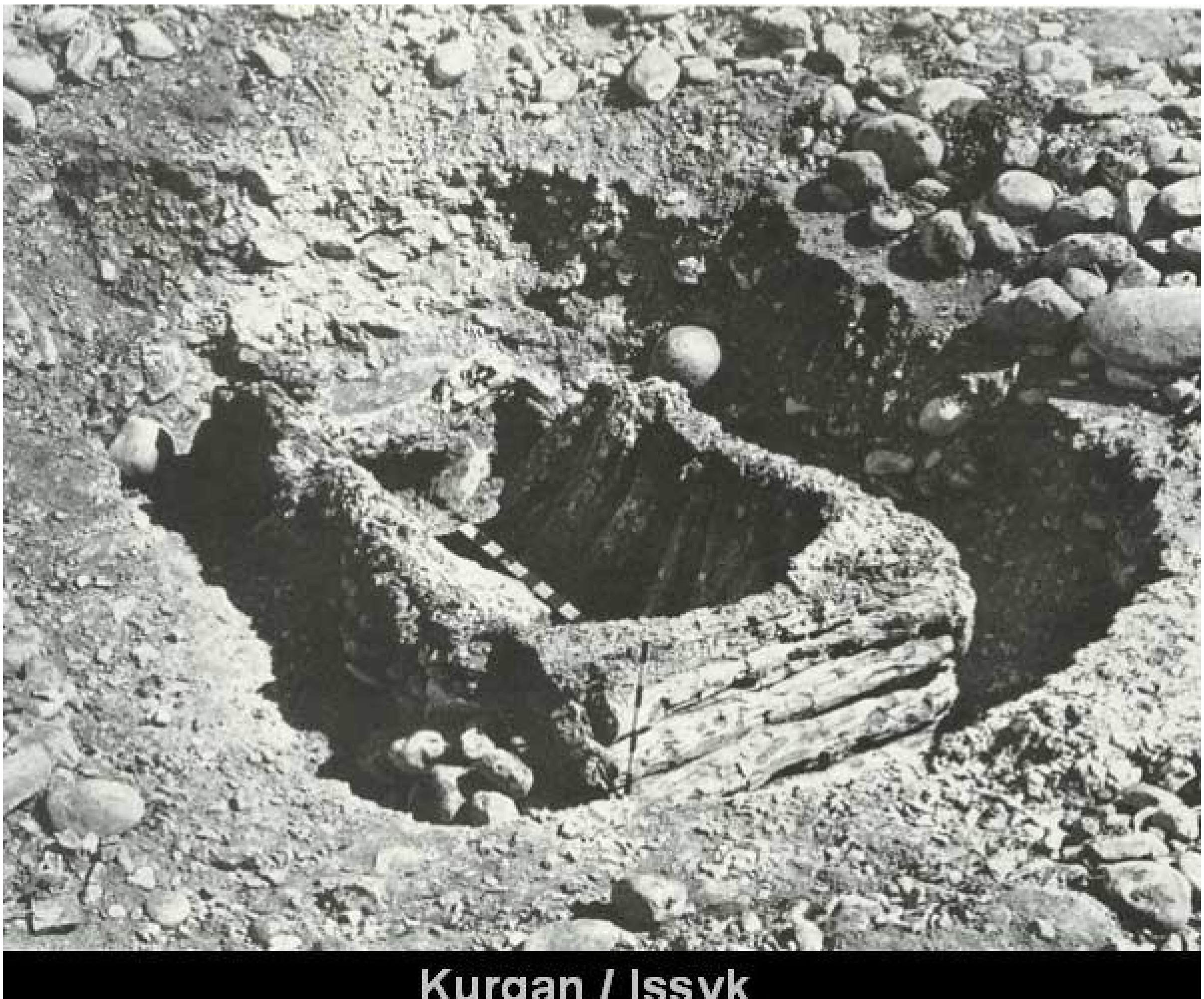
İzbeler, gece için daire şeklinde diziliyordu. Böylece tekerlekler üzerinde bir şehir ortaya çıkıyordu. Bu şehir sayılı saniyeler içinde kurulabiliyordu. Bu, savunma maksatlı bir kale ve aynı zamanda da insanların yaşama mekânı idi.

Türkler, keçilerden elde edilen tiftiği, inşaat malzemesi olarak da kullanmaya başladılar. Çünkü bu önemli keşif, kışın içerideki sıcağı; yazın ise serinliği muhafaza etmek için kullanılan çok önemli bir tecrit ve koruma malzemesi oluşturmuştu. Tiftikten yapılan malzemeler yağmurda ıslanmıyor, su damlaları, hav üzerinden aşağı akıyordu. Türkler keçi tiftiğinden güzel kilimler ve çizmeler de yapıyorlardı. Keçi kılı ve yün, Türk milletinin kartvizitidir, kabiliyetin ve zekânın göstergesidir.

Tekerlekli izbelerin zemini kilim döşeli; yolculuk sırasında su kaynatmaları veya yemek hazırlıklarında kullanılması için, onun üzerinde semaver vardı. Gerçi bu semavere şimdi “Rus semaveri” diyorlar; ama bu da Kavimlerin Büyük Göçü sırasında icat edilmiş tekerlekli arabalar gibi, Türk keşfidir.

Dağlar eskiden olduğu gibi yine insanların yüreklerinde yaşıyor ve onların rüyalarına giriyordu. Dağları görmemiş yeni nesiller, dağlar hakkında büyüklerinden duyduklarıyla, onlara hürmet ediyorlardı. Bunun neticesinde, insan eliyle yapılan, dağların benzeri olan “Kurganlar” ortaya çıktı. Kurganlar, göze hitap eden Altay geleneklerinin bir devamıdır.

Kurganlar, Han’ın veya tanınmış bir önderin mezarının bulunduğu yerlerde kuruluyordu. Bu yerler kutsal sayılıyordu. Kurganların yanında Bozkırlı Kıpçaklar Tanrı’ya dua ediyorlardı. Âyinler daha önce kutsal dağlarda dua etmiş ataların vasiyetlerine tam bir uyum içinde düzenleniyordu. Arkeologlar, kurganları araştırırken, bunların birer mühendislik eseri olduğunu gördüler.

Kurgan / Issyk

Kadim Altay’da ölüler genel olarak toprağa gömülmüyor, “gökyüzüne” veriliyordu. Altay’da yalçın kayalıklarla kaplı dağlarda veya daima buzla kaplı olan yerlerde mezar kazabilmek mümkün değildi. Altaylılar, beyaz kefene sarılı cesedi dağlarda kutsal sayılan yere çıkarıyor, büyük bir taşın üzerine yatırıyorlardı. Yanına dizdikleri yağlanmış kuru dallardan bir ateş yakıyorlardı. Dumanlar sanki yan dağlardan yabanî ve vahşî kuşları cenaze merasimine davet ediyormuş gibi işaret veriyordu… Merasim sonunda veda taşında sadece gri lekeler ve kemikler kalıyordu.

Türkler, ölümün yeni bir hayatın doğuşu olduğuna inanıyorlardı. Ölümden sonra da ruh asla ölmez; yeni bir insan veya hayvana dönüşürdü. Kadim Altaylılar nadir de olsa bazı durumlarda cesedi toprağa da veriyorlardı; ancak genel olarak sadece dağın zirvesinde… Bu durumda

toprakta tomruktan yapılmış duvarlarla çevrili bir mezar, yani bir “ölü evi” hazırlanıyordu. Arkeologlar, böyle mezarları “kesme” mezar olarak adlandırmaktadır. “Kesme” mezarlar tabutların atasıdır. Şimdi Avrupa halklarının büyük çoğunluğu son yolculuğa böyle tabutlarda uğurlanıyorlar.

…Altay’da böyle idi. Ama bozkırın tabiat şartları farklıdır. Bu sebeple cesetleri doğrudan toprağa vermeye başlamışlardır. Ulu kişiler için “kesme” mezarlar inşa ediyorlar, ve kurganlar hazırlayarak onun tepesine bir anıt dikiyorlardı. Bu anıtlar, yabanî kuşların konduğu eski veda taşlarına benziyordu.

Kurganın içindeki kesme odaya, cesedin yanına yemek, ölünün silâhları, değişik eşyaları, öldürülmüş atı, ve köleler bırakılıyordu. Sadece bazı azizlerin türbelerinde, defin odasına ulaşan bir yer altı geçidi vardı. Kurganlar, çok uzaktan göründükleri ve yol üzerinde inşa edildikleri için mevki belirlemeye de yarıyordu. Bugünlerde de bozkırların mezarlıkları yol üzerinde bulunmaktadır.

III. asırdan itibaren, kurganların giriş tarafına büyükçe bir meydan yapılmaya başlandı. Bu meydan bölgesine “hram” ismi verilmekteydi. Bu bölgede konuşmak yasaktı, sadece dua edilebilirdi. Kurganın tepesinde ise, ilk başlardaki gibi bir anıt dikmek yerine çadıra benzeyen tuğladan bir bölüm inşa ediyorlardı.
Bu ne idi? Acaba bozkırlı insanlar bu yapıyla kutsal Kaylas Dağı’nın çizgilerini mi yansıtmak istediler? Eğer tahminimiz doğruysa, IV. asıra doğru “haram” veya “hram” denilen ilk tapınakların ortaya çıkma sebepleri anlaşılmaktadır. Azizlerin gücü hramda muhafaza ediliyordu ve insanlar da hramda dua ediyorlardı. Kıpçaklar, bu tapınakları “Kaylas” kelimesinden türetilmiş olan “kilisa” kelimesiyle adlandırıyordu. Yani “kilise”…

Çadır kutsal Kaylas Dağı’nın çizgilerini taşır ve bu çizgiler, tapınak mimarisinde vazgeçilmez özellik olarak, daha o zamanlardan beri kalıplaşmaya başlamıştır.

Kıpçakların, Kafkasya ve Roma İmparatorluğu hudutlarına ulaşabilmesinden önce tam beş nesil geçmiştir. Bu büyük hadiseyi Aktaş Han gerçekleştirdi. Batıyı ilk o gördü.

Aktaş Han

Süvari, birden nehir kıyısına ulaşmıştı ve büyülenmiş gibi olduğu yere çakılı kalmıştı. Bozkırlılar, debisi bu kadar çok bir nehri uzun zamandır görmemişlerdi. Bu nehre İdil (Volga) adını vermişlerdi. Buralarda anlaşılmayan bir dilde konuşan insanlar olduğunu gördüler. Bu şekilde veya belki de farklı bir şekilde doğu ve batı, yani Türkler ve Avrupalılar karşılaştılar. İdil Nehri, o dönemde bugün denize döküldüğü yerden tam üç yüz kilometre daha güneyde Hazar Denizi’ne dökülüyordu. Türklerin ulaştığı bu nehir havzasında kimin yaşadığı belli değildi. Kadim şehirler hakkında da bugün çok bilgi edinemeyiz; çünkü bu şehirler genel olarak saman ve toprak karışımından yapılan kerpiçten inşa edilmişti. Kerpiç, yağmur ve ayazın tesiriyle eriyordu. Ancak tuğladan inşa edilmiş yapıların temeli korunmuştur.

Hram – Türkçe “haram” kelimesinden gelmektedir. “Hram” kelimesi şimdi Rusça’ da “tapınak” anlamında kullanılmaktadır. Bu durumda “ a” harfi Rus fonetik kaidelerinin özelliği olarak düşmüş. (Çeviren)

Arkeologlar, bu yapılar sayesinde usta inşaatçı Türkleri tanımışlardı. Bir alelâde tuğlanın veya

ocakta pişirilmiş toprağın tecrübeli ve meraklı arkeologa ne kadar çok bilgi verdiği şaşkınlık yaratıyor. Meselâ, Türklerde mevcut olan uzunluk ölçü birimleri tuğladan çıkarılmıştır. Onlar Altay' da arşın ve sajen kullanıyorlardı. Tuğlanın uzunluğu 26-27 santim, kalınlığı ise 5-6 santimdi. Eni uzunluğun yarısı oluyordu ve bu bir erkeğin avucuna rahatça sığıyordu.

Baykal kıyısından Batı Avrupa' ya kadar binlerce konut bu çeşit tuğladan inşa edilmişti. Bazı tuğlalarda yapan ustanın özel bir damgası da bulunuyordu.

Küp şeklinde de tuğlalar vardı; ama onlar da her yerde aynıydı: 26-27 santim. Yedi buçuk tuğlanın boyu, harç payı dikkate alınırsa bir sajen ediyordu., yani 1 sajen 3 arşın ediyordu. Türk mimarisi böyle bir ölçü (!) sistemiyle başlamıştı. Ustanın önünde bir projenin bulunduğu apaçıktır.

Arkeologlar, bir birine benzeyen kadim yapıların izlerine İdil (Volga) havzasında, Ural'da Altay'da, Kazakistan'da, Dağıstan'da, Don'da Ukrayna'da ve Orta Avrupa'da rastlamışlardır. Türklerin Büyük Göçüne ait bazı anıtlar da bu topraklarda çok iyi korunmuştur.

Bunlar yollar üzerindeki taşlardır; hemen her taşın üstünde bir geyik resmi vardır. Bunun için arkeologlar, bu taşlara **"geyik taşları"** demişlerdir. Geyik taşı Tanrının bir işaretidir. Türkler haçı tanımadan uzun zaman önce bu ongunu biliyorlardı.

Geyik taşları, yolcular için bir danışma hizmeti veriyordu, doğru yol bulmaya yardımcı oluyordu. "Sağa gitsen saraya çıkarsın; sola gitsen bir şey bulamazsın..."Bu bir belgedir; ama bu belgeyi herkes okuyamazdı. Ancak "run" yazıtlarını bilenler okuyabilirdi. Türklerin törelerinde yolcuya yardımcı olmak niyeti de ortadadır.

Sağa, sola, doğru, geri – bu gizli bir yönlendirmedir: Sağa, güneye demektir. Sola, kuzeye demektir. Doğru, doğuya demektir... Yolcu bu işaretleri okuyarak, kendisini nelerin beklediğini bilip hazırlıklı olurdu.

Bozkırlarda rastlanan kayalar üzerinde mektuplar yazılıydı. Şiir satırları da vardı. Elbette, bu da eski bir Altay geleneğiydi. Bu gelenek asırlarca bozkırlarda da tutuldu.

Türkler, Büyük Göçleri hakkında şiirler ve rivayetler yazıyorlardı. Meselâ, eski "Aktaş" efsanesini şimdi farkı bir şekilde aktarıyorlar. Başkurtlar Aktaş'ın Başkurt olduğunu, Tatarlar ise Tatar olduğunu söylüyor. Kumuklar da onun Kumuk olduğundan bahsediyorlar...

Dağıstan'da bir Aktaş Nehri vardır. Onun yüksek kıyılarında kadim bir şehrin yıkıntıları mevcuttur. Rivayete göre, bu şehrin temelini meşhur bir han atmıştı... Kendi başkentini... Aktaş Han İdil' de bir ülke kurdu. O dönemde bu ülke "Deşt-i Kıpçak" diye adlandırılmıştır. Şimdiki Kumuklar, Başkurtlar ve Tatarlar: Kıpçaklar idi, yani bütünlüğü olan bir halktı. Hiçbir şey onları bugünkü gibi ayırmıyordu. Aktaş Han zamanlarında, yani III. Yüzyılda büyük Türk Hanedanlığı ayağa kalkmıştı. Bu Kavimler Göçü' nün neticesi idi.

Deşt-i Kıpçak bugün, "Kıpçakların Ovası" yani Bozkırlara göç eden Türklerin yurdu olarak tercüme ediliyor; fakat bu tercüme çok şeyi açıklamaktadır. "Deşt" veya "daşt" kelimesi, Türklerin kadim zamanlarında "bozkır" değil "gurbet" anlamına gelmekte idi.

İdil

Aktaş Han, İdil'de köyler, kasabalar ve şehirler kurmuştu. Her şeyden evvel Aktaş Han bir Türk kahramanıdır ve Ural'da, Kafkasya'da pek çok kahramanlık izleri bırakmıştır. Türkler beyaz atlarını, İdil boylarında kuzeye veya güneye, istedikleri yöne yönlendiriyordu. Bu büyük nehir

havzasındaki ilk şehirlerin temelleri daha III. Asırda atılmıştır. Bu şehirler bugün de unutulmadı, onlar hâlâ yaşamaktalar. Meselâ Sumeru (Samara). Bu şehir, kutsal Altay Üç Sümer Dağı'nın hatırasıdır. Tam bilinmemekle birlikte bu şehirde dağı, dağlardaki bitkileri veya başka bir şeyler hatırlatan bazı şeyler mutlaka olmalıdır. Çünkü Türkler hiçbir zaman hiçbir adı rastgele koymuyordu.

Bir aziz kişinin mezarının yanıbaşında Simbir ("yalnız mezar" anlamına gelmektedir) adlı bir şehir kurulmuştu; Kum Dağı'nda da Sarıtau (Sarı dağ), şimdiki adıyla Saratov... İdil Nehrinin Kama, Oka, Adigel kolları boyunca da şehirler inşa ediliyordu: Ural'da Çelyaba (Çelyabinsk), Tagil, Kurgan ve diğerleri... Bütün bu adlar Türk kökenlidir ve her adın da mutlaka bir anlamı vardır.

Çuvaş Bayrağı

Bugün bu insanlar Çuvaş olarak adlandırılmaktadır. Çuvaşlar bugün de Türk halkının kadim inancını muhafaza etmektedirler. Ancak aynı zamanda onlar Tanrı'ya da inanıyorlar ve Tanrı'yı Tura olarak adlandırıyorlar. Çuvaşlar, Türk Dünyası'nın çok esrarlı bir hazinesidir; tamamen bir müze halktır.

İdil boylarında kanlı çatışmalar da oluyordu. Çok zorlu ve azimli savaşçılar olan Alanlar karşısında Roma lejyonerleri bile geri adım atıyorlardı. Alanlar Türklerin Don kıyısına yaklaşmasına, hatta atlarını sulamalarına bile izin vermediler. Bu durumda Aktaş Han, sonuç alamadan geri döndü. İdil Nehri'nin ağzında, Hazar Hanlığı'nın gelecekteki başkenti Semender şehrinin temelini attı. Böylece İdil Nehri'nin ebediyen bir Türk nehri kalması sağlanmış oldu.

Sumeru (Samara) – Rusya' da bulunan bir şehirdir. SSCB döneminde bu şehrin adı Kuybişev olarak değiştirilmiş; birlik dağıldıktan sonra tekrar "Samara" adı kullanılmaktadır.

Aktaş Han'ın atlıları İdil boylarında İskitlerin, yani bir zamanlar Altaylardan göç etmiş diğer bir Türk boyunun yerleştiği bölgeye rastlamıştı.

O dönemde bozkırların keşfi ve iskânı sanki geçici olarak durdurulmuştur. Çünkü güçlü bir askerî destek olmadan burada kalmak tehlikeliydi. Avrupa düşmanlığını zaten gizlemiyordu. Bunun üzerine Aktaş Han, askeri ile birlikte Kafkas Dağlarında kök salmak üzere yola çıktı.

Aktaş Han, bir dağın yanıbaşında, bir nehir kenarına yerleşti ve buraya şehrin ilk temelini attı. Aslında bu, kuzey Kafkasya'da ve bütün Avrupa'da kurulan ilk Türk şehri idi. Şimdi bu şehrin yerinde sadece yıkıntılar kaldı. Bazı tuğla duvarlar ve toprak yıkıntıların izleri var; yanı başında ise, Aktaş Nehri... Bu nehrin arkasında Endirey adlı bir Kumuk Köyü bulunmaktadır. Kumuklar, kadimliğinden dolayı bu yere karşı derin bir hürmet ve heyecan duymaktalar !

Buralardan, yani şimdi unutulmuş bu şehirden Büyük Göç' ün yolu güneye doğru açılıyordu, ama bu yol uzun sürmedi. Derbent şehri duvarlarına varınca atlı göçmenler(!)
durmak zorunda kaldı...

Bu şehir dağın tepesinde bir kale gibi duruyordu. Bu kaleden deniz kıyısına kadar yüksek bir taş duvar uzanmaktaydı. Bu duvar, İran' a ve Roma İmparatorluğu'na giden yolu kapatıyordu. Yüksek surlar, üzerinde arabalar gezecek kadar genişti. Bu surun kapıları, ticarî kervanlara ancak para ve mal karşılığı açılıyordu; fakat Türk süvarisi önünde surlar tamamen kapanmıştı. Kafkasya' da Büyük Göç burada durduruldu.

Dünya denilen gezegen ise, III. yüzyılın ikinci yarısında idi. Türk dünyasında durgunluk ve sessizlik yılları başlamıştı.

Kafkasya

Derbent surlarının arkasındaki ülke kıpçakları bilinmezlikleriyle cezbediyordu. Türkler Avrupa'yı ve Roma İmparatorluğu'nu elbette duymuşlardı; fakat o toprakları hiç görmemişlerdi. Deşt-i Kıpçak yaşamaya devam ediyordu: evler inşa ediyor, demircilikle uğraşıyor, tarım ürünleri ve hayvan yetiştiriyordu. Kafkasya'da yeni Türk köy ve şehirleri meydana geliyordu. Onlardan biri de Hamrin şehri idi. Bu şehir, hemen hemen bütün tarihçilerin söz ettiği Kafkasya'nın kutsal ağacı ile meşhurdu. Bu ağaç "Tanrı Han" diye adlandırılmaktaydı. Türklerde, Büyük Tanrı'nın yarattığı her şeyi birleştiren ve bir araya getiren bu "dünya ağacı" idi.

Hamrin şehrinde önceleri tapınaklar, daha sonraları ise mescitler inşa edilmişti. Buna rağmen hayat ağacı onların asıl kutsal değeri olarak kalmaya devam ediyordu. Şehirde yapılan yeni bir yerleşim plânlaması sonucu, şimdi orada Kayakent Köyü bulunuyor. Yanında ise, mazinin hatırası gibi kutsal "Tanrı Han" bulunmaktadır. Elbette Kumuklar bazı şeyleri unutmuş olabilir, hayat ağacı hakkında birçok şeyi de bilmeyebilirler; fakat Kayakent'te bulunan bu ağaca, özel bir duyguyla hürmet etmeye devam etmektedirler. O zamanlar, III. asırda dünya büyük olayların eşiğindeydi. Derbent duvarının öbür tarafında hadiseler başlıyordu.

Türkler başlangıçta bu hadisenin içinde değildi… İnanılmaz ama gerçek ! Derbent surları kendi kendiliğinden açılmıştı ! Bozkırlıların baskısı veya katkısı olmadan açılmıştı…

Uzak Kafkasya'da İran'la giriştikleri savaşı kaybetmek üzere olan Ermeniler, Kıpçakların gelişini öğrenmişlerdi. Ermenilere güçlü bir odaktaş gerekiyordu ve onlar Hamrin şehrine doğru yola koyuldular, Türk süvarilerinin Derbent'ten geçmesi için her şeyi yaptılar. Ermeni hükümdarı I. Hozroy yanılmamıştı. Kıpçaklar düşmanı tamamen yendiler. Ermenistan İran'ın hakimiyetinden çıkmıştı. Türkler ise, Derbent'i ve Hazar Denizi'nin batı kıyılarını kendi hakimiyetleri altına aldılar.

Şimdiki Azerbaycan'da o şanlı devirlerin izleri kalmıştır. Meselâ, bir Kıpçak ya da Gence Köyü bulunmaktadır. Az bilinen köy ve şehirlerde bile, Kavimler Göçü dönemine ait anıtlar bulunmaktadır. Bugünkü adı Gusar olan şehre dikkatli bakmamız yeterli: şehrin adı büyük ihtimalle Geser kelimesinden türemiştir…

III. yüzyılda Türk Dünyası Kafkasya'ya kök saldı. Kıpçak süvarilerinin gücü ile Türklerin Kafkasya'ya girişi, dünya tarihinde sıra dışı bir olay olmuştur. Kıpçakların ufkunda Avrupa, Yakın ve Orta Doğu gözüküyordu… Türklerin Avrupa'ya gelişi, antik dönemin altını çizip, Orta Çağ dönemini başlatmıştır ! Yeni Avrupa, yani Türk Avrupa'sı çağı başlıyordu !…

Elbette, Kafkasya önceden de dünya siyasetinde önemli rol oynuyordu. İran ve Roma İmparatorluğu'nun menfaatleri burada kesişiyordu. Asırlar boyu buralarda çok kanlı savaşlar sürüp gidiyordu.

Dahası var: Kafkasya, Batı dünyasında demirin üretildiği ve işlendiği hemen hemen tek yerdir. Söz konusu olan demir, altından da değerli idi. Gerçi buralarda demiri maden ocaklarında işlemiyorlardı; çünkü kalitesi düşük oluyordu, bunun benzerini Karpatlarda Keltler yapıyorlardı. Ama gene de bu demir için mücadele veriyorlardı. Kafkasya'nın demiri olmasaydı, Roma İmparatorluğu ebediyen tunç asrında kalırdı. Roma' da demir işçiliği henüz bilinmiyordu: Roma lejyonerlerinin zırhları tunçtan yapılıyordu. Kafkasya'nın ötesinde, Türkler'in İran askerlerini yendikleri zaman her şey alt üst olmuştu. Asırlar boyu şekillenen dünya siyaseti, bir günde, sessiz bir şekilde yıkılmıştı.

Avrupa’da olanların çoğundan Kıpçak’lar haberdar değildi. Kıpçaklar, zaferin tadını alamadan Kafkasya önlerinden geri çekilmişler; zaferin meyvelerini başkalarına bırakmışlardı. Ermenilere yardım için geldiler; Hazar Denizi kıyılarında yerleşmek için geri çekildiler.

Valerius Diocletianus
M.S 244 - 311

Ve “kimsenin olmayan” Kafkasya’nın ötesinde, kurnaz ve o zamanın en aklı selim sahibi siyasetçisi olan Roma İmparatoru Diocletianus, 297 yılına doğru bütün Kafkasya ötesini kendi hakimiyeti altına almış, sonra zayıflamış İran’a saldırarak, İran’ın en zengin bölgelerini istilâ etmişti. Roma taşkın bir sevinç içindeydi. Artık imparatorluğun yeni “altın asrı” konuşuluyordu. Sadece İmparator, bu zaferin arkasındaki belâyı hissediyordu… Ermenistan’daki isyanı bastırdılar; bu isyanı başlatan Hıristiyanları cezaevine koydular.

Ermeniler, sanki büyülenmiş gibi, Hıristiyan Aziz Grigoriy’in kehanet buyurduğu, gökyüzünde ateş parçaları ve zirvesindeki haçı bekliyorlardı. Ermeniler haçın kurtarıcı gücüne inanıyorlardı. Halbuki, onlar o zaman henüz putperest idi. Ama Kıpçakların haç işaretli bayrakları altında savaştıkları için, haçı çok iyi ve yakından biliyorlardı. Bunun için hayret etmişlerdi. Grigoriy de aynı haçı gökyüzünde görmüştü! Bu, Tanrı’nın bir alâmetidir ! “Gök Tanrısı Türklere yardım ediyor” diye düşünmüşlerdi. Gökyüzü Tanrısı hakkındaki bu çok güçlü bilgiler, bütün Avrupa’ya rüzgâr hızıyla yayılmaya başlamıştı. Bu haberleri, Hz. İsa’nın dünyayı Roma hakimiyetinden kurtaracak atlılar hakkındaki müjdesini de tekrarlayarak, Hıristiyanlar yaymaktaydılar. Bu kehanet Hıristiyanların esas kitaplarından biri olan Apokalipsis’de yazılıdır !

Şüphesiz, Avrupa’da neler olduğundan Türkler’ in haberi bile yoktu. Ermeni genç bir din adamının gelişinden önce onlar hiçbir şey bilmiyorlardı. Bu din adamının adı Grigoris idi. O, rehber Grigoriy’in torunu idi. O, saygıyla selâm verdikten sonra, bozuk bir Türkçe ile, Kıpçakların hükümdarı ile görüşmek istediğini söyledi.

Türkler ve Hıristiyanlık

Kıpçak Zırh Kuşamı

Genç Piskopos Grigoris Kıpçaklar’a niye gelmişti? Bu ziyaretinde Ermenilere savaş sanatını öğretmelerini rica etmek için gelmişti. Onlar, yani putperestler ve ateistler, Türkleri yenilmez kılan Gök Tanrı inancını kabul etmek istiyorlardı. Aslında Grigoris, Geser’in ve Erke Han’ın yaptıkları faaliyetlere aynen devam etmek istiyordu, ama bu sefer Avrupa’ da…

Avrupalıların, Gök Tanrı hakkında hiçbir şey duymamış ve bilmemiş olmalarına dikkat edelim. Her yerde putperestlik, çok tanrılılık ve zulüm hakim olmuştu. Hıristiyanlar ise, hiçbir Tanrı’yı kabul etmiyorlardı. Hıristiyanlar, tanrıları reddediyorlardı ve kendilerini ateist olarak adlandırıyorlardı. Onlar, sadece Gök Tanrısı elçisinin habercileri olan atlıların gelmesini bekliyorlardı… Ve beklenen süvariler nihayet gelmişti. Kıpçakların, Roma İmparatorluğu’nun hudutlarına kadar gelmiş olması ve İran üzerindeki muhteşem zaferini ilk önce fark edenler Hıristiyanlardır.

Yeni gelenler çok farklı idi; Kıpçakların demirden yapılmış zırhları ve silâhları, onları adeta Avrupalıların gözünde başka bir gezegenden gelmiş kişiler olarak gösteriyordu. Onlar, Tanrı’ya ait yüksek ve sonsuz Gökyüzü altında yaşayan aydın bir dünyadan gelmişti. Türk halkına demiri hediye eden Tanrı’ya inanma Avrupalılar için ulaşılmaz bir değerdi.

Bu sözlerin anlamını kavramak için basit bir örnek yeterli olabilir. Demir kılıçla yapılan iyi bir vuruş tunçtan yapılmış kılıcı kolayca ikiye bölüyordu. Roma askerleri Kıpçakların karşısında sopalı yabaniler gibi kalıyordu. Türk Tanrısı demiri, Roma Tanrısı Jüpiter ise tuncu simgeliyordu. Roma İmparatorluğu yıkılmaya mahkûmdu.

Ermeniler, Avrupa'da olayların akışını ilk olarak tahmin edebildiler; böylece ölmeye mahkûm olan, ama hâlâ yaşayan Roma'dan süratle uzaklaşmaya başladılar. Bunun için genç Ermeni piskoposu Grigoris, Derbent'e gelmişti. Piskopos vaftiz olmayı kabul etti. Eski Türk dilinde vaftiz eylemi "arı-sili" veya "arı-alkın" olarak bilinmektedir. Grigoris'i vaftiz etmek için, gümüş haçla kutsanan suya üç defa batırdılar.

Suyla vaftiz etme, Tanrı dininin önemli bir merasimidir. Bu bir Altay töresi idi : Çünkü kadim Altaylarda yeni doğmuş bebekler buzlu suya batırıp çıkartılıyordu.

Böylece, insanoğlu bu merasimle Sonsuz Mavi Gökyüzü dünyasına giriyordu. Kadim Türklerde "arıg" kelimesi kullanılmaktaydı. Bu kelime, manevî açıdan "temiz", "taze" anlamına geliyordu. Kutsal arınma töreninden geçen insan "arıd" diye adlandırılıyordu. İlk Hıristiyanlarda böyle bir dinî merasimin olması hiç mümkün değildi. Avrupa, bu merasimi ancak Kıpçakların Avrupa'ya gelişinden sonra öğrenmişti. Hıristiyanların vaftiz için kullandıkları havuzları, Avrupalılar ancak IV. asırda inşa etmeye başlamışlardır !

Dahası da var : Tanrı inancının bugün bile muhafaza edildiği Tibet'te, eskiden olduğu gibi arı-alkın ve arı-sili töreleri hâlâ da mevcuttur… Demek ki, Tanrı inancını kabul eden ilk Avrupalı, Ermeni piskoposdur. Grigoris'in vaftiz edildiği gölün adı bugün tam olarak bilinmektedir. Bu göl, Kayakent yakınındadır ve bu gölün adı da Adji, yani "haç gölü" anlamına gelmektedir.

Türk din adamları, temiz ve arınmış Grigoris'i Hamrin şehrine götürerek, ona dünya ağacının sırrını açtılar. Grigoris, Türklerin kutsal metni olan "Tanrı Emri" ni de böylece görmüş oldu. Ancak bundan sonra Grigoris'e sağ elinin başparmak ve yüzük parmaklarını birbirinin üzerine koymasına izin verildi. Bu işaret, ilâhi huzuru ve barışı simgeliyordu. Doğu'da kenetlenmiş iki parmakla Gökyüzüne sadakat böyle belirtiliyordu. Onları alın, göğüs, sol omuz ve sağ omuza değdiriyorlardı… Türkler, bu hareketleriyle Gök Tanrısı'ndan himaye istiyorlardı. Bu duruma göre haç çıkartan ve Gök Tanrısı'ndan himaye dileyen ilk Hıristiyan da piskopos Grigoris idi.

"Tanrı Emri" ndeki satırlarda Geser'e ithaf edilen çok kısa bir dua vardır : "Geser' i size hediye ettik. Tanrı' ya dua et". Bugün de bu dua, Kuran'ın 108. sûresi… Doğu' da bu sözler ve bu dua bugüne keder unutulmadı. Halbuki, "Geser" (Kavsar veya Kevser) kelimesinin anlamını oralarda da çoğu kimse artık hatırlamıyor.

Grigoris, ayin sırlarını uzun süre düşünüyor ve idrak etmeye çalışıyordu. Derbent'te ilk Hıristiyan Kilisesini kurması için Grigoris'e yardım ettiler. Böylece Avrupa' da ilk kiliseyi, 301 yılında Ermenistan kurmuş oldu. Ermenistan Tanrı'yı ve O'nun haçını kabul etmişti. Ermeniler, ayin törenlerini de Türklerden öğrenmişlerdir; çünkü Hıristiyanlarda henüz kendilerine has bir ayin töreni yoktu; onlar Yahudi dininin kaidelerine göre Sinagoglarda dua ediyorlardı.

Roma İmparatoru Diocletianus, yeni Hıristiyanlara karşı, o bilinen takipler, sürgüne göndermeler, ve idam cezalarından bir sonuç alamıyordu. Türk Manevî Kültürünün tohumları putperest Roma'nın taş tapınaklarında bile filiz veriyordu.

Roma İmparatorluğu'ndaki halklar artık korkmadan Jüpiter'den yüz çeviriyor, Merkür heykellerini ve putları yıkıyorlardı. Roma da nihayet bunu anlamıştı. Diocletianus, çaresizlik içinde tahtını bırakıp, saraydan kaçmıştı. Aklı selim sahibi bir siyasetçi olan imparator, türklere yenildiğini hissetmişti…

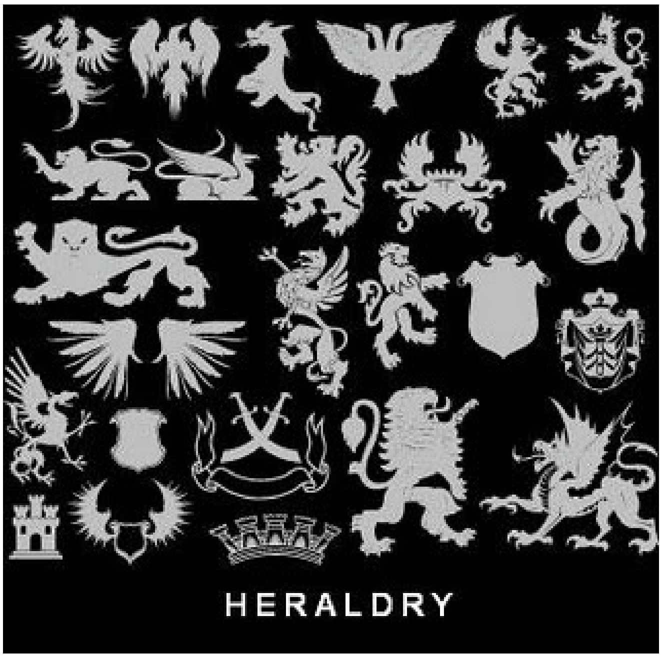
Avrupa Tapınakları Üzerindeki Haç

Ermenistan, arnavutluk, sonra da iveriya (bugünkü gürcistan), suriye ve mısır birbirleriyle yarış edercesine kıpçakları davet ediyorlardı. Tanrı'nın haçı her yerde kabul ediliyordu; bu arada Türk manevî kültürü de benimseniyordu. Türk usulü yeni Hıristiyanlık onları Roma hakimiyetinden

tamamen kurtararak, hürriyete kavuşturuyordu.

Kıpçak'lar, bu devletler için Derbent'te Patrik tahtını kurmuşlardı. Bu Batı dünyasına özgü manevî bir okuldu. Burada ilk din adamları yetiştirildi. Kafkasya, uzun müddet Avrupa'nın aydınlanma merkezi olmaya devam etti. Burada, Derbent'te dünyanın ilk Hıristiyan Kilisesi inşa edilmişti. Tapınaklara girme yasağı Kilise için de uygulanıyordu.

Arkeologlar, kale kazıları sırasında bu kiliseyi tesadüfen bulmuşlardır. Türkler kendi tapınaklarını, binanın üst kısmı eşkenarlı bir haçı anımsatır şekilde inşa ediyorlardı. Derbent'teki tapınak da böyle idi. Ölçüleri çok büyük değildi; duvarlar, tuğladan yapılmıştı; yani her şey bozkırlarda olduğu gibi idi. Aynı kiliseler Ermenistan'da, İveriya'da ve Kıpçakların odaktaşları olan diğer memleketlerde de meydana çıkmıştır. Bu kiliselerin Türkler tarafından yapılmış olduğu, ustalarının kilise duvarlarına işlediği özel işaretlerle de görülmektedir.

Bilim adamları, bu anlaşılmayan işaretlerin ne olduğunu uzun uzun düşünüyorlardı. Halbuki her şey çok basitti. Bu bir damga idi. Türk soylarının hemen hepsinde var olan bir özel arma idi. Bu Avrupa'da "geraldik" geleneğini başlatan simgeler ve şecereler bilimidir.

Kadim kiliselerin duvarlarında asırlar boyu susan bu yazılar, sahibini bulduktan sonra susmaktan vazgeçtiler ! Meselâ, bilim adamları Ermenistan'da şöyle bir yazıya rastlamıştı : "Bu hediyeyi rahipler camiası için kabul edin". Bu yazının yanında da hediye edenlerin adlarının ilk harfleri bulunmaktadır. Bu sözlerin yazıldığı tarihin üzerinden yaklaşık 1700 yıl geçmiş. Bu sözler, kadim Türk dilinde yazılmıştır. Ermenistan halkı, yeni dini kabul etmelerinin şerefine Kıpçaklar tarafından böyle tebrik edilmiş ve kendilerine hediyeler verilmişti.

III. Blajenıy' ın Vaçagan şapelinin yanındaki tapınakların birinde, kadim bir usta eliyle taş üzerine din adamı giysili bir süvari resmi yapılmıştır. Binici, Türk usulüne uygun bir şekilde, ata ayakları serbest, yani üzengisiz biniyordu. Bu da tarihin bir bilmecesi mi? Kesinlikle hayır. Ancak din adamları, bozkırda böyle geziyorlardı. Onlara üzengi gerekli değildi; çünkü üzengi ancak askerler için şarttı.

312 yılının 10 Kasım günü, Ermenistan için çok şanlı ve muhteşem bir gündü: Tanrı'nın haçı Avrupa'nın ilk kiliseleri üzerinde yükseliyordu. Grigoris'i süvarilerin koruması altında, Han'ın arabasıyla Derbent'ten uğurladılar. Grigoris, Türk dünyasından mukaddes emaneti götürüyordu, yani yeni Avrupa'nın remizi olan eşkenarlı haçı götürüyordu.

Türkler, kilisesinin başındaki Grigoris'i çok yüksek mertebeli bir makamda kabul etmiş, konumunu "katılık" olarak ilân etmişlerdir. "Katılık" kelimesi Türk dilinde "Odaktaş" veya "Katılan" anlamına geliyordu. Ermeni Kilisesi'nin başında olanlara verilmiş olan bu unvan, bugüne kadar muhafaza edilmiştir. Katolikos unvanı (Yunanca' daki **os** eki sonradan eklenmişti) bugün de mevcuttur. Suriye, Mısır ve Bizans'taki Hıristiyanlık cemaatları, Hıristiyan dünyasının ilk hakiki mürşidi, Tanrı'nın sevilen kulu Grigoris'in önünde diz çökmüşlerdir.

Ermenistan'ın itibarı o yıllardan başlayarak hızla yükseldi. Batı alemi, Türk Dünyası'nın hazinelerini benimsemeye başladı. "Aydınlık doğudan başlar". Ama Avrupa o dönem için doğu hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Avrupa'nın Türk dünyası ile irtibatı çok az oluyordu. Romalılar bu durumu kendi lehlerine çok iyi kullanmışlardır. Romalılar, Kıpçakları zalim ve yabanî barbarlar olarak tanıtarak, insanları korkutup, Kıpçaklardan uzaklaştırarak hakimiyetlerini arttırmak ve süresini uzatmak istemişlerdir.

Avrupalılar, Geser'in kahramanlıklarını hatırlatan Grigoris'in samimî hizmetlerini görüyor, genç

adamı Tanrı'nın elçisiyle kıyaslıyorlardı. Roma hükümdarları, Kıpçaklar hakkındaki hakikatin açığa çıkmasından korkuyorlardı: Kıpçakların Avrupa'ya gelmesinden korkuyorlardı. Romalılar, Grigoris'in İran soyundan bir asil olduğunu öğrenince, İranlıları kullanarak, ona iftiralar atmışlardır. Grigoris' in günahkâr ve ahlâken zayıf olduğunu yaymışlardır.

Grigoris için çok acı bir gündü... Grigoris ne diyeceğini bile bilemiyordu. Herkes ona karşı idi. Türkler onu çok korkunç ve vahşi bir şekilde idam ettiler. Derbent'te, meydanda genç adamı yabanî bir atın kuyruğuna bağladıktan sonra, hakimler hükmü okudular. Ama ölümün eşiğinde bile Grigoris merhamet dilemedi; çünkü kendisini aklamak içini bir sebep göremiyordu. Sadece Gökyüzüne baktı ve sessizce "Tanrı'nın yazdığından kaçamazsın" dedi.

Şaşıran hakimler önce ne olduğunu anlayamadılar. Kendilerine geldikleri zaman, at denizin kıyısında ve çok uzaklarda koşuyordu. Bu defa idamlık mahkûmu kurban olarak kabul ettiler. Kahraman ve günahsız kurban Grigoris'in ruhunun Kıpçakların hamisi olması için dua etmeye başladılar. Kahramanlardan hamilik beklemek; bu da Altay'ın eski geleneklerinden biri idi. Bundan sonra piskopos Grigoris'e, bir Türk adı verdiler. Onu Djargan (çok atılgan) ismiyle çağırmaya başladılar.

O ruhen Türk olmuştu. Kıpçaklar onu kendi cemaatlerine dahil etmişlerdi. Definin 9. gününde bir mucize gerçekleşti. Mezarın yanında bir pınar doğdu. İnsanlar bu kutsal mezarı ziyaret etmek için gelmeye başladılar. Kısa zamanda burada bir yerleşim bölgesi oluştu. Artık bu yerde kutsal beldenin bekçileri yaşıyordu. Onlar nesilden nesile aktararak, şifalı su bulunan pınarı da muhafaza ettiler. İnsanlar eskiden olduğu gibi, bu günlerde de buraya gelmeye devam etmektedirler.

Türkler ve Bizans

Her halkın hafızasında tarih farklı şekilde muhafaza ediliyor. Halk bazı şeyleri unutsa bile, önemli şeyleri unutmuyordu. Bilgi hafızada yaşamaktadır... Kültür de bir hafıza hazinesidir. Medeniyeti olmadan bir millet ve onun geçmişi olamaz.

Rivayetler, masallar ve şiirler tembellikten veya can sıkıntısından yazılmazdı. Her eserin mutlaka çok derin bir anlamı vardır. Türkler, her efsane kahramanını çok pahalı bir inci gibi koruyorlardı. Ad, elbise, silâh... her şeyin mutlaka bir anlamı vardı., tesadüfen olan hiçbir şey yoktu. Meddah onlarca rivayeti hatırlıyordu. Eğer bir âşık bir efsaneyi anlatırken bir kahramanın adını veya herhangi bir teferruatı unuttu ise, bundan sonra bu efsaneyi anlatmaya hakkı olamazdı.

Derbent surlarının yanında gerçekleşen o hadiseyi Türkler elbette ki unutmamışlardır. Azeriler, Kumuklar ve Tatarlar, bugün de bir doğu şehrine büyük Ejderha'nın gelişini hatırlamaktadır. Ejderha, pınarı ele geçirmiş; şehrin genç kızlarını istiyordu. Hükümdarın kızını bir genç asker kurtardı. O asker, Ejderha'yı silâhla değil, duaları ile yenmişti. Böylece herkes sözün silâhtan daha kuvvetli olduğunu gördü. Çünkü bu söz "Bog" idi. Rusça' da bu kelime "Tanrı" anlamına gelmektedir. Asırlar boyunca efsane değişikliklere uğruyordu. Meselâ, askere yeni ad veriliyordu: Hızır veya Hızır İlyas, Keder veya Kederles ve Corcis; fakat farklı isimlendirmelere rağmen, o her zaman hayat pınarının genç bekçisi olarak ebedî kalmaya devam ediyor.

Avrupa'da da bu efsane uzun zamanlardan beri biliniyordu. Bu genç askeri, Aziz Georgiy (veya Georg, Corc, Egoriy, Yuriy, İrji... gibi onlarca ad) olarak adlandırmışlardı. Bazı dinî ve siyasî sebeplerle onu bölmüşlerdi; başka bir deyişle, farklı kişiler olarak gösterdiler...

Siyasetçiler, sık sık çekinmeden kültüre karışıyorlardı ve müdahale ediyorlardı.

Roma, Türk Djargan efsanesini kabul etmedi. Kabul edemezlerdi ! Roma piskoposları korktular; çünkü bu efsanenin metni Batı Kilisesi’nin gizli sırrını açıklıyordu. Onlar, 494 yılında Hıristiyanlara Grigoris (Djargan) adının telâffuz edilmesini bile yasaklamışlardı. Türk azizini önce çilekâr, sonra da katil olarak değiştirdiler: ata bindirdiler, Türklerin mukaddeslerinden sayılan Ejderha’yı “öldürmeye gönderdiler”.

Bunların hepsi Grigoris’ in gerçek kahramanlığının sırrı kimse tarafından öğrenilmesin diye yapılmıştır. Gök Tanrı tasavvurunun Avrupa’ya Türklerden geldiğinin öğrenilmemesi için yaptılar. Roma İmparatorluğu’nun yıkılışından sonra Avrupa’ya yerleşen Hıristiyan kültürünün doğuşunun temelinde Türklerin olduğunun öğrenilmemesi için yaptılar.

Demek ki, efsaneyi değil, Türk milletinin tarihini kötü bir niyetle kasten değiştiriyorlardı. Buna Kıpçaklara karşı asırlar boyu süren Batı Kilisesi’nin oluşturduğu siyaset sebep olmuştur… Ama hakikat her zaman hakikat olarak kalmaktadır. Gerçekler hiçbir zaman değişmez; çünkü gerçekler mantığa dayanmaktadır. İşte mantık (deliller hakkında en ciddî bilim dalı) bazı hadiselerin gerçekte nasıl olduğunu tekrar canlandırmaya imkân sağladı. …Olayların gerçeği şöyle idi : Yunan Hıristiyanlar Derbent’te 311 yılında ortaya çıkmıştır.Onlar oraya hayırlı bir iş için gelmemişlerdir. Yunanlar, izleri bugüne kadar dahi ustalıkla gizlenmiş ve inanılması zor bir oyunu plânlamışlardı.

O tarihte eski Roma İmparatorluğu topraklarında büyük bir kargaşa yaşanıyordu. Taht için yedi aday savaşıyordu. İnsanlar da artık eski Roma Tanrıları’nın güçsüzlüğünü açıkça dile getiriyorlardı. Her yerde kaos hakimdi. Avrupalılar arasında siyasetin en eski ve en önemli bir kaidesini ilk olarak Yunanlar hatırlamışlardı: Tanrı kimde ise veya başka bir deyişle Tanrı kimin ise, hakimiyet onundur.

Yunanlar bu şuurla ve kurnazlıkla Gök Tanrı’yı çalmak ve böylece Avrupa üzerinde hakimiyetlerini kurmak maksadıyla Türklere gittiler. Yedi imparator adayından biri Yunan Konstantin idi. Konstantin de, diğerleri gibi bir “çıplak” imparator idi. Askeri yoktu, ancak bir unvana sahipti. Orta Deniz’e, yani Akdeniz’e, Macsentsius hakim durumda idi, yani gerçek imparator. Macsentsius’un Roma’ da askeri vardı. İlk bakışta sıkıntıyı ve belâyı akla getirecek hiçbir şey görünmüyordu.

Ama aniden, nereden geldikleri bilinmeyen akıncı süvariler ortaya çıkmıştı. Ellerinde Avrupalıların önceden görmedikleri haçlı bayraklar dalgalanıyordu. Saldırılar ani ve sertti.

312 yılında Mulvi Köprüsü’nün yanında – yenilmez Roma’nın duvarları altında ! – Macsentsius’ un askeri tamamen dağılmış ve ordusu paramparça olmuş; kendisi de canından olmuştu. Konstantin ise, zaferini ve başarısını ilan etmek için acele ediyordu. Savaşı Türk süvarileri kazanmış, ama zafer, askeri bile olmayan Yunanlara mal olmuştu. Haçlı bayraklar taşıyan Kıpçak askerleri Roma ordusunu çok kolay yenmişti. Bunu da Gökyüzü’nün, yani Tanrı’nın bir işareti olarak kabul etmişlerdir. Konstantin çok kurnaz bir siyasetçiydi. O, hemen yeni Tanrı inancını da kendi üzerine almasının, O’nu ve Türkleri de kendisine ait olarak göstermesinin çok önemli olduğunu anlamıştır.

BATTLE BETWEEN CONSTANTINE AND MAXENTIUS
(From a painting by Giulio Romano, Francesco Penni and Raffaellino del Colle)

Konstantin, Litsinius' dan hemen sonra, Kafkasya'da yeni doğmuş olan Hıristiyanlığı kabul etmek istediğini bildirdi. Kıpçaklarla ittifak kurmak Konstantin'in işine geliyordu.

Bazı âlimler, tarihi yazdıkları zaman siyasetçilerin emri ile bazı şeyleri reddediyor, bazı bilgileri gizliyor veya hiç söylemiyorlar. Yunanlar, Tanrı inancını ilk defa Konstantin zamanında kabul ettiler. Bunu da kimse reddetmiyor; ama bu inancı Türk din adamlarının telkinleriyle kabul etmişlerdir ! Ancak tarihçiler işte bunu nedense gizliyorlar. Yunanların, Tanrı inancını Kıpçaklardan aldıkları tartışmasızdır.

Türklerin dini üzerinde Doğu'da Budizm; Batı'da ise, yeni Hıristiyanlık oluşmuştur. Avrupalılar Tanrı'yı kabul ettiler. Tanrı inancı ile birlikte Türklerin dinî kültürünü de kabul etmiş oldular. Bunu gizlemek mümkün değildir ! Konstantin'in Tanrı'yı kabul etmediğini gizleyemediği gibi…

Konstantin bütün hayatı boyunca, daima putperest olarak kalmıştı. Çünkü Konstantin'i inanç değil, hakimiyet ilgilendiriyordu. Konstantin, Romalılar üzerinde kazanılan zafer için bedeli cömertçe ödedi; hediyeler göndermek hususunda, Türk askerlerini daha fazla yanında tutabilmek için hiçbir şeyden kaçınmıyordu. Ve süvariler Konstantin'in yanında kalmıştı. Sonradan bunları "Federat" olarak adlandırmışlardır. "Federat" kelimesi Latince "antlaşma" anlamına gelmektedir.

Konstantin, Kıpçaklara elinden geldiğince ihtimam gösteriyordu; meselâ, yeni takvim ihdas etti: Türklerde olduğu gibi tatil gününü Pazar günü olarak tayin etti. İnsanların kiliseye gitmesini ve yeni Gök Tanrı'ya dua etmelerini mecburî kılmıştı.

Dikkat edelim, 325 yılına kadar Yunanlar ancak Tanrı'ya dua ediyorlardı ve Türklerin ilâhi metinlerini ve dualarını okuyorlardı. Olağanüstü, ama maalesef unutulmuş bir olgu. Bu olay, Avrupa tarihinin karanlıkta kalmış bazı kara lekelerini iyice aydınlığa kavuşturdu…

Bizans, demir sikkelerinin üzerine Güneş amblemi basıyordu, daha doğrusu "güneş" amblemli eşit kenarlı haçlar… "Güneş işaretleri". Konstantin hakkında ise, sadece "güneş gücüne tapan" biri olduğu söyleniyordu. Acaba neden ? Dahası var : Türk dili uzun zamanlar boyunca Bizans ordusunun kullandığı dil idi : bu dili "asker" dili olarak adlandırıyorlardı. Binlerce Bozkır ailesi Yunan eline taşınmışlardır. Onlara en iyi yerler veriliyordu. Onların taşınması için Deşti Kıpçak hanlarına büyük miktarda altın veriliyordu.

Avrupa'nın doğusundaki en güçlü devlet olan Bizans'ı zaten Kıpçaklar kurmuşlardır. Üç nesilden sonra burada, iki halkın birliğinin meyvesi sayılan Bizans kültürü oluşmuştur. Uzmanların ifadesine göre, gene de Doğu'nun üstünlüğü ortadadır. Şaşıracak bir şey yoktur. Kuşan Hanlığı'nın hikâyesi tekrarlanmıştır. Ancak bir fark vardı : Bizans hükümdarları Türkler değil, Yunanlardı. Ama iki kültürün kaynaşması meydandadır.

…Konstantin'in artık düşmanları yoktu. Konstantin, kolay inanan ve ikna edilebilen Kıpçakları kullanmaya devam ediyordu; bunun için hiçbir fedakârlıktan çekinmiyordu. İmparator, 324 yılında yeni başkentin, yani Konstantinopolis'in temelini atmıştı. Bu işi de Türk ustalarına havale etmişti. Yeni başkenti Roma'nın aksine doğu usulünde inşa etmelerini istedi… Kurnaz Konstantin, olabilecek her şeyi tahmin edebilmişti. Böylece Bizans doğdu.

Konstantin' in Zulümü

konstantin, 325 yılında nikea (iznik) şehrinde bütün hıristiyan din adamlarını toplamıştır. Bu I. Ruhban Toplantısı idi. Bu toplantı İznik Konsülü olarak bilinmektedir. Konsül'ün tek bir gayesi ardı, bu hedef gizlenmiyordu. İmparator Konstantin, Hıristiyan Kilisesi'nin Türk usulüyle değil, Yunan inanç usulüne göre tanzim edilmesini istiyordu. Konstantin'in hedef ve planına göre, Yunan tarzı Kilisede, Tanrı ve Hristos aynı sıfatla, daha doğrusu tek Tanrı olarak birleştirilecekti…

Yunanlar kendi kiliselerini kurup Tanrı inancını benimserken, Türklerin dualarını, törelerini, tapınaklarını ve Türklere ait bütün manevî değerleri de sahipleniyorlardı. Türklerin asırlar boyunca biriktirdikleri miras bu yeni teşebbüsle Bizans'a ve Bizans Kilisesi'ne geçiyordu… Bu Türk milletine karşı işlenmiş bir suç sayılmaz mı? Yoksa bu suç özenle gizleniyor mu? İznik Konsülü sırasında Konstantin'in neler emrettiğini ilk başta kimse doğru dürüst anlayamadı bile. Ama anladıktan sonra da isyan ettiler.

Tanrı'yı ve insanı karıştırmak, bir araya koymak ve eşit görmek çok büyük bir günahtır; bu mukaddesatı tahkir etmek demektir.

Tanrı adının korunması için ilk çıkışı yapan kişi Mısır Piskoposu Ariy idi. Tanrı ile insanı eşit kabul edemeyiz dedi. Çünkü, Tanrı ruh, insan ise Tanrı'nın yarattığı bir kul : ancak Tanrı'nın yazgısı ile dünyaya gelir ve dünyadan gider. Ariy, aydın ve bilgili bir insandı. O, kendisine güveniyor ve insanları ikna ediyordu. Ermeni, Arnavut, Suriye ve diğer kiliselerin piskoposları da Ariy'i destekliyordu. Piskoposlar, Hristos'u, yani Hz.İsa'yı reddetmiyordu; ama aynı zamanda kimse Hristos'u Tanrı ile eşit mevkiye de koymuyordu. Çünkü gökyüzünden gelecek büyük cezadan korkuyorlardı.

Çok ilginç, ama Türk hanları İznik Konsülü'nü sanki fark etmemişlerdir. Yunanların yaptıkları bu sefer de kabul görmüştü. Yunanlar, kendilerini aklamak için "Yeni Vasiyeti", yani Hristos' un

öğrencilerinden birinin notlarını bulduklarını ifade ederek, Hristos'un faaliyetini, hayatını ve soyunu yazmışlardır. Yunanların yalanları sınır tanımazdı. Yunan editörleri, Tanrı'nın oğlu Geser'in kahramanlıklarının bir kısmını Hristos'a mal ettiler, bazı şeyleri de açıkça Buda'nın hikâyesinden aldılar. Böylece Hıristiyanlığın ilk kitabı, dinden çok uzak olan siyasetçiler tarafından yazılmıştı.

Konstantin, kendi kilisesini kurmak için uygun bir zaman seçmişti. Kıpçakların o zaman Alanlarla ilişkileri çok gergindi. Yunanların gerçekleştirdikleri bu yenilikleri düşünecek durumda değillerdi. "Eğer ikisi bir birine düşman ise, birisi ölür" diyorlar Doğu' da.

Don Nehri İçin Mücadele

Doğu'nun her zaman kendine has kavrayışı ve kendine has değerleri olmuştu. Doğu affediyor, ama unutmuyor.

Alanlar ve Türkler arasında Don* Nehri için mücadele uzun sürmüştü. Aktaş Han'dan sonra da bu mücadele bitmedi.

Don Nehri, o yıllarda Avrupa'nın doğu hududunu çiziyordu.

Kıpçaklar, Avrupa' ya girme hakkını kazanmak için savaşıyorlardı. Kıpçaklara engel olan Alanlar değildi; Alanlara gizli yardım eden ve açıkça Türkleri sadece iş gücü olarak görmek isteyen Yunanlar ve Romalılar idi. Kıpçaklar için Don havzasına ve Avrupa bozkırlarına çıkış önemli idi; çünkü Kıpçak nüfusunu artması sebebiyle onların yeni topraklara ihtiyaçları vardı.

"Dört çocuk aile sayılmaz" diyordu Kıpçaklar. O zamanlarda şekillenmiş geleneklere göre, küçük erkek evlât, baba evinde kalıyor, anne ve babasına hizmet ediyordu. Büyük oğullar ise askerlik yapıyor ve yeni diyarlara gidiyordu. Devlet evlâtları için vardı: Eğer ailede sadece bir erkek çocuk var ise, o gencin kulağına bir küpe takıyorlardı. Askerde komutan, kulağı küpeli eri tehlikeli işlere göndermiyordu. Soyunun son erkek evlâdı ise, bu defa kulağına iki küpe takılıyordu. Bunlar özellikle korunuyordu.

Herkes askerlik yapıyordu. Askerlik bir erkek için şarttı ve çok şerefli bir işti. Eğer genç askerliğini yapmamışsa, evlenmesi de yasaklanıyordu. Ordu mensuplarına çok hürmet ediliyordu. Bir genç, askere gitmeden önce bir tay besliyordu. Askere giderken kendi yetiştirdiği atı ve kendi silâhıyla gidiyordu. Bu yüzden Deşti Kıpçak' ta her zaman için esas vurucu gücün süvari olması insanı şaşırtmıyor.

Ama Alanlarla savaşmak için bu yetenekler azdı. Alanlar savaşı çok iyi hesaplayarak yapıyorlardı. Alan askeri önce bir dörtgen oluşturuyordu; sonra bakırdan yapılmış kalkanlarıyla ciddî bir şekilde korunarak uzun mızraklarıyla hücum ediyorlardı. Neticede Kıpçaklar bir yol buldular. Kıpçaklar ağır yayı keşfettiler. Bu silâh tarihe de "Türk tipi ağır yay" olarak geçti. Bu yayı her delikanlı geremezdi. Çünkü bu yayın boyu bir buçuk metre idi ! Ağır demirden uçlu oku bu yay ile herkes atamazdı... Bu ağır yay, müthiş bir öldürme gücüne sahipti. Türk ustalar daha önce çığlık sesi çıkartan oklar keşfetmişti. Bu da çok başarılı bir askerî icat idi. Ok, uçarken korkutucu bir ses çıkartıyordu.

Nihayet 370. yıl gelmişti... Balamir Han, Don' a çıkmıştı. Alanlar, Türk silâh ustalarının yeniliklerini bilmedikleri için, eskisi gibi savaş dörtgenini kurmuşlar, sessizce saldırıyı bekliyorlardı. Tuhaf bir şey, Türkler bu sefer acele etmiyorlardı. Balamir Han önce bayrağı öptü, yemin ettikten sonra, eski Türk geleneklerine uyarak, askerlerini Tanrı işaretiyle kutsadı. Ve asker düşmana karşı hareket etti.

Düşman saflarının önünde de süvariler durmaktaydı. Bir şarkı duyuldu. Okçular öne çıktılar. Çığlık sesi çıkartan okların gürültüsü düşmanın yüreğine korku salmıştı.

Sanki Alanların başındaki kötü ruhlar belâyı ve felâketi çağırıyormuş gibiydi. Bu hücum başarıyla sonuçlanmıştı. Kahraman okçular savaşa devam etti. Ağır oklar düşmanı acımasızca öldürüyordu. Bakırdan yapılmış zırhlar, Alanları ancak yumurta kabuğu kadar koruyordu. Türk okları zırhları tamamen deliyordu. Alanlarda panik başladı. Savaşın akışı tam Kıpçakların istedikleri yönde gelişti. Kılıçlar havaya kalkıyor ve her inişte kesiyor, kesiyordu. Kandan dolayı nehir kıpkızıl akıyordu.

Türkler bu savaştan muzaffer çıktılar. Onlar iki sene boyunca kızıl akan Don' a dönmediler. Toprağın, kendisine gelmesi için zamana ihtiyacı vardı. Ancak 372 yılında öncüler, bu sefer şehir ve kasabalara uygun yer seçmek için gelmişlerdi... Arkeologlar, Don havzasında bulunan bütün eski şehirlerin o yıllara ait olduğunu kesin olarak tespit etmişlerdir. Bu şehirler Kıpçaklar tarafından kurulmuştu.

Tanais Nehri'nin bu tarihten sonra adı Don olarak değişmişti. "Don" kelimesi Türk kökenli bir sözdür ki, eski zamanlarda "tepeli bölge" anlamına gelmişti. Araştırıldığında, Kadim Altay'da Don-Terek, Don-Hotan gibi başka benzer isimlerin de olduğu görülür... Demek ki, Türkler bu kelimeyi biliyorlar ve kullanıyorlardı. Bu ad, nehrin düz bozkırlardan değil, engebeli bozkırlardan geçtiğini vurgulamaktadır.

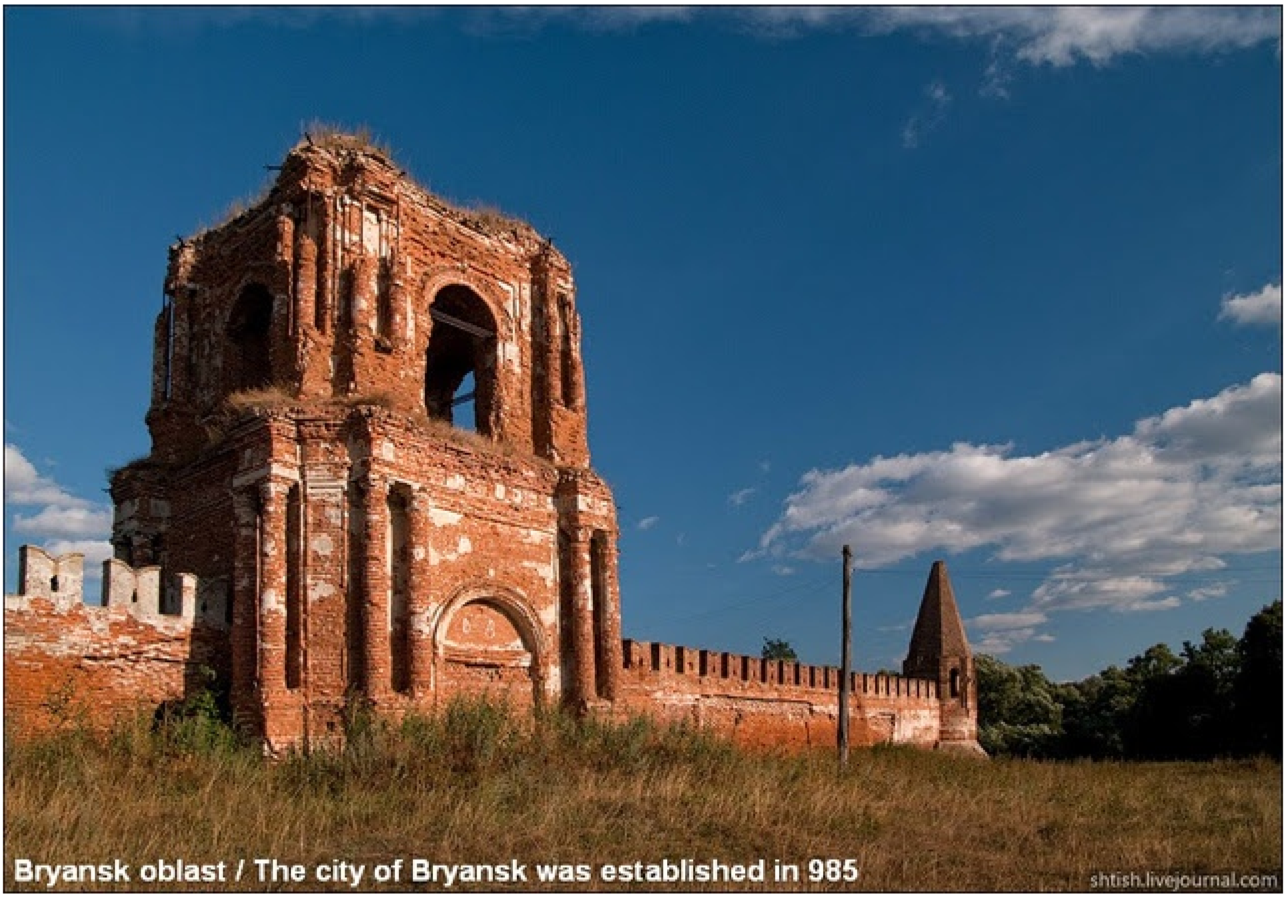
Türkler Avrupa' da

bozkırdaki yerleşim bölgeleri giderek altaylardan uzaklara geniş bir alana yayılıyordu. Roma İmparatorluğu, en güzel ve en haşmetli dönemlerinde dahi Deşti Kıpçak bölgesinin dörtte bir büyüklüğüne bile ulaşamamıştı. Orta Avrupa'dan başlayıp İli Nehri'ne kadar uzanan Deşti Kıpçak'ın doğu ve batı hudutları arasındaki mesafe ancak atlı olarak sekiz ayda katedilebiliyordu.

Kıpçaklar, o güne kadar iskân edilmemiş, daha doğrusu "kimseye ait olmayan" yerlere yerleşiyorlardı. Bu yeni topraklar sayesinde ülke büyüyordu. Bu arazileri iskâna açmak çok zor bir işti. Her seferinde işe yeniden başlıyorlardı. Yollar, geçitler, kasabalar, tarlalar, şehirler... Kılıç ve yer kazıları, at ve sürü, asker ve çoban... Bunlar Büyük Kavimler Göçü armasının temel motifleri... Sonradan bu işaretlere inşaatçı, demirci, silâhçı, fırıncı ve hatta şarapçı simgeleri de eklendi. Ancak işinin ustası olan insanlar halî arazileri iskâna açabilirdi. Bozkırlılar, Avrupalıların çoğu zaman "çirkin Tatar" ve "askerî göçebe" olarak adlandırdıkları insanlar değil; onlar boş ve halî arazileri iskâna açan ustalar ve çalışkan insanlardı.

Kıpçaklar, V.asırda Desna Nehri boylarındaki yüksek kıyıda Birinci (sonraları Bryaneçsk) şehrinin temelini atmışlardı. Bu şehrin adı Türk dilinde "birinci", yani "esas" anlamına gelmektedir. Sonraları bu şehir Avrupa'nın en etkili şehirlerinden biri ve Deşti Kıpçak'ın başkenti olmuştur.

Burada bozkır ormanla birleşiyordu. Bugün bu şehrin adı Bryansk olarak bilinmektedir. En az bin beş yüz yıl öncelerine ait buluntulara rastlayan yerli arkeologlar sadece şaşırmaktadır.

Şaşırmak için elbette bir sebep vardı. Bu topraklarda bin yıl evvel onların atalarının sesleri duyuluyordu. Ama onlar bu sesi hatırlamıyorlar… Çar I.Petro’nun talimatıyla unutturdular. Daha doğrusu, tarihten sildiler.

Birinci şehri Türk Dünyası'nda, çok büyük bir önem taşıyordu. Burada baş din adamı ve onun "beyaz seyyahları" yaşıyordu. Kıpçaklar onlara "vaizlerimiz" diyordu. Bu şehir, Büyük Bozkırın manevî başkenti idi, yani kutsal bir mekândı. Bu şehirde zengin demir ocaklarının bulunması da onu ayrıca önemli kılıyordu. Bunun için "başkent" idi ! Yanında şüphesiz başka şehirler de vardı. Şehirlerin ve kasabaların sayısı çoktu.

Meselâ, Kavimler Göçü döneminde, şimdi adı Tula olan Tola Şehri'nin temelini de Kıpçaklar atmıştı. Bu şehir, işçilerin, demircilerin, silâhçıların ve kabiliyetli ustaların kurduğu ve yaşadığı bir şehirdi. "Tola" kelimesi Türk dilindeki "tolum" kelimesinden kaynaklanmakta ve "silâh" anlamına gelmektedir. Büyük Bozkırın ve Türk halkının kadim tarihini kesip attıkları gibi, bu şehrin geçmişini de kesip tarihten attılar.

Şimdi adı Kursk olan kadim Kursık şehrinin kaderi de çok hazindir. Bu nasıl bir şehirdi? Bu şehrin sakinleri ne yaparlardı? Toponimi bilimi bunu net bir şekilde açıklıyor: Bu şehrin adı "savaşa hazır" anlamına gelmektedir. Türk dilinde böyle tercüme edilmektedir. Başka bir deyişle, "bekçi şehir" anlamına gelmektedir.

Karaçev şehri de askerî seslerle uyanan şehirlerden biriydi. Bu askerî şehirler, Birinci şehrine giden uzak ve yakın yolları koruyorlardı. Sadece kendi işleri ile uğraşan halkın yaşadığı başka şehirler de vardı: Kipenzay (şimdi Rusya'daki Penza şehri), Buruninej (Voronej), Şapaşkar (Çeboksarı), Çelyaba (Çelyabinsk), Bulgar… ve daha onlarca şehir…

Deşti Kıpçak şehirleri arasında ulaşımı sağlayan yollar mevcuttu ve posta hizmetleri de günün şartlarına göre düzgün yürütülüyordu. O eski dönemlerde, şimdi adı Paltava olan Ukrayna'daki Boltavar şehri de gelişmişti. Bu şehir ticaret faaliyetleriyle çok meşhurdu. Dönemin en zengin pazarları burada kuruluyordu. Bunu şehrin adı da ifade etmektedir. Türk dilinde bu şehrin adı "bol" anlamına gelmektedir. Elbette, bu şehir ticaretle uğraşan Deşti Kıpçak'ın tek ticaret şehri değildi.

Kobak Han, Don'un aşağısındaki yüksek tepelik bölgede bir şehrin temelini atmıştı. Bugün bu şehrin adı Kobyakova diye anılmaktadır. Yanında ise, Aksay şehri var. Orada, Don havzasının girişini koruyanlar olarak bilinen askerî bekçiler yaşıyorlardı… Kıpçaklar, hemen her büyük nehrin aşağı bölgesinde mutlaka bir kale şehir inşa ediyorlardı.

Kıpçaklar, kurdukları şehirleri büyük bir ustalıkla inşa ediyorlardı. İlk bakışta gösterişsiz, sade olarak görünebilir, ama çok kullanışlı ve rahat idi. Mahalle yapısı ve geniş sokakları ile insanların yaşamasına çok uygundu. Kıpçaklar, bu şehirleri Türk mimarî kaidelerine uygun inşa ediyorlardı. Binaların temelleri tuğladan inşa ediliyor, bütün şehir halkının bir araya gelebileceği büyüklükte bir meydan mutlaka yapılıyordu.

Arkeologlar, eski binaların yapısını ve dış görünüşlerini temellerinin durumuna göre değerlendiriyorlar; bu binaların güçlü bir mühendislik yapısı olduğu görünmektedir. Acaba, "göçebeler" arasında mühendisler, matematikçiler ve mimarlar mı vardı ?.. Veya bu bilgileri sadece bir kişi mi taşıyordu ? Hayret !

Şehrin alt yapısı arasında sığınaklar, alt geçitler ve gıda maddelerini saklamak için büyük depolar da inşa ediliyordu. Şehir sakinleri ani bir saldırı karşısında şehrin altındaki geçitler ve sığınaklara saklanabiliyorlardı. Bu yer altı şehirleri arkeologları çok şaşırttı: şehrin altında sanki başka bir şehir daha vardı ! Binicilerin içinde rahatça gezebilmeleri için galeriler ve tuğlalardan tonozlar, görenleri büyük hayrete düşürmektedir. Buralarda havalandırma ve su tesisatı da mevcuttu…

Kıpçaklar, şehir kuracakları yerleri çok dikkatli seçiyorlardı: zemin güzel, sağlam ve uygun olmalıydı. Meselâ, Aksay önünde olağanüstü bir manzara yatıyordu. Don nehrinden çıkan yollar Yunanların Borisfen diye adlandırdıkları nehre kadar uzanıyordu. Bugün bu nehir Dinyeper diye adlandırılmaktadır. "Dinyeper" kelimesinin anlamı nedir? Bu konuda farklı görüşler var. Ama söz konusu olan bu değil. İşin daha ilginç olanı: Kıpçaklar tarafından Avrupa'nın bütün büyük nehirlerine verilen adlar "don" kelimesiyle başlıyordu. Niye? Meselâ Donepr, Donestr, Donay. Açıkçası şifrelenmiş bir yazı gibi. Bu ne demektir?

Bilim adamları bu soruya tam bir cevap veremediler. Sadece basit bir rastlantı olduğunu düşündüler. Halbuki tesadüf değil bu. Açıklaması gene tepelerden ve yüksekliklerden akan nehirlerde ve Türk geleneklerindedir. Maalesef, yeni yerler keşfetmek bizim için bilinmeyen bir iş; doğru coğrafi adlar vermek ise tamamen unutulmuş bur iştir.

Türklerin araştırma grupları vardı. Bu araştırma grubu, bozkırda yeni otlakları, tarlaları ve yerleşim bölgelerini araştırıyor, tespit ediyor ve onları adlandırıyordu. Nasıl? Biz bilmiyoruz. Araştırmacı grubu, henüz iskân edilmemiş, bakir uçsuz bucaksız, halî bozkırlarda ilerliyordu. Diğer insanlar da onları ağır ağır takip ediyorlardı. Tam iki yüz yıl boyunca Türk halkının öncüleri Altay'dan Avrupa' ya yürüdüler.

Alpler' i, daha doğrusu bütün Avrupa'yı bir baştan bir başa tamamen görmek şerefi, Büyük Bozkırın kahramanı ve ulu Türk başbuğu Atilla' ya nasip olmuştu.

Roma' nın İkiyüzlülüğü

Kıpçaklar, kendinden emin, huzurlu ve barışsever davranışlarıyla, Roma hükümdarlarını korkutuyor ve tedirgin ediyordu. Romalılar, kendilerine çok güvenen bu süvarilerden korkuyorlar ve ilk fırsatta dersini verebilmek için onların bütün hareketlerini sinsice takip ediyorlardı.

Yunanlar 312 yılından beri Deşti Kıpçak'a kendi istekleriyle haraç ödemeyi kabul etmiş ve Kıpçaklar hakkında çok iyi şeyler söylemekteydiler. Elbette, eğer ordunda Kıpçaklar hizmet ediyorsa, şehirleri Kıpçaklar inşa ediyorsa, tarlaları Kıpçaklar işliyorsa, onlar hakkında tatlı konuşulurdu. Roma da Kıpçaklara haraç ödüyordu. Tabii ki, bunu kendi isteğiyle yapmıyordu…

380 yıllarında, Batı Roma'nın kuzey hudutları boyunca, Bozkırlıların ilk kibitkaları ortaya çıkmıştır. İlk Türk yerleşim yerleri de belgelere göre o dönemde inşa edilmeye başlamıştır. Kıpçaklarla olan komşulukları başlangıçta Romalıları çok tedirgin ediyordu. Ama zamanla çok şey değişti. Romalılar artık eskisi gibi korkmuyordu. Bizans'ın yaptığı gibi onlar da doğudan gelenler için kendi yöntemlerini aramaya başlamışlardı. Ve sonunda bunu da bulmuşlardır.

O dönemde Kıpçaklar iki yıl boyunca çok çetin bir kuraklığa uğramışlardır. İnsanlar açlıktan ölüyordu. Roma tüccarları adeta bir tilkinin kümese girmesi gibi Türk şehirlerini ziyaret etmeye başladılar. Bütün bayat gıda maddeleri Kıpçaklara altın karşılığı satılıyordu. Ailenin altınları tükendiğinde, anne babalar kendi çocuklarını köle olarak veriyorlardı; çünkü çocukların açlıktan ölmemesi için bunu tek şans olarak görüyorlardı.

Ve Roma tam da o yıllarda Yunan Hıristiyanlığı'nı kabul etmiş, kendisini "katılık" yani Türklerin odaktaşı olarak ilan etmişti. Bu sayede Türklerin sıkıntılarını istismar ederek zenginleşiyordu. Bu "odaktaş" her şeyi yapabilirdi. Bu defa Bizans'ın hakimiyeti altında idi ve bütün dünyadan nefret ediyordu; bilhassa da Roma'yı eski gücünden alıkoyan Kıpçaklardan… Fiilî savaşta Kıpçaklara yenilen Roma, bu defa gizli soğuk savaşı başlatmıştı. Bu savaş asırlar boyunca sürdü. Türkleri sonraki nesiller önünde küçük düşüren ve onların, "hayvanca" yemeğini yiyen çirkin ve yabanî göçmenler imajını zihinlere nakşetmişti…

"Hayvanca" yemek nasıl yenilebilir? Çok basit. Türklerin kullandıkları gibi kaşık, bıçak veya çatalla yiyerek. Türklerde bıçak her zaman bir kapta hançerin yanında bulunuyordu. Ayrıca yemekten önce kuman (ibrik) yardımıyla ellerinin yıkanması ve sonra havluyla kurutulması gerekiyordu "hayvanca" yemek için. Bu kadar.

O dönemde Avrupalıların kaşık çataldan haberleri bile yoktu. Onlar "hayvanca" olmayan bir tarzda(!) yemeği elle yiyordu. Meselâ, zengin bir Yunan, evinde hizmet eden erkek Arap çocukları çalıştırır ve yemekten sonra yağlı ellerini onların sert saçlı başına silerdi.

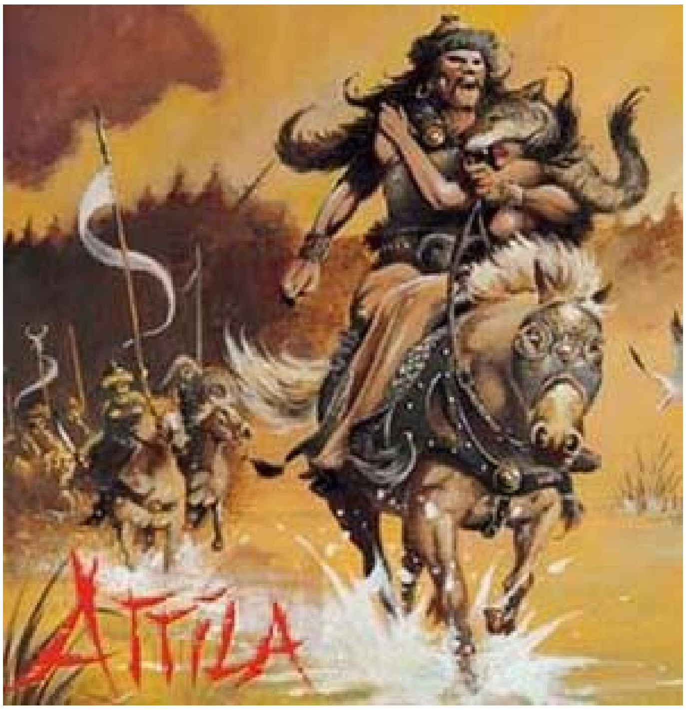
Yunanlar da Romalılar da hamamı henüz bilmiyorlardı. **"Banya"**, yani hamam Türklerin keşfi idi. Bu kelime de Türk kökenlidir. "Buğ" ve "ana" kelimelerinden oluşan bu söz, başka bir deyişle "buğun anası" anlamına gelmektedir.

Tanınmış ünlü Roma termleri herkes için açık değildi. Üç yüz bin nüfuslu Roma' da ancak seçkin kişilerin bu banyoları kullanma imkânı vardı.

Bozkır, Kıpçakları temizliğe ve düzenli olmaya alıştırmıştı. Bir Kıpçak kadını evini temizlemeden önce yemek pişirmeye başlamıyordu. Her Kıpçak, sabah ve akşam yıkanırdı. İbadet etmeye hazırlanırken ve yemekten önce de mutlaka ellerini yıkardı. Türklerde bir inanç vardı: insanlar uyuduğu zaman ruhları dünyayı dolaşıyordu; sabah ise geri dönüyordu. Eğer insan temiz değilse, ruh bedenden korkarak uçup gider ve bir daha ebediyen geri dönemezdi. Yine bu sebeple insanlar uyurken başlarını kapatmıyordu.

Geleneklerdeki her teferruat bir anlam içermekteydi. Meselâ, tırnakların kesilmesi konusundaki geleneğin temelinde şöyle bir hikmet yatmaktadır: Türk' ün hayatî gücü gündüzleri tırnaklarının arasında, geceleri ise saçlarının dibindedir… Bunun için de tırnak temizliği çok önemlidir. Tırnaklar her zaman temiz tutulmalıdır. Bunu çocuklar bile biliyordu.

Avrupalılar, Kıpçakların hayatındaki pek çok şeyi anlayamıyorlardı. Bu sebeple mantığa sığmayan hurafe kabilinden pek çok şey uyduruyorlardı. Meselâ, Roma'nın casusları yeni yerlere yerleşmek için gelen kişilerin kullandıkları kibitkalarını görünce, Kıpçakların göçebe bir halk olduğunu düşündüler ve bunu bir gerçek gibi bütün dünyaya yaydılar.

Ama Yunanlar farklı şeyler gördüler. Meselâ sadece kibitkaları değil… Bizanslı Priskos' un notları tesadüfen muhafaza edilmişti. Bu çok değerli ve eşsiz bir tarihî belgedir. Bu belgede Kavimlerin Büyük Göçü ve Atilla hakkında geniş bilgiler, ayrıca Kıpçakların hayat tarzı hakkında da ilginç teferruatlar ifade edilmektedir. Bu belge tesadüfen muhafaza edilmişti; Romalılar diğer bütün belgeleri uzun asırlar boyunca tamamen yok ettiler.

Priskos'un notlarının değerli tarafı, olayların tamamına bizzat kendisinin şahit olması ve yazmasıdır. Priskos sadece görmekle kalmadı, elleriyle de dokunabildi. Priskos, kızgın Türk hanı Atilla'nın sarayına Avrupa barış heyetinin bir üyesi olarak gelmişti.

Avrupa Altay' la Başlar

Atilla'dan korkuyorlardı. Adının anılması bile Avrupa hükümdarlarını tedirgin etmeye yetiyordu. Atilla, yarım milyon süvari demektir. Bu çok büyük bir güçtür. İyi bir ordu… Bu ne demektir? Bir ordu kendiliğinden oluşmaz. İnsanlar ancak uzun süre eğitilerek, geliştirilerek ve belli bir fikir etrafında birleştirilerek iyi bir ordu oluşturulabilir. Tarih ders kitaplarında gösterilmek istendiği gibi, Atilla ordusu Avrupa sokaklarında yarı yabanî rastgele insanlardan oluşturulmamıştır. Türklerin kendilerine has mükemmel eğitilmiş bir ordusu mevcuttu. Bu ordu Çin'de, İran'da, Don'da ve Roma'nın duvarları önünde de kendisini çok iyi ispatlamıştı. O dönem için dünyada bu ordudan daha güçlüsü yoktu.

Ordu, binlerce ayrı askerî birliğe ayrılıyordu. Her birlikte on bin süvari vardı. Bu askerî birlikler ayrıca alaylara ve bölüklere ayrılıyordu. Ordu her soydan, her boydan ve uluslardan toplanıyordu. Ordunun başında han veya ulusun önderi vardı. Yardımcı olarak da atamanlar tayin ediliyordu. Her ordu, kendi hanının veya ulusunun adını taşıyordu. Bu eski bir Altay geleneğidir. Türkler Hindistan'da iken de böyleydi. Atilla'nın ordusunun bir bölümü **"Burgund"**, diğeri **"Savoya"**, üçüncüsü ise **"Tering"** … diye isimlendiriliyordu. Her askerî birliğin bayrağı ve onunla birlikte adı, şöhreti ve bir itibarı vardı. Böyle 50 askerî birlik vardı. Onların içinde Yaik, Ural, Don ve diğer uluslardan toplanmış askerler vardı. Orduda hizmet edenler elbette Türkler idi. Süvariler sadece Türk dilinde konuşuyordu.

Deşti Kıpçak ordusu başka bir dili kabul etmiyordu. Alanlar'dan bazıları büyük bir ihtimalle bazı yardımcı hizmetlerde mutlaka bulunmuştur. Bizans ordusunda durum biraz farklı idi: orada **"askerî"** dil Türk dili idi; çünkü nüfusun büyük bir kısmını Kıpçaklar oluşturuyordu. Bunun sonucu olarak, orduda da onların sayısı fazla idi. Dolayısıyla Yunanlar, Türk dilini öğrenmek zorunda kalıyorlardı.

Roma ajanları, “Tering”, “Burgund” ve Langobard” gibi Atilla ordusundaki adları duyunca şaşırıyorlardı. Romalılar, bu isimleri daha önceleri duymamışlardı. Kimdi bu insanlar? Romalılar, eskiden istilâ ettikleri memleketlerin askerlerini de kendi ordularına alıyorlardı. Böylece diğer halkların da Kıpçaklar tarafında savaştığını düşündüler.

“Devşirme” iddiası da buradan kaynaklanmaktadır. Atilla ve Kavimler Göçü ile ilgili konularda bu iddia maalesef tarih bilimine de bu şekilde girmiştir. “Hun”, “Got”, “Barbar” kelimeleri de buradan doğmaktadır. Romalılar, bilinçli olarak Kıpçaklara farklı adlar veriyorlardı; onlar Atilla isminin telâffuz edilmesine bile tahammül edemiyorlardı. O zamanlardan itibaren Kıpçaklar hakkında, sadece “halklar kalabalığı” veya Atilla’nın topladığı “Hunlar” diye söz edilmektedir.

Gerçekte ise durum tamamen farklı idi. Meselâ, 438 – 439 yılları Bizans Kronolojisi’nde, Atilla ordusundaki Hunlar veya güya diğer “halklar” hakkında tam olarak şöyle yazılmakta: Onların adları dışında aralarında hiçbir fark yoktu; onlar aynı dilde konuşuyor ve aynı Tanrı’ya tapıyorlardı. Diğer vakayinamelerde Hunlar’ın Gotlar’dan geldikleri ifade edilmektedir… 572 yılına ait bir belgenin satırları ise şöyle yazıyor: “o zaman genellikle Türk olarak adlandırdığımız Hunlar…”

Gerçekler böyledir. Kime inanmalıyız: Kavimler Göçü dönemine ait belgelere mi, tarih bilimine mi, bilim adamı sıfatıyla siyasete girenlere mi? Atilla’nın güya birleştirdiği “Alman kabileleri” mitini uyduran o siyasetçilere mi? Dünyada böyle “Alman kabileleri” var mıydı? Çok az ihtimal. Böyle adlandırılan kişiler, doğudan Kıpçak ordusu ile beraber gelmişti. Ulus askerleri olarak gelmişlerdir. Onların savaşçılıklarının şöhreti ta Altaylarda iken duyulmaya başlamıştır.

Gerçi unutulmuş, ama bilinen bir mesele… Bu, araştırılmasını ve incelenmesini bekleyen müthiş siyasî bir dolap. Kıpçaklar, Avrupa merkezindeki batı hudutlarını Alman olarak adlandırmışlardı. “Alman” kelimesi Türk dilinde “uzak”, “uzaklaştırılmış”, “en uzak” anlamlarına gelmektedir. Bu topraklar gerçekten Altay’dan çok uzaklarda, yani diğerlerinden daha uzak bir mesafede bulunmaktaydı.

Bugüne kadar sadece Türkler Germanya’ya Almanya diyorlar. **“Alp”** kelimesi de aynı kökten oluşmuş olabilir. “Alp” Türk dilinde “kahraman”, “muzaffer” anlamına gelmektedir.

Kıpçaklar gelmeden önce, çok eski zamanlardan beri Avrupa merkezinde Frank, Vened. Tefton kabileleri ile başka halklar yaşamaktaydı. Roma tarihçisi Tatsit’e göre onlar ilkel bir hayat sürdürüyorlardı: ham deriden elbise kullanıyorlar, silâh olarak da ancak sopa ve mızrakları vardı; tunç meçlere ve pikolara bile orada çok nadir rastlanıyordu… Tatsit’ten başka, bunu arkeoloji bilimi de belirtmektedir… Peki hangi “Alman kabileleri” nin Roma’ya karşı nasıl bir direnişi olabilirdi?

Burgundlar için ise konu değişebilir. Onlar demir yürekli süvarilerdi. Bu “Almanlar” Avrupa’ya Baykal sahillerinden gelmişti. Onların kökleri Baykal kıyılarında idi. Şimdiki İrkutsk vilâyetinde Burgundu adlı bir yer vardır. Oralarda bir zamanlar bu soy yaşamıştır. Kadim Altay’daki arkeologların buluntuları buna şüphe bile bırakmıyor. Burgundlar’ın tarihinde gerçekten Run yazıtları ve tüm Türk kültürü de var olmuştur. “Alman kabilesi” ile ilgili gerçek izler işte budur. Uydurulmuş değil, ispatlanmış bir iz…

Atilla’nın hakimiyetinin başlangıç döneminde, 435 yılında Türk ordusu Avrupa’nın merkezine kadar ulaştı ve Burgund yurdu, başka bir deyişle Burgundya’nın temelini attı. Bu da herkes tarafından bilinmektedir. Burgundya’da Türk dilinde konuşuyorlardı ve runlarla yazıyorlardı. Bunu bugün Burgundya müzelerinde bile öğrenebilirsiniz. Bulgular sözlere göre daha ikna edici olabilir. Dikkat edelim, her zaman, bütün devirlerde göçmenler baba evlerini terk ederken

yanlarına adlarını da alıyorlardı. Hiçbir tecrübeli etnografın gözünden bu kaçmaz. Meselâ, Amerika veya Avustralya’ ya göç eden Avrupalılar oralarda da ana adlarını muhafaza etmişlerdir. Bunun sonucu New-York, Yeni İngiltere, New-Plimut adları ortaya çıkmıştır. Böyle sayısız örnekler mevcut.

Elizabeth of Thuringia -- Princess of Hungary -- 1231

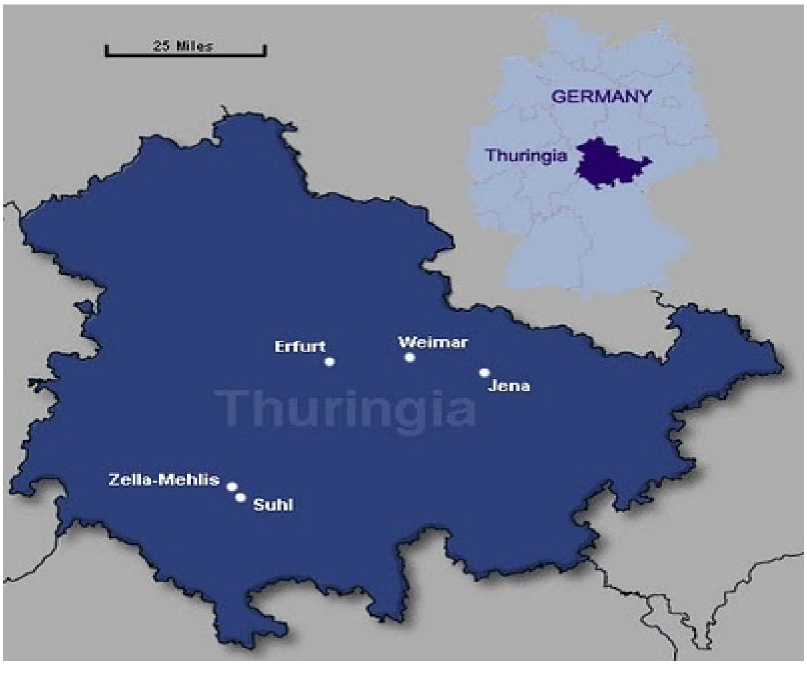
Yerlerin adını değiştirme geleneğini acaba Türkler mi başlattı? Altay’daki Tulun (Tolun) yurdu, Rusya merkezindeki Tola (Tula) şehri, Fransa’daki Tuluza şehrinin adları muhafaza edilmiştir. Onları Atilla’nın soydaşları kurmuşlardır. Her birinde silâh yapan ustalar yaşamıştı. Meselâ, Tuluza 419 yılından 508 yılına kadar Batı Avrupa Kıpçakları’nın (Vestgot) başkenti bile olmuştur. Bu şehirlerin adı aynı: Türk kökenli “tolum” kelimesinden kaynaklanmaktadır ve “silâh” anlamına gelmektedir.

Atilla’nın ordusunda Burgundlarla beraber Teringler de (Turing) savaşıyorlardı. Onlar da Altay’dan gelmişlerdir! “Tering” kelimesi Türk dilinde “derin”, “bir şeyin bol olması” anlamına gelmektedir. Almanya’da şimdi onlar “Türingiyu” olarak tanınmaktadır. Bir zamanlar Teringler güzel atları ile, özel kımızları ve taze yoğurtları ile meşhur idi… Demek ki, kadim Türk gelenekleri unutulmamıştır. Yaşıyorlar.

İtalyan şehri Torino’ya adını veren “Turin” kelimesinin anlamı da apaçık ortadadır. Bu şehrin tarihi, Kavimler Göçü ve Savoya halkına derin bağlarla bağlıydı. Kuzey İtalya’ nın hemen hemen her eski yerleşim bölgesinin adı bir şekilde Türk kökenlidir. Kıpçaklar toplu olarak buraya taşınmışlardı.

Meselâ, Venedik’te Türk meydanı, yani kadim şehrin eski bir meydanı bulunmaktadır; çünkü bu yerleşim bölgesine şöhreti ve şanı Türk Kıpçaklar (Langobard) getirmişti. Onlar Altay’dan melez ağacını getirmişti. Onun üzerinde bugüne kadar eski Venedik durmaktadır…

Saksonya, Bavarya, Savoya, Katalonya, Bulgaristan, Sırbistan, Hırvatistan, Çek, Polonya, Macaristan, Avusturya, İngiltere, Litvanya… Onları da Türk-Kıpçaklar kurmuşlardır. Bu devletler Atilla’nın ülkesinden başlamıştır. Altay dağlarına benzeyen muhteşem dağlara da Atilla’nın Alp’ i diyorlar. Şimdiki adıyla Etsel Alp’i. Avrupalılar, Türk başbuğunun adını bu kadar değiştirmişler.

Türkler, Karpatlara ve Balkanlara da ad vermişlerdir. “Balkan” Türk dilinde “ormanla kaplanmış dağ” anlamına gelmektedir. Çamlı değil, yapraklı ormanla kaplanmış dağ… Önceden bu bölgeye Gem veya Em diyorlardı, yani “Hemimont” (kadim Hemus).

“Karpatlar” Türk kökenli olup, “yakadan çıkmak”, “kenardan taşımak” anlamına gelmektedir. Gerçekten bu bölgede sık sık sel olmaktadır. Daha net ve doğru adlandırmak zordur. Kıpçaklar gelmeden önce Avrupalılar bu bölgeyi Sarmat Dağları olarak adlandırıyorlardı.

Türk Başbuğu Atilla

Maalesef, aldatma bir sanat sayılmaktadır. Romalılar bunu çok iyi beceriyorlardı. Onlar, Türk halkı hakkında gerçekleri gizlemek, kendi zaaflarını ve yenilgilerini aklamak için uydurma hikâyeler üretme yöntemine başvurmuşlardır. “Mars’ın Kılıcı” efsanesi böyle ortaya çıkmıştır. Bu kılıç, Avrupa’da ilahî seçimi simgeliyordu. Bu efsaneye göre, bir çoban, sürüsünden bir ineğin aksadığını fark etmiş ve durumu Atilla’ ya bildirmişti. Çoban kan izlerini takip ederek, toprağa gömülü kılıcı bulmuş ve Atilla’ya hediye etmişti.

	Masalın 443 yılında Atilla’nın muhteşem zaferinden sonra ortaya çıkması basit bir rastlantı sonucu değildir. Bu masalla Romalılar hezimetlerine sebep bulmak ve kendilerini aklamak istiyorlardı. Halbuki Romalıların yenilgisi ile büyülü sanılan bu kılıcın hiçbir alâkası yoktu. Bu masallarla Türklerin, bu zaferleri ordusunun gücü, demirden yapılmış silâhlar ve keşfedilmiş ağır yaylar sayesinde kazandığı unutturulmuştu. O dönemde dünyanın en iyi silâhlarını yapan ustaların ve demircilerin şehirleri de unutulmuştu… Kıpçakların bütün zaferleri basit bir tesadüfe ve büyülü sayılan bir kılıca bağlanmıştır.

434 yılında Atilla, döneminin en büyük devletlerinden biri olan Deşti Kıpçak Devleti’nin tahtına oturmuştu. Atilla, Çinlilerin hayran kaldıkları bir devlet teşkilâtının başına geçmişti. Bu bilgiler kitaplarda ve resmî belgelerde mevcuttur. Demek ki, Atilla’nın yönettiği bir “kabileler odağı” değil, aksine bütün dünyanın tanıdığı güçlü bir devletti.

Atilla tahta gençken çıkmıştı. İlk zamanlarda, ülkeyi kardeşi ile birlikte yönetiyordu. Atilla’nın devlet yönetimi savaşla değil barışla başlamıştır. Atilla, Margus şehrinde Batı Hanedanlığının imparatoruna kendi barış şartların kabul ettirmişti. Roma her yıl üçyüz kilo altın tutarında haraç ödemeye mahkumdu. Bizans da aynı miktarda haraç ödüyordu.

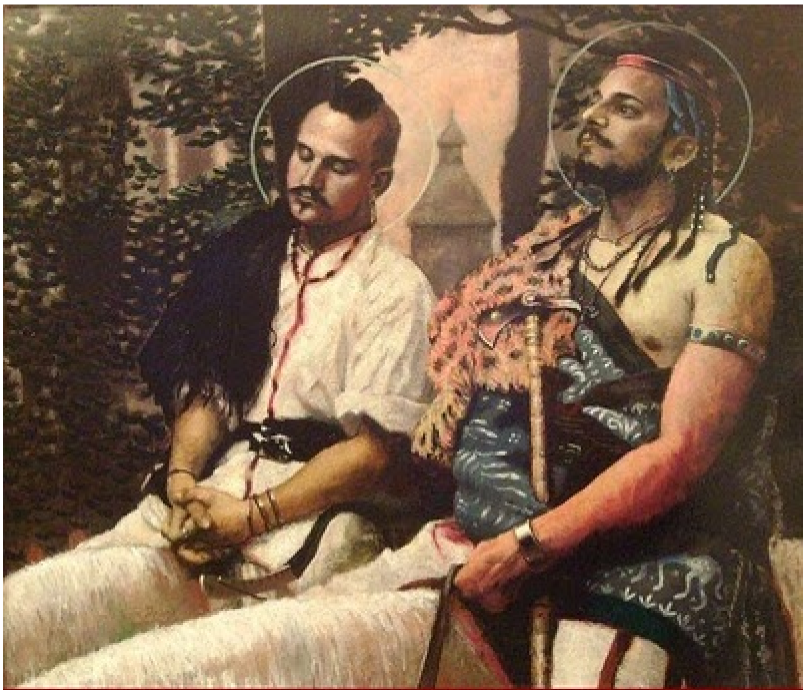
435 yılında yapılan antlaşmadan sonra Atilla, Avrupa'nın kuzeyine doğru Deşti Kıpçak'ın hudutlarını genişletmeye başlamıştı. Atilla, kardeşi ile birlikte Baltık sahillerine çıkmış ve arkasından da bugünkü Çek, Polonya, Litvanya ve Letonya topraklarında çok sayıda yeni şehirleri bırakmıştı. Böylece kuzey Avrupa'da muharebe sahasının temelleri atılmıştır.

Kardeşler İdil'deki, Don'daki, Yayik'deki, Altay'daki ve Kafkasya'daki topraklarını ziyaret etmişti. Bu ziyaretlerin yansımaları halk efsanelerinde muhafaza edilmiştir. Atilla, Türk soyundan gelen Avrupalı halklar arasında çok sevilen bir kahramandır.

Komşu devletin güçlenmesi Roma'yı ve Bizans'ı çok rahatsız ediyordu; ama kardeşlere nasıl engel olacaklarını bilemiyorlardı. Sonradan bunun yolunu buldular:

Hıristiyanlar vasıtasıyla hedeflerine ulaşabileceklerdi; çünkü eski odakdaşları olan Türklere ve onların ruhban sınıfına sadece Hıristiyanlar yakındı. Böylece Deşti Kıpçak' a hizip mikrobu girmiş oluyordu... Siyasetçiler, silâh olarak dini kullanmaya başladılar. Kıskançlık, dedikodu ve iftiralar yok yerden ortaya çıkıyordu. Hükümdar kardeşler arasında gelişen ihtilâfı gören Bizans artık haraç ödemeyi reddetmiştir.

Atilla, düşmanların plânlarını çabuk çözmüştü. Kardeşi ile barışan Atilla'nın atlıları, 441 yılında Yunanlara, Kıpçaklarla yapmış oldukları antlaşmalara harfi harfine uymaları gerektiğin hızlı ve ikna edici bir şekilde anlatmıştı.

Bir Macar ressam tarafından çizilen Hun Hükümdarı Attila ve kardeşi Bleda

Şimdi Bizans İmparatoru çaresizlik içinde barış istiyordu. Ona inanan Atilla, ordusunu Balkanlardan geri çevirmiştir.

Aradan bir yıl geçti. Roma'nın ve Bizans'ın Hıristiyan ajanları eski faaliyetlerine tekrar devam etmişti: aynı dedikodular, iftiralar ve hizipleşmelere devam... Bu sefer Atilla daha sertti; Bizans ordusunu tamamen imha etti. Şüphesiz bu bir kardeş katliamı idi !... Bizans ordusunda para karşılığında çalışan Hıristiyan Kıpçak Federatlar, Tanrı taraftarı olan öz kardeşlerine karşı çıkmıştı. Ve bedelini de ödemişlerdir.

Atilla ordusuyla Konstantinopolis surlarına dayandı. Bizans başkenti muzaffer komutanın merhametine sığındı.

Kıpçaklar korumasız şehri almak istemediler. Lâzım değildi. Bizans'ın tamamı da lâzım değildi. İlginç: Türkler, Büyük Kavimler Göçü boyunca hiçbir halkı egemenlikleri altına almamıştı ve hiçbir devleti gasp etmemişti. Onlar sadece yeni topraklara yerleşiyorlar ve oralarda kendi şehirlerini kuruyorlardı.

Daha savaşın tozu yere düşmeden Yunanlar tekrar eski oyunlarına başladılar. Hıristiyanlar, güzel kızlar, pahalı hediyeler ve en önemlisi de Yunanların entrika yapma sanatı… Hükümdar kardeşlerin kavgasına bu sefer hançer son vermişti.

Atilla tahtta yalnız kalmıştı. Fakat kardeşinin kanının, daha doğrusu tezgâhlanan kavganın intikamını tam olarak almıştır: bıçak ve çatal tekrar önderin elinde idi. Zira, geleneklere göre, kanının bedelini alamayan bir evde yemek sırasında bıçak çatal kullanılmazdı.

Atilla'nın 447-448 yıllarındaki Bizans'a yeni gidişi hakkında fazla bir şey bilinmez. Her şey yok edilmişti. Bizans'ın büyük kayıplara uğradığı ve bütün şehirlerinin yerle bir olduğu bilinir; ama savaş nasıl cereyan etmişti? Muharebeler nerede olmuştu? Kaç tane idi? Belli değildir. Belgeler yokedilmiştir. Yunanlar yenilgiyi tamamen kabul etmiş; kuzey Balkanları Türklere bırakarak, geri çekilmişlerdi. Deşti Kıpçak hudutları o dönem Akdeniz'e ve Konstantinopolis'e çok yaklaşmıştır.

Bizanslı Priskos'un Gözü ile Türkler

449 yılı, Avrupa'daki fırtınalar dinmiştir. Atilla'nın kızgınlığı geçmişti. Bu sefer Bizans elçisi Priskos'un da içinde bulunduğu heyet Atilla'ya gitmiştir. Bu heyet barış şartlarını araştırmak, bedeli ne olursa olsun barış sağlamak için gidiyordu. Priskos notlarında "bazı nehirleri geçerek Atilla'nın sarayının bulunduğu çok büyük bir yerleşkeye geldik" diye yazıyordu. Bu yerleşkenin adının ne olduğu bugün bile belli değildir. Belki de bu yerleşke Bulgaristan'ın kadim başkenti Preslav şehri veya kadim şehirlerinden biri olan Bavarya olabilir. Öyle veya böyle, ama Avrupa merkezinde bulunan bu şehrin yeni bir Türk şehri olduğu kesindir.

Atilla'nın sarayı Priskos'u çok etkilemişti. Tomruklardan yapılmış ve oymalarla süslenmiş saray sanki yerin üzerinde uçuyor gibiydi. Sarayın yanında Kreka Hatun'un teremi bulunuyordu. Terem, saraydan daha küçüktü, ama güzel ve nakışlı idi. Hükümdar sarayları zarif bekçi kuleleri bulunan yüksek çitlerle çevrilmişti.

Priskos, bu görülmemiş ahşap mucizesini heyecanla seyrederek uzun süre donup kalmıştır. Büyülenen Yunan, içine girdiği sarayın yuvarlak şekilde inşa edilmesi için tomrukların nasıl kullanıldığını bir türlü anlayamamıştır. Saray zaten yuvarlak değildi. Sadece yuvarlak gözüküyordu. Gerçekte saray sekizgendi. Eski Türklerin mimarî gelenekleri böyle idi.

Bizanslı, Kıpçakların yaşayış tarzlarının bütün teferruatlarına dikkat ediyordu. Türk kadınlarının güzelliğine, temiz ve sade elbiselerine de hayran kalmıştı. Kıpçaklar beyaz örtüleri tapınaklarda ve yas günlerinde kullanmak; renklileri de bayram ve günlük hayatlarında kullanmak için yapıyorlardı.

Ziyafetlerin yapıldığı yerler taze ahşap kokuyordu. Duvarların boyunda geniş tezgâhlar kuruluyordu. Yanlarında ise çamdan yapılmış büyük masalar vardı. Atilla masanın baş tarafında oturuyordu. Bu itibarlı yerin, yani tahtın adı "tver" idi. Tver ince ala ve renkli bir yaygı ile kaplanmıştı. Yanında, bir alt kademede büyük oğlu Ellak oturuyordu. Ellak gözlerini yere dikip yemeğe dokunmadan oturuyordu.

Her zaman babasına hizmet etmeye hazırdı… Priskos'un anlattığına göre, yemekten önce Kıpçaklar Tanrı'ya dua ediyorlardı. Yemeğe ancak dua ettikten sonra başlıyorlardı. Dua edenlerin başında Orestes adlı bir din adamı vardı. Orestes, Avrupa tarihinde esrarengiz bir şahsiyet olarak biliniyor. Avrupa dillerini çok iyi bilen Orestes kendi devrinin incisi idi… Orestes Atilla'nın dinî rehberi idi; Atilla'nın yanında tercümanlık yapıyordu. Orestes, bugünkü Macaristan'ı ve Avusturya'yı da içine alan Deşti Kıpçak sakinlerindendi. Öyleyse, Orestes için Türk değil diyebilir miyiz? Roma tarihçilerinin Orestes Romalı'dır demelerini saymasak…

Atilla, yanında bir yabancıyı tutar mıydı? Kendi düşüncelerini, sırlarını ve duygularını bir yabancıya güvenerek söyler miydi? Konstantinopolis'e kendi elçisi olarak gönderir miydi? Dinî rehberlik yapan kişi, mutlaka en yakın ve güvenilir bir insandı. Eğitici ve yakın arkadaşı olabilirdi. Orestes'in, Atilla'nın diğer yakın arkadaşları gibi, başbuğun ölümünden sonra Roma'da mükemmel bir kariyere sahip olması çok ilginçtir. Orada, imparatorun sarayında, askerî

yöneticiler ve ruhbanlar arasında çok sayıda Türk vardı. Tarihin sis perdesi altında kalan bu dönem, gizli cinayetler ve komplolarla dolu idi. Roma topluluğu mülteci Kıpçakları benimsediği zaman adeta kaynıyordu.

Burada da Türklerin gelişi ile, Bizans tarihindeki gelişmelere benzer bir durum tekrarlanıyordu: milletlerin ve kültürlerin karışımı başlıyordu. Kıpçaklar, hakimiyeti ele almaya çalışıyorlardı. Bunu aziz Orestes gerçekleştirdi. Orestes, federatlar ordusunun başına geçip, Roma tahtına yakışıklı genç oğlunu oturttu. Batı Roma Hanedanlığının İmparatoru olarak taç giyme sırasında Orestes'in oğlu kendisine Latince Romul Avgustul ismini almıştır. Böylece son Roma imparatoru bir Kıpçak idi !

Romulus Augustus
475 - 476

Severinus of Noricum

Romul, 5 Eylül 476' da Odovakar adlı bir başka Türk tarafından tahttan düşürülmüş ve böylece Roma İmparatorluğu "resmen" sona ermiştir. Kıpçaklar, Roma tahtı üzerinde hak iddia ederken, bu defa hakimiyeti tamamen kaybettiler. Bir rivayete göre, 511 yılında, yani Orestes'in ölümünden 35 yıl sonra Romalılar Orestes'i Hıristiyan "yaparak" ona Aziz Severin adını vermişlerdir.

Yunan Priskos'un notlarında, Atilla sarayındaki ziyafetlerin nasıl geçtiği, neler yedikleri, neler içtikleri, neler konuştukları, neye güldükleri ayrıntılı ve gayet açık bir şekilde ifade edilmiştir. Ziyafet, şaraptan daha fazla mest eden şarkıyla tamamlanıyordu. V. Asırdan evvel de sonra da, bir Türk şarkısız düşünülemezdi. Müzisyenlerin elinde saz canlanıyor, adeta dile geliyordu. Priskos donakalmıştı.

Priskos bir müzik duyuyordu, Yunanların o güne kadar görmedikleri acayip müzik aletlerini görüyordu. Bu müzik aletleri, viyolonsel, keman, harp, balalayka ve talyankanın ataları idi.

Şarkılardan sonra bir soytarı çıkmıştı. Atilla da herkes gibi soytarının yaptıklarına gülüyordu. Soytarıların sadece Türk kökenli soylardan gelen kralların saraylarında mevcut oluşu dikkate değer bir hususiyettir. Meselâ, Şotland'larda ve Roma'lılarda soytarılar yoktu. Bu onların geleneklerinde yoktu.

Priskos'u hayrete düşüren başka bir husus, Atilla'nın son derece mütevazı olması idi. Bu ulu başbuğun elbisesi ve yemekleri başka insanlardan farklı değildi.

Gelenekler de, milletler gibi ölmez. Ancak hatıralar ölür.

Birleşik Avrupa Ordusuyla Savaş

Atilla, Priskos'un da içinde bulunduğu heyete soğuk davranıyordu. Etrafa hakim olan yalanların hoşuna gitmediğini gösteriyordu. Başbuğ, yalan sanatının artık siyaset sayıldığını çoktandır biliyordu. Atilla, başka bir değerler manzumesine göre yaşıyordu, farklı bir siyasî kültüre sahipti. Ahlâk kavramı onun için önemli idi.

ATTILA THE HUN / FOUNDER OF HUNGARY

Atilla, Hıristiyanların onun en iyi askerlerini kendi taraflarına çektiklerini görüyordu. Atilla, kendisine ihanet eden ve karşı tarafa geçen askerlerinin listesini vererek bunların iadesini istemişti. Fakat Avrupalılar riyakârlık ediyor; mütebessim bir çehre ile bu suçlamaları reddediyorlardı. Her şey meydanda idi. Avrupalılar, Atilla'nın askerlerini ve yöneticilerini yavaş yavaş kendi taraflarına çekiyorlardı. Genel olarak çok yetenekli bu insanlar devletlerini para ve maddî menfaat için değil; hakimiyet ve istikbal için terk ediyorlardı.

Romalılar ve Yunanların ise, kabiliyetli ve yetenekli insanlara ihtiyaçları vardı. Putperest Avrupa yaşlanmıştı, öz kültürünü yenilemek için taze güce ihtiyaç duyuyordu. Dolayısıyla taraflarına geçen insan kaynağını memnuniyetle kabul ediyor ve bu insanlar için iyi hayat imkânları sağlamaya ve onları memnun etmeye çalışıyorlardı.

380 yılında Roma, kendisi için uygun olmayan Yunan Hıristiyanlığını bile kabul etmişti. Daha doğrusu çaresizlikten kabul etmek zorunda kalmıştı; çünkü Kıpçakların Hıristiyan odaktaşları olduklarını biliyordu. Böylece putperest Avrupa, kendisi için Türk Dünyasına götüren yolları açıyordu.

Romalılar, "atalık" diye adlandırılan kadim bir Türk töresini Kıpçaklardan öğrenmişlerdi. Bu töreye göre bir çocuk, terbiye için başka bir aileye verilebilirdi. Romalı asil bir ailenin oğlu olan Aetius Atilla'ya böylece gönderiliyor; Atilla bu çocuğu töre gereği küçük kardeşi olarak kabul ediyor ve çocuğun her şeyiyle ilgileniyordu. Eğitimiyle kendisi bizzat meşgul oluyordu. Zamanı gelince artık tecrübe kazanmış olan Aetius evine dönüyordu. Aetius önce Roma İmparatorluk ordusunda general, sonra da bütün Roma ordusunun önderi olmuştur.

The Roman general Aetius

Aetius, Kıpçakları kendi safına çekmeyi çok iyi başarıyordu. Askerî yöneticileri, ruhbanları ve halkı kendi tarafına çekmek için onlara verimli yerler ve köşkler veriyor; çok iyi iş imkânları sağlıyordu. Aetius'un babası Roma süvarisinin başı olan Türk kökenli Gaudentsius, annesi İtala ise, çağdaşlarının yazdığına göre, Romalı asil ve zengin bir kadındı. Aetius'un gayretleriyle Galya, yani bugünkü Fransa, kaçakların gerçek krallığı olmuştu. Burada binlerce Kıpçak ailesi yaşıyordu; her şey Türkleri hatırlatıyordu. Başkentin adı bile Türk kulağına aşina bir kelimeydi:Tuluza.

Atilla, Priskos'un da içinde bulunduğu heyetten ihanet eden bu insanların iade edilmesini talep ediyordu.

Yüzlerce kaçak askerin adını vermişti. İhanet edenlerin çoğunlukta bulunduğu Tuluza şehrindeki durumu ileri sürmüştü. Ama nafile. Kıpçakların gizli istihbaratı iyi çalışıyordu. Edindikleri bilgiye göre, Galya'daki Avrelyan şehrinin adı da Türk diline uygun olarak Orleans (Aurelianus) şeklinde değiştirilmiştir. Gelenler, kendilerine yabancı gelen bir kelimeyi değiştirerek, kendileri için anlaşılır hale getiriyorlardı.

Priskos'un heyeti her şeyi inkâr ediyordu. Galya'daki yeni şehirlerin ortaya çıkışını bile inkâr ediyorlardı. Bu durum karşısında söz bulamayan Atilla yabancıları sarayından kovmuştur. Düşmanlar, Aetius'un birleşik Avrupa ordusunun kuruluşunu tamamlaması için gerekli olan zamanı kazanmak için bekliyorlardı.

Gerçekleştirecekleri ani saldırıya güveniyorlardı; fakat yanılmışlardı. Çünkü Atilla Galya'ya geldi. Tuluza ve Orleans onun dikkatini çoktan beri hep çekiyordu. Atilla'nın gelişini kimse beklemiyordu. Haç işaretli bayrakları ve süvariyi karşısında gören kaçkınların huzurları kaçmıştı. Kaçkınlar, bir Kıpçak için ihanetin ne büyük bir günah olduğunu zaten biliyorlardı. Bozkırlılar her şeyi affedebilirlerdi, ama ihaneti ve korkaklığı asla.

Acı pişmanlık ve nedamet anları… Atilla Orleans'da yapması gereken işleri bitirdikten sonra, Roma askerlerinin sefere çıkışıyla ilgili haberler almıştır. Aetius savaş ilan etmiştir. Zaten yalanlar ve şüpheler Atilla'yı çoktandır rahatsız ediyordu. Atilla kâhine başvurdu. Geleneklere göre bir koyun kesildi. Kâhin, koyunun kürek kemiğine baktığı zaman anî bir korkuyla geri çekildi. Kâhin felâketlerin kapıda olduğunu söylüyordu. Kâhinin Roma'dan hediye almış olması da ihtimal dahilindedir.

Aetius Katalon Ovasında, meşhur Şampanya vadisinde savaşmayı teklif ederken çok erken sevindiğinin farkında değildi. Acele ettiği açıkça ortada idi. Aetius'un seçtiği bölge süvariler için gerçekten uygun değildi. Buna rağmen Atilla bu şartları kabul etmişti. Bu kararı, düşmanların dikkatini çekmemek için bilerek de vermiş olabilir. Gene de önsezileri Atilla'yı için için rahatsız etmeye devam ediyordu.

Savaş öncesi gece sessiz geçmişti. Sabah şafakla birlikte asker saf tuttu. Süvariler "Hura" sesleriyle hücuma başladılar. Atilla'nın düşmanı Aetius da her şeyi doğru hesaplamıştı. Hücum başarısız olmuş ve Türkler geri çekilmeye başlamışlardı. Atilla, askerlerine yaklaşmış ve söylenmesi gereken sözleri bulabilmiştir: "Korunmak, korkunun işaretidir… Saldıran cesurdur… İntikam, tabiatın en büyük hediyesidir… Zafere yürüyene yaylar ulaşmaz… Atilla savaştığı zaman sessiz kalan ölmüştür."

"Cesurlara şan" anlamına gelen "Sarın Kıyçook!" naraları yükseliyorken, Ulu Kıpçak bütün orduyu kılıcıyla ve haçla kutsadı. Başbuğun sesi cevap olarak duyulan taşkın "hura-a" sesleri arasında kayboldu. Kıpçak dilinde "hura" kelimesi "vur" anlamına gelmektedir.

Bir anda ortalık karıştı. Katalon Ovası sanki zafer ışığıyla aydınlanmıştı. Avrupa'nın birleşik ordusuyla yapılan savaş, bu defa gerçekten Avrupa'yı yakmaya başlamıştır. Tanrı'nın elçileri çadırlarına ancak geceleyin dönmüşlerdi. Yorgun ama mutlu dönmüşlerdi. Sabahleyin alicenap Atilla, Aetius ordusundan arta kalanlara gitmek için izin vermiştir. Halbuki savaş kaidelerine göre, düşmana acımamak lâzımdı.

Düşmanlar Kıpçakların bu asil hareketini maalesef bir zaaf olarak değerlendirmişlerdi. Avrupalılar, daha doğrusu Avrupalı tarihçiler, sonradan Katalon Ovasındaki savaşta Atilla'nın kaybettiğini ileri sürmüşlerdir.

Acıma duygusu savaş alanında böyle sonuçlar doğuruyordu. Ulu Başbuğ, kaçkın Türklerin yaşadığı Kuzey İtalya şehirlerini yerle bir ederek, ordusunu Roma'ya doğru yürüyüşe geçirdi. Bu yürüyüş sırasında, kaçkın Kıpçakların sığındığı Milano şehri çok büyük zararlara uğramıştı. Çok geçmeden Atilla'nın ordusu Roma kapılarına dayanmıştı.

"Savaşı kaybeden"(!) Kıpçaklar bayraklarıyla Roma' ya geldiler! Piskopos Leo başta olmak üzere, bütün Roma asilzadeleri Kıpçakları karşıladılar. Romalılar, Atilla'ya yalvarıyorlar ve onun merhametine sığınıyorlardı. Çünkü, Türklerin merhametli, yardımsever ve affedici olduklarını gayet iyi biliyorlardı. Roma Papa'sı yalvararak diz bile çökmüştür…

Vatikan'da muhafaza edilen ünlü ressam Rafael'in *(yukardaki)* resminde bu karşılaşma yansımaktadır.

Kıpçakları durduran elbette sadece düşmanlarının gözyaşları değildi. İtalya'da güya çok tehlikeli bir veba salgını olduğu yalanı da değildi.

Atilla'yı durduran, Roma İmparatorunun elinde yükselttiği haç idi. Haç Atilla'yı durdurmuştu. Bu, Tanrı'nın haçı idi. Atilla'nın süvarileri bunu Gökyüzü'nün bir emri olarak kabul etmiştir. Roma, Türklerin kutsal değerini böylece kabul etmiş oldu. Savaş bitmişti. Atilla evine döndü. Yıkılmış bir düşmanı seyretmek pek hoş bir manzara değildi.

Atilla' nın Ölümü

Onlar yine Atilla'yı sinsice ve zalimce aldatmışlardır. Sağ bırakılan düşmanın en korkunç tarafı onların her şeyi yapabileceğidir. Onları hiçbir şey durduramazdı. Atilla'nın karşısına İldik adlı güzel kız nasıl çıkmıştı? Bunu hiç kimse bilmiyor. Başbuğ, görür görmez bu güzel kıza aşık olmuştur. Atilla geniş yürekli ve çok duygulu bir kişi idi. Düğün ziyafeti gece boyu sürmüştü. Sabahleyin muhafızlar Atilla'nın uzun süre yatak odasından çıkmadığına dikkat etmişlerdi. Muhafızlar öğleye kadar beklediler.

Başbuğun sarayında şüpheli bir sessizlik hakimdi. Kapıyı kırarak içeriye girdiklerinde korkunç manzarayla karşılaşmışlardır. Kanlar içinde yatan Kıpçak Başbuğunun yanında kız hiç hareket etmeden oturuyordu… Bu ölüm bir tesadüf müydü? Kesinlikle hayır. O gece, Konstantinopolis'te Bizans İmparatoru Markian gerçi rüyasında Atilla'nın kırılmış yayını görmüştür. Bu bir felâketin işareti idi. Yunanların defalarca Atilla'yı zehirleme çabaları hatırlanırsa, ölümün tesadüfî olduğu pek inanılmaz geliyor. Hazırlanmış bir cinayet mi? Başka türde de ifade edemezsiniz.

Başbuğun inanılmaz ölümü, Deşti Kıpçak halkını yıkmıştı. Şehirler ve köyler yasa boğulmuştu. Kadınlar saçlarını çözüp beyaz elbiseler giydiler. Erkekler ise, geleneklere göre bir tutam saçını kesip, yanaklarında derin yaralar açıyorlardı. Yenilmez asker ölmüştü. Onun ölümüne sadece gözyaşlarıyla değil, kanla ağlamaları gerekiyordu. Başbuğun cenazesi meydanda kurulan çadıra konuldu. Seçilmiş atlılar çadırın etrafında, büyük Türk'ün hatırasına, gün boyu ve bütün gece dolaşıyordu.

Kanlı gözyaşlarından sonra, çadırın yakınında "strava" veya "trizna" diye adlandırdıkları muhteşem ziyafet başlamıştır.

Alışılmamış bir manzara: cenaze acısı ile yan yana, neşe dolu bir ziyafet. Hayret verici bir töre. Başbuğ öbür dünyaya göçerken, milletine sağladığı zenginliklerin ve huzurun onun gidişiyle

bitmediğini görmeliydi. Cenaze gece karanlığında defnedilmiştir. Atilla'nın naaşı iç içe üç tabuta konulmuştur.

En içteki tabut altından, ikincisi gümüşten, dıştaki ise demirden yapılmıştı. Başbuğun silâhları ve hayatında hiçbir zaman kullanmadığı nişanlar da tabuta konulmuştu. Atilla'nın gömüldüğü yer belli değildir. Defin töreninde bulunan herkesi öldürmüşlerdir. Onlar da kendi başbuğlarına hizmet etmenin huzuru içinde isteyerek öbür dünyaya göç etmişlerdi.

Kıpçakların bu en acı günleri, Romalılar ve Yunanlar için bayram günlerinin başlangıcı olmuştur. Onlar için bu sefer, en önemli iş, mirasçıları birbirine düşürmekti. Törelere göre, tahtın meşru varisi Atilla'nın büyük oğlu Ellak idi. Ama onu iftiralarla kızdırarak kurban verdiler. Bundan sonra iç savaş için yol açılmış oldu. Roma siyasetçileri, vaizler ve lejyonerler, Ellak iç savaşta öldürüldükten sonra, artık ne yapacaklarını gayet iyi biliyorlardı. Zayıf olanları destekleyip, güçlü olanlara zarar veriyorlardı. Dedikodu silâhı bir kere kullanıldıktan sonra, geriye kalan her şeyi Türkler kendileri yapıyordu.

Böylece Büyük Kavimler Göçü uzun süren zalimce bir kardeş katliamı ile sonuçlanmıştır. Büyük bir nüfusa ulaşan seçilmiş millet şimdi kendi kendisini yok ediyordu. Kıpçaklar o dönemde, yani V. asrın sonunda Avrupa'nın yarısını ve Orta Asya'nın tamamını iskân etmişlerdi. Evet, kendi aralarında dövüşüyorlardı, çünkü artık farklı inançlara ve farklı bir kültüre sahiptiler. Ama hepsi de Altay'dan gelmişti. Aynı kanı, Türk kanını taşıyorlardı. Bu da galiba Büyük Kavimler Göçü'nün esas neticesidir. Bir millet onlarca başka millete hayat vermişti.

Yeni Deşti Kıpçak

Adeta uçsuz bucaksız bir araziye sahip Deşti Kıpçak'taki devlet, Kuşan Hanlığının kaderini paylaşmış, neticede dağılmıştır. Avrupa'da Avstrazya, Almanya, Bavarya, Burgunda, Bohemya gibi pek çok Türk devleti ortaya çıkmıştır. Asya'da da ortaya çıkan yeni devletlerin sayısı az değildi. Bazı Türk bölgelerindeki beyler krallıklarını ilan etmiştir. Bu krallıklarda Roma kanunları yürürlükteydi.

Eskiden olduğu gibi doğu kültürünün hâlâ hakim olduğu ülkelerde ise, kağanlıklar kurulmuştur… Kağanlıkta mutlak hakimiyet, hanlar arasından seçilen kağanın elinde idi.

Bugüne ulaşabilen bilgilere göre, seçimler şöyle yapılıyordu. Kağan veya hükümdar adayını beyaz halıya oturtuyorlar; sonra onu bir tapınak veya başka bir kutsal yerin etrafında güneşin hareketi yönünde dokuz defa dolaştırıyorlardı. Sonra da hükümdar adayının boynuna bir ip geçirip, boğulmasına ramak kalıncaya kadar çekiyorlardı. Aday, bilincini kaybettikten sonra da, ona kaç yıl için kağan olabileceğini soruyorlardı. Hükümdar adayı verdiği cevaptaki süre için kağanlık makamına oturuyordu. Bu seçim hükümdar adayına ait malların yağmalanmasıyla tamamlanıyordu. Hükümdar adayının sahip olduğu her şey, son çöpüne kadar yağma ediliyordu. Bu töre "han talau", yani "hana ait malların yağmalanması" olarak adlandırılıyordu.

Bu töre çok derin manalar taşımaktadır. Bundan sonra halkın hizmetinde olacağı, malvarlığının halka ait olduğu ve halkın geçiminden onun mesul olduğu, hükümdar adayına bu şekilde gösteriliyordu… "Han Talau" töresi Avrupa'da daha uzun zaman unutulmadı. Meselâ, orta çağda Roma'da her yeni Papa'nın seçiminden sonra bu töre uygulanıyordu.

Avstrazya Kağanlığı'nın hükümdarı V. asrın sonunda seçilmişti. Bu, Avrupa'nın merkezinde yeni bir Türk devleti idi. Bu devlet Altay devletinin en batıdaki topraklarını kaplıyordu: Bugünkü Fransa, Lüksemburg, Belçika, İsviçre, İspanya'nın bir kısmı, güney Almanya ve Avusturya. Buralarda, bir dönem, Türkler yaşamıştı.

Sonra Avar Kağanlığı ortaya çıkmıştır. Bu kağanlık Avstrazya'nın doğusunda kurulmuştu. Bugün Çek, Macaristan, Polonya, Litvanya, Letonya, Hırvatistan'ın tamamı ile, Almanya'nın bir kısmının bulunduğu topraklar Avar Kağanlığının sınırları içinde kalıyordu. Buralarda da Kavimler Göçü sonucu Avrupa'ya gelen Türkler yaşıyordu.

Talau (talamak) – eski Türk dilinde "soymak", "talan etmek" anlamına gelmektedir. Bazı Türk lehçelerinde bu kelime şimdi de kullanılmaktadır. (Çeviren).

Ukrayna Kağanlığı, bugünkü topraklarının tamamına yakın bir bölümünü ve Orta Rusya'nın bir kısmını kapsayarak, sınırları Moskova Nehri'ne kadar uzanıyordu. Ukrayna'nın güneyinde Büyük Bulgaristan Kağanlığı bulunuyordu. Bu kağanlık geniş bir kavis çizerek, Karadeniz sahillerini, bugünkü Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Güney Rusya ve Ukrayna'nın bir kısmını kaplıyordu. Bu toprakları da Altay'dan gelen Türkler iskân etmişlerdir. Bütün Kafkasya ve Don bozkırları da Hazar Kağanlığı'nın sınırları içinde kalıyordu.

Yayık Nehri'nden Baykal Gölü'ne kadar uzanan Altay bozkırları bir kelime ile Sibirya diye adlandırılıyor. Kuzeyde, Sibirya'da Türklerin en doğu ve en özgün ülkesi Saha, bir yıldız olarak parlıyordu.

Kurulan bu yeni ülkelerin işareti de, Atilla zamanındaki gibi atlı bayrak ve eşkenarlı haç idi. İnsanlar eskiden olduğu gibi Tanrı'ya inanıyor ve ona ibadet ediyorlardı. İnsanların üzerinde Tanrı mekânı olan Sonsuz Mavi Gökyüzü uzanmaktaydı.

Avrupa'nın geriye kalan kısmı ise, çarmıha gerilmiş İisus'a (Hz.İsa) tapıyorlardı. Bunlar uzun süre Avrupa'daki Türk ve Türk olmayan toprakların esas farkını oluşturmuştur. Türk kültürü ile diğer kültürler arasındaki farklılıkları göstermiştir.

Bir milleti en iyi şekilde anlatabilecek olan, milletin kendisi ve onun medeniyetidir.

Kaynaklar

1. *Bernstein S.B. Constantine the Philosopher and Methodius. M., 1984.*
2. *Van-Veik N. History of Old Slavonic Language. M., 1957.*
3. *Ancient Russia. Legends. Epics. Chronicles. M., 1963.*
4. *[Constantine Porfirorodniy] Church History of Euseviy Pamfil. Vol. I. Spb., 1858.*
5. *Inostrantsev K.A. Hunnu and Huns. L., 1926.*
6. *Jordan O. About Origin and Acts of the Geths. L., 1926.*
7. *Istrin V.A. 1100 Years of Slavic Alphabet. M., 1988.*
8. *Karamzin N.M. History of Russian State. Vol. I-V. M., 1989 - 1996.*
9. *Carger M.I. Ancient Kiev. Vol.1-2. M.; L., 1958; 1961.*
10. *Constantine Porfirorodniy Church History of Eusebius Pamfilus. Vol. I. Spb., 1858. first issue Proceedings of National Academy of Material Culture History. Issue 91. M.; L., 1934.*
11. *Pipes R. Russia under the Old Regime. M., 1993.*
12. *Pletneva S.A. The Polovtsians. M., 1990.*
13. *Radzivillovskaya Chronicle; Photomechanical Reproduction of Radzivillovskaya (Konigsberg) Chronicle. SPb., 1902.*
14. *Russia between East and West: Culture and Society X - XVII centuries For XVII Intern. Congr. Byzantium Explorers (Moscow, August 8-15th, 1991). Part I - III, M., 1991.*
15. *Rybakov B.A. Kiev Russia and Russian Principalities of XII - XIII centuries, M., 1982.*
16. *Rybakov B.A. Handicraft of Ancient Russia. M., 1948.*
17. *Rybakov B.A. Russian Chronicles and the Author of "The Lay of Igor's Warfare". M., 1972.*
18. *Rybakov B.A. Paganism of Ancient Russia. M., 1987.*
19. *Samashev Z.S. Rock Paintings of Upper Irtysh Banks. Alma-Ata, 1992.*
20. *Feofilakt Simokkata. History. M., 1957.*
21. *Tacito Collected Works in Two Volumes. SPb., 1993.*
22. *Chichurov I.S. Byzantine Historical Works. M., 1980.*

23. Shakhmatov A.A. Ancient Fates of Russian Nation. Pg., 1919.

24. Shakhmatov A.A. Essay of Modern Russian Literary Language. L., 1925.

25. Akishev K. A. Issyk Barrow: Art of the Sachs of Kazakhstan. M., 1978.

26. Bernstam A. N. Essay of Huns History. L., 1951.

27. Blok M. History Apologia, or the Occupation of a Historian. M., 1986.

28. Vertoradova V. V. Discovery of Inscription with Unknown letters on Kara-Tel

29. Buddhist Monuments on Kara-Tel in the Old Termez. M., 1982.

30. Diringer D. The Alphabet. M., 1963.

31. Jordan. About the Origin and Deeds of the Geths. Getica. M., 1960.

32. History of Siberia. Vol. I. L., 1968.

33. Litvinskiy B. A. Ancient Nomads of the "Roof of the World". M., 1972.

34. Maslov S. E. Monuments of Ancient Turkic Writing Language. M.; L., 1951

35. Maslov S.E. Monuments of Ancient Turkic Language of Mongolia and Kirgizia. M.; L., 1959.

36. Maslov S.E. Uygursk Manuscript Documents of S. F. Oldenburg Expedition
Notes of Oriental Studies Institute of Academy of Sciences of the USSR, I, 1932.

37. [Marcellin]. Ammian Marcellin. History. Issues 1 - 3. Kiev., 1906 - 1908.

38. Okladnikov A. P. Shishkino Writings, Irkutsk, 1959.

39. Okladnikov A. P., Zaporozhskaya V. D. Lena Writings. M.; L., 1959.

40. Pigulevskaya N. V. The Middle East. Byzantium. The Slavs. L., 1976.

41. Pigulevskaya N. V. Syrian Sources for the History of USSR Nations. M.; L. 1941.

42. [Prisk] The Legends of Prisk Paniyskiy Scientific Notes of the 2nd
Department of Academy of Sciences. Book VII. Issue 1. SPb., 1811.

43. Prisk. Roman Embassy to Attila. SPb., 1842.

44. Pugachenkova G. A. Khalchayan: About the Problems of Artistic Culture of the Northern Bactria. Tashkent, 1966.

45. Pugachenkova G. A. Arts of Bactria of Kushan Epoch. M., 1979.

46. Radlov V. V. Siberian Antiquities: Materials for Siberian Archeology.
№ 3. 1888; № 5. 1891; № 15. 1902.

47. Radlov V. V. Experience of the Dictionary of Turkic Dialects. Vol. I - IV. SPb., 1893 - 1911.

48. Rudenko S. I. The Second Pazyryksk Barrow: Results of Expedition's Work... L., 1948.

49. Rudenko S. I. The Most Ancient Artistic Carpets and Cloths from Certain Barrows of the Mountain Altai in the World. M., 1968.

50. Rudenko S. I. Culture of the Mountain Altai Inhabitants during the Scythian Times. M.; L., 1953.

51. Rudenko S. I. Culture of the Central Altai Inhabitants during the Scythian Times. M.; L., 1960.

52. Rudenko S. I. Culture of the Huns and Noinulian Barrows. M.; L., 1962.

53. Thomsen W. Deciphered Orchon and Yenisei Inscriptions / Translated by V. RAdlov
Notes of the Eastern Department of Russian Archeological Association.
Vol. VIII. Issue III - IV. 1894. Pages 327 - 331.

54. Tugusheva L. Y. Uigur Version of Suan-Tzan Biography. M., 1991.

55. Akataev S.N. World Outlook Syncretism of the Kazakhs. Issues I-II. Alma-Ata., 1993-1994.

56. Banzarov D. The Black Belief or Shamanism with the Mongols... SPb., 1891.

57. Bedwell G. Church History. M., 1996.

58. Belikov D.N. Origin of Christianity with the Goths and Bishop Ulfila actions. Kazan., 1887.
59. [Buzand] History of Armenia by Favtos Buzand. Yerevan., 1953.
60. Velihanov C.C. Collected Works in 5 Volumes. Volume 1. Alma-Ata., 1961.
61. Constantine Porfirorodniy Proc. of Byzantium Writers about Northern Black Sea Coast first issue Proceedings of National Academy of Material Culture History. Issue 91. M.; L., 1934.
62. Baskakov N.A. Russian Family Names of the Turkic Origin. M., 1993.
63. [Berberini] The Travel to Moscow of Raphael Berberini. SPb., 1843.
64. Herberstein S. Notes about the Moscow Acts. SPb., 1908.
65. Gorsey D. Notes about Moscow of XVI century. SPb., 1909.
66. Donneli A.S. Conquest of Bashkiria by Russia. 1552 - 1740. Ufa, 1995.
67. Jovius P. The Book about Moscovite Embassy. SPB., 1908.
68. Karamzin N.M. History of the Russian State. Vol. I - V. M., 1989 - 1996.
69. [Quistine] Notes about Russia by the French Traveler Marquise de Quistine. M., 1990.
70. Margulan A.K. Ancient Culture of the Central Kazakhstan. Alma-Ata, 1960.
71. Margulan A.K. From the History of the Towns and Building Skills of Ancient Kazakhstan. Alma-Ata, 1950.
72. Mekhovskiy M. The Treatise about Two Sarmatians. M.; L., 1936.
73. Murzaev E.M. Turkic Geographical Names. M., 1996.
74. [Nikitin] Voyage over Three Sees of Athanasius Nikitin 1466 - 1472. M.; L., 1948.
75. [Nikitin] Voyage over Three Sees of Athanasius Nikitin 1466 - 1472. L., 1986.
76. Novoselskiy A.A. Struggle of Muscovy with the Tatars in XVII century. M.; L., 1948.
77. Possevino A. Muscovy. Historical works about Russia. M., 1983.
78. Semenov V. Library of Foreign Writers about Russia. Vol.1-2. SPb., 1836 - 1847.
79. Skrzhynskaya E.C. Barbaro and Contarini about Russia. L., 1971.
80. Tisengausen V.G. Collection of Materials Relating to History of the Golden Horde. Extracts from Arabic Works. Vol. I. SPb., 1884.
81. Tisengausen V.G. Collection of Materials Relating to History of the Golden Horde. Extracts from Arabic Works. Vol. II. M.; L., 1941.
82. Fletcher J. About the Russian State… SPb., 1906.

